

UCHWAŁA NR XXXIX/401/14
RADY GMINY JASZENICA

z dnia 27 lutego 2014 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Jasienica na lata 2014-2017

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach Delegatura w Bielsku-Białej

Rada Gminy Jasienica
uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Jasienica na lata 2014-2017 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jasienica.

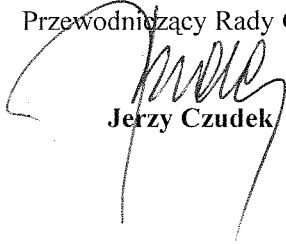
§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 4.

Uchwała podlega opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Jerzy Czudek

**GMINNY PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY JASZENICA
NA LATA 2014-2017**

JASZENICA 2013

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

I.WSTĘP.....	4
1.1. Postanowienia ogólne.....	4
1.1.1. Definicje.....	4
1.2. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	4
1.3. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	4
1.3.1. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz.1591 z późn. zm.).....	5
1.3.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.(Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).....	5
2. Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami.....	5
2.1. Uregulowania formalno-prawne.....	5
2.1.1. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.....	5
2.1.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz.1568 z późn. zm.).	6
2.1.3. Krajowe uwarunkowania ustawowe i instytucjonalne funkcjonowania ochrony dóbr kultury.....	7
3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.....	8
3.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa.....	8
3.1.1. Wojewódzki program opieki nad zabytkami woj. śląskiego.....	8
3.1.2. Strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 2000–2020.....	9
3.1.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego.....	9
3.1.4. Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006–2020.....	10
3.1.5. Tezy krajowego programu ochrony zabytków.....	11
3.1.6. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków.....	11
3.1.7. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Jasienica.....	12
3.1.8. Strategia rozwoju Gminy Jasienica.....	13
3.1.9. Ochrona wartości kulturowych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasienica.....	14
3.1.10. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Bielskim.....	14
4. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Jasienica.....	15
4.1.1.Charakterystyka gminy i rys historyczny.....	15
4.1.2. Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru zabytków.....	38
4.1.3. Obiekty zabytkowe ruchome wpisane do rejestru zabytków.....	39
4.1.4. Obiekty zabytkowe nieruchome objęte wojewódzką ewidencją zabytków (zabytki architektury i budownictwa, cmentarze, stanowiska archeolog.).....	40
4.1.5. Obiekty zabytkowe ruchome objęte wojewódzką ewidencją zabytków.....	51
4.1.6. Wykaz obiektów zabytkowych objętych gminną ewidencją zabytków.....	51
4.1.7. Krajobraz kulturowy – zespoły i założenia obszarowe, parki kulturowe i krajobrazowe	63
4.1.8. Strefy ochronne, parki, rezerваты, użytki ekologiczne i rezerваты.....	64
4.1.9. Pomniki przyrody.....	65
4.1.10. Szlaki kulturowe.....	65

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

4.1.11. Placówki muzealne.....	66
4.1.12. Pomniki i miejsca pamięci.....	66
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.....	66
5.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych (wpisanych do rejestru) i wskazania z nim związane.....	66
5.2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków nieruchomych.....	73
6. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami.....	74
7. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	75
7.1. Opracowanie programów rewaloryzacji i rewitalizacji wynikających ze stanu zachowania zabytków.....	75
7.1.1. Program restauracji zabytkowych kapliczek, krzyży i figur przydrożnych.....	75
7.1.2. Program rewaloryzacji i rewitalizacji zabytkowych budynków remiz strażackich	75
7.1.3. Program rewaloryzacji i rewitalizacji zabytkowych założeń dworsko-parkowych	76
7.1.4. Program uporządkowania stanu formalno-prawnego zabytków wpisanych do rejestru.....	77
7.1.5. Program przeprowadzenia badań archeologicznych	77
7.1.6. Program wprowadzenia systemu oznaczeń i inform. ob. zabytkowych, utworzenie gminnego systemu inform.....	78
7.2. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jasienica.....	79
7.3. Wykaz obiektów stanowiących dobro kultury przewidzianych do objęcia ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków.....	80
7.4. Określenie zasobów zabytków i obszarów, które można wykorzystać dla tworzenia tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych, organizacji festynów itp.....	81
8. Podział na obszary, projekty, zadania.....	81
9. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	81
9.1. Instrumenty prawne.....	81
9.2. Instrumenty koordynacji.....	82
9.3. Instrumenty finansowe.....	82
9.4. Instrumenty społeczne.....	82
9.5. Instrumenty kontrolne.....	82
10. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	82
11. Zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	85
11.1. Źródła krajowe.....	86
11.2. Źródła zagraniczne w ramach funduszy strukturalnych.....	96
11.3. Źródła zagraniczne pozaunijne.....	96
12. Tabela zawierająca działania operacyjne oraz zadania szczegółowe.....	99

1. WSTĘP

1.1. Postanowienia ogólne

1.1.1 Definicje

- a) ustawa – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.),
- b) gmina – rozumie się przez to Gminę Jasienica,
- c) gminny program – rozumie się przez to Gminny Program Opieki nad Zabytkami gminy Jasienica na lata 2014 – 2017,
- d) Konserwator – rozumie się przez to Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach,
- e) Plan Zagospodarowania – rozumie się przez to Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
- f) Strategia – rozumie się przez to Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020,
- g) Strategia Rozwoju Kultury – rozumie się przez to Strategię Rozwoju Kultury Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- h) Narodowy Program – rozumie się przez to Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013”
- i) Studium – rozumie się przez to Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasienica

1.2. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Celem opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami jest poprawa stanu zachowania gminnego środowiska kulturowego oraz uświadamianie potrzeb i zasad ochrony tegoż środowiska wśród społeczeństwa gminy. Środkiem realizacji tych założeń jest ustalenie w programie uwarunkowań, dotyczących zasad finansowania i organizacji działań ochronnych w stosunku do środowiska kulturowego oraz działań edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności gminnej, czyli:

- a) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- b) wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- c) podejmowanie współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych na podstawie wcześniej określonych warunków,
- d) inicjowanie i wspieranie działań edukacyjnych, informacyjnych, turystycznych i innych mających na celu propagowanie znajomości zabytków i opieki nad zabytkami.

1.3. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zapowiadane jest tworzenie warunków prawnych do odpowiedzialnego kreowania i realizowania ochrony dziedzictwa kulturowego przez samorządy terytorialne, jak również podjęcie inicjatywy legislacyjnej dla uwzględnienia interesów ochrony zabytków w całym ustawodawstwie (w tym stworzenia warunków prawnych do nowego systemu finansowania ochrony i opieki nad zabytkami).

**1.3.1. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.
(Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz.1591 z późn. zm.).**

Zgodnie z art. 7 ust.1 pkt 9 ustawy, zadania własne gminy należące do zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w szczególności obejmują sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

**1.3.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.
(Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).**

Ustawa, w zakresie ochrony zabytków, nakłada na gminę następujące obowiązki i uprawnienia:

- a) prawo utworzenia przez Radę Gminy (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej (art.16)
- b) uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju gminy. Studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia z Konserwatorem (art.18 i art.20)
- c) obowiązek prowadzenia przez Wójta Gminy gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art.22 ust.4)
- d) przyjmowanie przez Wójta Gminy zawiadomień o odkryciu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem i niezwłoczne przekazywanie ich Konserwatorowi (art.32 ust.1 pkt 3 i ust.2)
- e) przyjmowanie przez Wójta Gminy zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym i niezwłoczne przekazywanie ich Konserwatorowi (art.33 ust.1 i 2)
- f) sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego jednostka samorządu terytorialnego posiada tytuł prawny (art.71)
- g) prawo udzielania przez Radę Gminy, w trybie określonym odrębnymi przepisami, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art.81)
- h) sporządzanie przez Wójta Gminy i przyjmowanie przez Radę Gminy (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami, ogłaszanego w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Co dwa lata Wójt Gminy sporządza i przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu (art.87).

2. Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami

2.1 Uregulowania formalno-prawne

**2.1.1 Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.
(Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.).**

Zgodnie z art. 7 ust.1 pkt 9 ustawy cyt.: „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

**2.1.2 Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.
(Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz.1568 z późn. zm.).**

Podstawowe, wybrane pojęcia związane z ochroną zabytków wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art.3 pkt 1).

Za zabytek nieruchomy uznaje się w szczególności: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji (art.6 ust. 1 pkt 1).

Za zabytek ruchomy uznaje się w szczególności: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji (art.6 ust. 1 pkt 2).

Zabytki archeologiczne uznaje się w szczególności: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej (art. 6 pkt 3).

Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny to przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg (art.3 pkt 12).

Historyczny zespół budowlany to powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi (art.3, pkt 13).

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art.3 pkt 14).

Ochronie podlegać mogą **nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne** nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art.6, ust.2).

Art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stwierdza, że **ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:**

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5 przywołanej ustawy określa, iż **opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:**

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii kultury.

Art. 6 przywołanej ustawy określa, iż **ochronie i opiece, bez względu na stan zachowania, podlegają:**

1. zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami, i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2. zabytki ruchome będące, w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art.5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.),
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3. zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 7 ustawy określa **formy ochrony zabytków** poprzez:

1. wpis do rejestru zabytków;
2. uznanie za pomnik historii;
3. utworzenie parku kulturowego;
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

2.1.3 Krajowe uwarunkowania ustawowe i instytucjonalne funkcjonowania ochrony dóbr kultury.

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

- a) ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)
- b) ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
- c) ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.)
- d) ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t. j. Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.)
- e) ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)
- f) ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.)

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w:

- a) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
- b) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.)

Zasady ochrony materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- a) ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t. j. Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.)

3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

3.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

3.1.1. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2010-2013, opracowany przez Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach, został przyjęty **Uchwałą** sejmiku nr III/48/2/2010 z dnia 17 marca 2010 roku.

Cele i kierunki działań Wojewódzkiego Programu Opieki Nad Zabytkami w Województwie Śląskim.

Cele programu wynikają z przeprowadzonej analizy zasobów zabytkowych i uwzględniają cele wskazane w ustawie. Przyjęto następujące poziomy strategiczne: cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań. Są one zgodne ze strategią rozwoju województwa oraz właściwymi krajowymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi, w tym ze *Strategią rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006–2020*. Cele zostały sformułowane na podstawie analizy SWOT i wyników warsztatów interaktywnych, na które zaproszeni zostali przedstawiciele wydziałów Urzędu Marszałkowskiego i wybrani eksperci. Zestawienie celów i kierunków działań przedstawiono w załączonej tabeli 1: Cele i kierunki działań *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim*.

Zabytki mają wartość dzieł sztuki. Wartość ta zależy od stanu zachowania obiektu. Jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt jest postrzegany przez społeczeństwo jako wartość. Zabytki stanowią o tożsamości przestrzeni, nadając jej swoisty *genius loci*, tym samym decydują o jej konkurencyjności. Zabytek pojmowany w ten sposób oddziałuje na stan gospodarki i przyczynia się do rozwoju regionu. W tym rozumieniu zabytek włączony w procesy gospodarcze ma wartość ekonomiczną.

Mając na uwadze powyższe, sformułowano następującą wizję *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim*: **Dobrze zachowane, zadbane zabytki stanowiące o tożsamości regionu, jako element rozwoju gospodarczego województwa.**

Aby wizja ta została zrealizowana, konieczne jest podjęcie działań związanych i z materią zabytków i ze świadomością społeczną. Temu służą wyróżnione dwa cele strategiczne programu:

- **Cel strategiczny I – Kształtowanie kulturowego obrazu województwa**

Dla celu strategicznego sformułowano trzy cele operacyjne

- Cel operacyjny I.1 – Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych województwa
- Cel operacyjny I.2 – Budowa systemu zarządzania zabytkami województwa
- Cel operacyjny I.3 – Włączenie zabytków w procesy gospodarcze

- **Cel strategiczny II – Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu**

Dla drugiego celu strategicznego sformułowano dwa cele operacyjne:

- Cel operacyjny II.1 – Propagowanie wiedzy o zabytkach oraz sposobach opieki nad zabytkami
- Cel operacyjny II.2 – Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami

3.1.2. Strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 2000–2020

Zaktualizowana *Strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 2000–2020* została przyjęta przez Sejmik Województwa Śląskiego 4 lipca 2005 r. Strategia jest zgodna z najważniejszymi kierunkami rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, nakreślonymi w dokumentach planistycznych szczebla krajowego, oraz ze strategicznymi celami i priorytetami europejskiej polityki spójności w latach 2007–2013 zawartymi w *Partnerstwie na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia*, w odnowionej Strategii Lizbońskiej z lutego 2005 r. oraz *Strategicznych wytycznych wspólnoty na lata 2007–2013*. Pozwoliło to zorientować priorytety i kierunki działań strategii na konkurencyjność regionalną, wzrost zatrudnienia oraz gospodarkę opartą na wiedzy. Opieka nad zabytkami jako element procesów gospodarczych regionu jest odzwierciedlona we wszystkich celach strategicznych:

Cel I – Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego.

Cel II – Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki.

Cel III – Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Cel IV – Rozbudowa oraz unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej.

3.1.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego

Plan Zagospodarowania jest planem o charakterze regionalnym, stanowiącym pomost między planowaniem krajowym, a planowaniem miejscowym.

Celem podstawowym opracowania Planu Zagospodarowania jest:

- a) określenie uwarunkowań rozwoju i ich wpływu na kierunki zagospodarowania przestrzennego (uwarunkowania społeczno-gospodarcze),
- b) określenie uwarunkowań wynikających z obowiązującego prawa, stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego i potrzeb jego ochrony oraz stanu zagospodarowania przestrzeni, rzutujących na kierunki zagospodarowania przestrzennego,
- c) określenie kierunków i zadań polityki przestrzennej w kontekście strategicznych celów rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju tak w sferze ekologicznej, jak i społeczno-gospodarczej,
- d) określenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego, obejmujących strukturę funkcjonalno-przestrzenną, system osadniczy wraz z infrastrukturą komunikacyjną

i energetyczną, obszary funkcjonalne i problemowe oraz projektowany system ochrony środowiska,

e) określenie w nim zadań o znaczeniu ponadlokalnym, ujętych w programach rządowych i wojewódzkich.

Podstawowym zadaniem Planu Zagospodarowania jest określenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego, które pozwalają na realizację Strategii. Kierunki i zasady wynikające z Planu Zagospodarowania muszą uwzględniać:

- a) wymogi ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz walorów krajobrazowych,
- b) zasady rozwoju zrównoważonego ekologicznie,
- c) zasady właściwego wykorzystania preferencji o możliwości przestrzeni (w tym stan zagospodarowania i rezerw terenowych),
- d) potrzeby świadomego kształtowania pożądanej struktury funkcjonalno-przestrzennej (w tym przekształceń sieci osadniczej),
- e) konieczności wyposażenia przestrzeni we właściwą infrastrukturę techniczną i społeczną zapewniającą rozwój i równocześnie ochronę środowiska naturalnego (zadania ponadlokalne),
- f) potrzeby harmonizacji wszelkich działań wpływających lub mogących mieć wpływ na przekształcenia przestrzeni (w tym eliminacja konfliktów i zagrożeń).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego (zwany dalej planem) został uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego 21 lipca 2004 r. i opublikowany w „Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego” (2004 nr 68 poz. 2049). Jest to dokument planowania strategicznego określający działania, za pomocą których samorząd województwa wpływa na rozmieszczenie funkcji terenów w przestrzeni i ich wzajemne powiązanie. Plan uwzględnia założenia polityki przestrzennej państwa i tworzy warunki do realizacji ustaleń strategii rozwoju województwa.

Gminny program opieki nad zabytkami współdziała z Planem przy realizacji celów polityki przestrzennej zapisanych w ustaleniach Planu w zakresie:

Celu I – dynamizacji i restrukturyzacji przestrzeni województwa.

Celu II – wzmocnienia funkcji sieci osadniczej.

Celu III – ochrony zasobów środowiska, wzmocnienia systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjnego rozwoju terenów otwartych.

3.1.4. Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006–2020

Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006–2020 (zwana dalej strategią) została uchwalona przez Sejmik Województwa Śląskiego w sierpniu 2006 r. Jest to dokument określający cele strategiczne rozwoju kultury wraz z kierunkami działań. Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Jasienica jest zgodny ze strategią w zakresie opieki nad zabytkami.

W „Strategii” wyznaczono cztery cele strategiczne:

Cel I. Wzrost kompetencji potrzebnych do:

- 1) uczestnictwa w kulturze,
- 2) efektywnego zarządzania kulturą
- 3) twórczości artystycznej w warunkach gospodarki rynkowej.

Cel II. Wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze (biernego – w roli odbiorców treści kulturowych i czynnego – w roli twórców treści kulturowych).

Cel III. Upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu (materialnego i niematerialnego) oraz jego lepsze wykorzystywanie do celów turystycznych.

Cel IV. Tworzenie lepszych warunków dla rozwoju środowisk twórczych i wykorzystywanie ich kreatywności.

3.1.5. Tezy krajowego programu ochrony zabytków

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Program określić ma cele, kierunki oraz zadania organów i jednostek administracji publicznej, jak również warunki i sposób finansowania planowanych działań wraz z harmonogramem ich realizacji.

Tezy dotyczące zakresu opracowania programu ochrony zabytków:

- a) uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami, stan zabytków ruchomych i nieruchomych, pomniki historii i obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa,
- b) stan zabytków archeologicznych, stan zabytków techniki, stan służb konserwatorskich, stan opieki nad zabytkami, stan uregulowań prawnych,
- c) działania o charakterze systemowym: powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, polityką przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa,
- d) wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych,
- e) system finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania, ochrony i opieki konserwatorskiej,
- f) dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania: dokumentowanie, monitorowanie, ujednolicanie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych,
- g) kształcenie i edukacja, kształcenie specjalistyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników,
- h) współpraca międzynarodowa: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca z obszarem Europy Środkowej.

3.1.6. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków

Cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków zostały sformułowane w Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013–2016. Jest on dokumentem utworzonym na podstawie przepisów art. 84 i 85 ust. 1 u.o.z.

W Krajowym Programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach: organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce, stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia rejestru zabytków oraz systemów informacji o zabytkach, komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

W oparciu o Diagnozę przeprowadzono analizę SWOT i w ścisłym powiązaniu z jej wynikami oraz w powiązaniu z celem 4 Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego) sformułowano cel główny Krajowego Programu:

Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe: wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce, wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji, które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Dla wszystkich wymienionych w Krajowym Programie celów i zadań opracowano szczegółowy harmonogram realizacji wraz z planem finansowym programu.

Dokument jest uzupełniony o projekt systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz analizę ryzyka.

Zagadnienia horyzontalne:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym Programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne: tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to:

- a. podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- b. porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych;
- c. zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);
- d. wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- e. zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Zagadnienia horyzontalne nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania. W sposób istotny jednak wskazują zagadnienia priorytetowe w obszarze ochrony zabytków, przyjęte do realizacji do 2016 r.

Spodziewane rezultaty działań, opartych na realizacji celów cząstkowych, dla opieki nad zabytkami gminy Jasienica to:

- a) podniesienie świadomości społeczeństwa w kwestii znaczenia ochrony dziedzictwa kulturowego,
- b) dostęp do informacji o zabytkach,
- c) wzbogacenie obszarów aktywizacji społecznej,
- d) wykorzystanie wypracowanych zasad postępowania i metod działania dla stworzenia markowego produktu turystycznego w gminie Jasienica,
- e) zasilenie sfery ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez pozyskanie dodatkowych środków,
- f) wieloletnie gwarancje Ministra Kultury dla kredytów inwestycyjnych w sferze dziedzictwa kulturowego zaciąganych przez instytucje publiczne,
- g) określenie zasad zagospodarowania i adaptacji zabytków oraz nadawania im nowych funkcji w celu zwiększenia atrakcyjności komercyjnej zabytków,
- h) ustanowienie skutecznych zasad interwencyjnych robót zabezpieczających, podejmowanych w przypadku zagrożenia zabytkowej substancji oraz skutecznej egzekucji zwrotu poniesionych kosztów,
- i) realizacja zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w sferze adaptacji zabytków do nowych funkcji.

3.1.7. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Jasienica

Gmina Jasienica dysponuje ważnym i obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, uchwalonym uchwałą Rady Gminy Jasienica Nr XLV/423/10 z dnia 08.04.2010 roku.

Kierunki polityki przestrzennej dotyczące dziedzictwa kulturowego i zabytków: Mając na uwadze walory dziedzictwa kulturowego gminy Jasienica, charakter występujących zagrożeń, obowiązek zachowania wartości rozplanowania (układów urbanistycznych), architektury, krajobrazu, uznaje się, że w kierunkach zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

gminy, a w konsekwencji w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w polityce władz różnych szczebli, użytkownikowi inwestorów należy:

- *otaczać ochroną obiekty i założenia zabytkowe, prawnie chronione, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

- *przestrzegać zasad formalnych:

- wszelkie działania inwestycyjne związane z obiektami znajdującymi się w rejestrze zabytków Urzędu Ochrony Zabytków, chronionymi w granicach stref ścisłej ochrony konserwatorskiej, oznaczonych na rysunku zmiany studium wymagają decyzji i zezwolenia Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

- podejmowanie inwestycji związanych z obiektami znajdującymi się w ewidencji zabytków oraz wykazie stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunku zmiany Studium, objętych ochroną w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wymaga każdorazowo opinii Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

- *opracować dokumentację specjalistyczną związaną z zespołem zamkowo-parkowym w Grodźcu w celu jednoznacznego określenia stref konserwatorskich. Obiekty archeologiczne mogłyby zostać włączone w trasy turystyczne:

- opracować dokumentację specjalistyczną dotyczącą wartości krajobrazowych rozplanowania poszczególnych sołectw, układu zabudowy, dróg,

- * określić warunki adaptacji założenia zamkowo-parkowego w Grodźcu i innych obiektów uznanych za zabytkowe na cele:

- rekreacji i turystyki, siedziby dla potrzeb kontaktów zagranicznych oraz miejsc konferencji, zjazdów,

- edukacji i kultury (świetlice, kluby, stacje harcerskie itp.),

- siedziby ośrodków pracy twórczej,

- * rozbudować trasy turystyczne dla poznawania piękna tej ziemi,

- * doprowadzić do budowy galerii, amfiteatru, rozbudowy placówek kultury w celu umożliwienia upowszechniania dziedzictwa kulturowego oraz propagowania współczesnych tendencji kultury,

W Kierunkach rozwoju gminy zaakcentowano konieczność uznania, że elementy dziedzictwa kulturowego (układy przestrzenne wsi, założenia budowlane) świadczą o tożsamości gminy i jej poszczególnych sołectw, że w powiązaniu z walorami przyrodniczymi i właściwym ich eksponowaniem oraz wysokim standardem zagospodarowania mogą w zdecydowany sposób przyczynić się do intensyfikacji ruchu turystycznego, a w szerszym ujęciu do promocji gminy i jej rejonu (także dla innych form działalności gospodarczej).

3.1.8. Strategia rozwoju Gminy Jasienica

Obowiązuje Strategia Rozwoju Gminy Jasienica na lata 2008-2015. Nie odnosi się ona bezpośrednio do zabytków gminy, jednakże określa cele i zadania, które pośrednio lub bezpośrednio odnoszą się do tych zabytków. Wskazano dziedzictwo kulturowe związane z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków i do ewidencji konserwatorskiej, w tym zabytki archeologiczne. Ogólne cele strategii zakładają m.in. zaspokojenie potrzeb z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej i kultury na poziomie gminy przez ułatwienie dostępu i zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze oraz wprowadzenie nowych atrakcyjnych sposobów przekazywania treści kulturowych. Zadanie 15 odnosi się do zabytkowego zespołu zamkowo-parkowego w Grodźcu i przewiduje jego adaptację na centrum konferencyjno-turystyczne „Grodziec” i wysoko standardowej turystyki o zasięgu międzynarodowym przy wykorzystaniu atutów zespołu zabytkowego, realizacja dydaktyki w oparciu o ścieżki dydaktyczne zrealizowane na terenie parku, muzealnictwa, wystawiennictwa, możliwość organizowania imprez plenerowych. Założenia te wymagają weryfikacji, gdyż zmieniły się okoliczności własnościowe, a tym samym możliwości realizacji w/w zamierzeń (obecnie zamek i park stanowią rezydencję prywatną z częściową

adaptacją zamku na funkcje prywatnego muzeum, co jest zgodne z zasadami ochrony zabytków). Zadanie 16 odnosi się do zabytkowego założenia folwarku dolnego w Roztropicach. Zadanie to nie uwzględnia walorów zabytkowych założenia, a tylko zwiększenie oferty terenów dla działalności gospodarczej w gminie (teren preferowany jest dla lokalizacji obiektów produkcyjno-magazynowych związanych z gospodarką rybacką z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo stawów hodowlanych). Założenia zadania należy uznać za właściwe, jednakże zagospodarowanie folwarku należy obwarować uwarunkowaniami konserwatorskimi, w celu zapewnienia zachowania wartości zabytkowej zespołu.

3.1.9. Ochrona wartości kulturowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Gminy Jasienica

Obecnie Gmina Jasienica posiada kilka uchwalonych i obowiązujących planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego dla obszarów (zasadniczo każde sołectwo posiada odrębny plan, plan, ponadto obowiązują liczne punktowe plany w poszczególnych sołectwach).

Wykaz planów patrz zał. nr 2.

Plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Gminy Jasienica obejmują następujący zakres ochrony wartości kulturowych (wyciąg z treści miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jasienica dla sołectwa Jasienica, UCHWAŁA NR XXVII/263/2005 Rady Gminy Jasienica z dnia 24 lutego 2005 r.):

Część III rozdział IV - Ustalenia dotyczące granic i zasad zagospodarowania terenów i obiektów dóbr kultury podlegających ochronie. Wprowadzono strefy: ścisłej ochrony konserwatorskiej A, strefę pośredniej ochrony konserwatorskiej B, strefę ekspozycji widokowej E (dla zespołów kościelnych kościoła katolickiego i kościoła ewangelickiego) z zasadami ochrony w obrębie tych stref. Załączono wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków z zastrzeżeniem, że weryfikacja obiektów objętych ochroną nastąpi we właściwym programie opieki nad zabytkami sporządzonym w trybie przewidzianym w przepisach szczególnych. Wprowadzono strefy ochrony zabytków archeologicznych OW z zasadami ich ochrony.

Opracowana (i stanowiąca podstawę niniejszego opracowania) **Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jasienica** porządkuje i weryfikuje obecny stan zabytków gminy.

3.1.10. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Bielskim

Na koniec 2013r. powiat bielski nie posiada opracowanego Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.

Opracowano „STRATEGIĘ ROZWOJU POWIATU BIELSKIEGO DO 2015 r.” uchwaloną 8 grudnia 2005 r uchwałą nr II/42/324/2005 Rady Powiatu Bielskiego. Uchwalona Strategia wyznacza kierunki rozwoju powiatu w nadchodzących latach.

Zgodnie z przyjętą strategią ustalono 3 cele strategiczne, stojące przed powiatem:

Cel I: Tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju turystyki i przedsiębiorczości w powiecie

Cel II: Poprawa jakości środowiska naturalnego

Cel III: Optymalny rozwój potencjału ludzkiego powiatu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Cele te dzielą się na 14 celów szczegółowych, których realizacja przekłada się z kolei na kilkadziesiąt działań.

Powiat Bielski posiada „Lokalny Program Rewitalizacji Powiatu Bielskiego na lata 2007-2013”, który częściowo odnosi się do wartości dziedzictwa kulturowego regionu. Stwierdza, że „Powiat Bielski w swym bogactwie historycznym kryje również wiele interesujących zabytków architektury. Najstarszymi budowlami sakralnymi są drewniane kościołki, m. in. w Bielowicku (pw. św. Wawrzyńca z 1701 r.) z pięknie rzeźbionymi ołtarzami. Natomiast pierwsze murowane kościoły pochodzą z XVI - XIX wieku. Znajdują się one m.in. na terenie gminy Jasienica. Obok zabytków sakralnych na uwagę zasługuje również zamek w Grodźcu z XVI wieku z parkiem starodrzewia, dwory szlacheckie, m.in. w Łownicy. Ciekawostką jest jedyna w kraju Galeria Polnych Strachów malarza Floriana Kohuta w Rudzicy. Strategia w swych założeniach wskazuje cele społeczne, m.in. potrzebę zachowania dziedzictwa kulturowego oraz ochronę zabytków przemysłowych.

4. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Jasienica

4.1.1. Charakterystyka gminy i poszczególnych sołectw z rysem historycznym

Gmina Jasienica – gmina wiejska w województwie śląskim, w powiecie bielskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie bielskim. Gmina należy do euroregionu Śląsk Cieszyński. W aktualnej strukturze i na obecnym obszarze gmina funkcjonuje od roku 1991, kiedy to z jednej gminy powstały dwie odrębne wspólnoty samorządowe, tj. gmina Jasienica oraz gmina Jaworze. Siedziba gminy Jasienica mieści się w sołectwie Jasienica.

Siedziba Urzędu Gminy Jasienica w Jasienicy

Według danych z 31 grudnia 2007^[1] gminę zamieszkiwało 20 807 osób. Stanowi to 13,62% mieszkańców powiatu bielskiego ziemskiego.

Gmina znajduje się w strefie obejmującej zurbanizowany obszar aglomeracji bielskiej i graniczy z jej śródmiejską częścią tj. miastem Bielsko-Biała.

W 1910 roku obszar współczesnej gminy Jasienica stanowiło 13 ówczesnych gmin: Jasienica, Bielowicko, Grodziec, Łownica, Landek, Łazy, Mazańcowice, Międzyrzecze Dolne, Międzyrzecze Górne, Roztropice, Rudzica, Świętoszówka (w jej granicach znajdowały się wówczas Biery) i Wieszcza. Ich łączna powierzchnia wynosiła 9397 ha (93,97 km²) a liczba ludności 11392 (gęstość zaludnienia 121,2 os./km²) zamieszkałych w 1410 budynkach (średnio 8,1 osoby na 1 dom), z czego 11376 było zameldowanych na stałe, 9444 (83%) było polsko-, 1900 (16,7%) niemiecko-, 18 (0,2%)

czeskojęzycznymi a 14 (0,1%) posługiwało się jeszcze innym językiem, 7647 (67,1%) było katolikami, 3651 (32%) ewangelikami, 73 (0,6%) wyznawcami judaizmu a 21 (0,2%) innej religii lub wyznania^[2].

Struktura powierzchni

Gmina Jasienica ma obszar 91,714 km², w tym:

- użytki rolne: 60,41%
- użytki leśne: 16%

Gmina stanowi 20,03% powierzchni powiatu.

Religia

Gmina jest zróżnicowana pod względem wyznaniowym. Największą część wyznawców stanowią **katolicy**, którzy skupiają się głównie w parafiach rzymskokatolickich diecezji bielsko-żywieckiej, dekanatu Bielsko-Biała IV - Zachód kolejno: w

Bierach, Bielowicku, Grodźcu, Jasienicy, Mazańcowicach, Międzyrzeczu Górnym, Rudzicy, ponadto mieszkańcy Roztropic przynależą do parafii w Pierścicu w gminie Skoczów^[3]. Kościoły katolickie znajdują się w Jasienicy, Bielowicku, Bierach, Grodźcu, Łownicy (filiał parafii w Rudzicy), Łazach (filiał parafii w Bielowicku), Mazańcowicach, Międzyrzeczu Górnym, Rudzicy, Świętoszówce (filiał parafii w Grodźcu).

Znaczna część mieszkańców to **ewangelicy** skupieni w parafiach ewangelicko - augsburskich w Wieszczałach-Kowalach, Międzyrzeczu Górnym oraz Jaworzu (z filią w Jasienicy i Świętoszówce). Kościoły ewangelickie znajdują się w Międzyrzeczu Górnym, Wieszczałach i w Jasienicy; kaplice – w Świętoszówce i Mazańcowicach.

Nieznaczna część mieszkańców (około 200) deklaruje swą przynależność do: Świadków Jehowy, Kościoła Adventystów Dnia Siódmego, Kościoła Zielonoświątkowego oraz Kościoła Ewangelicko-Metodystycznego.

Miejscowości wchodzące w skład gminy

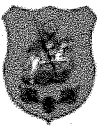

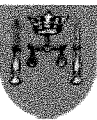

Sołectwa gminy

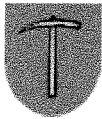

W skład Gminy Jasienica wchodzi 14 sołectw:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Herb	Sołectwo	TERYT	Powierzchnia (w ha)	Ludność (2009-03-30)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)	Położenie
	Jasienica (wieś gminna)	0054674	1171,8	4872	415,8	
	Mazańcowice	0054898	818	3401	415,8	
	Rudzica	0055142	1147,6	2742	238,9	
	Międzyrzecze Górne	0055030	1251,3	2279	182,1	
	Międzyrzecze Dolne	0055018	780	1061	136	
	Biery	0054438	216,4	1233	569,8	
	Grodziec	0054496	975	1163	119,3	
	Iłownica	0054600	777,5	1031	132,6	

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Herb	Sołectwo	TERYT	Powierzchnia (w ha)	Ludność (2009-03-30)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)	Położenie
	Łazy	0054852	349,1	783	224,3	
	Roztropice	0055076	576,1	719	124,8	
	Świętoszówka	0055248	150,6	609	404,4	
	Bielowicko	0054390	311,6	582	186	
	Landek	0054792	447	549	122,8	
	Wieszczyta	0055260	199,4	487	244,2	

Poszczególne wsie są znacznie zróżnicowane pod względem liczebności mieszkańców (od 563 do 4742), powierzchni (od 1,506 km² do 12,513 km²) oraz ilości budynków mieszkalnych (od 132 do 1188).

Przypisy

1. Lucyna Nowak, Joanna Stańczyk, Agnieszka Znajewska: *Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym (Stan w dniu 31 XII 2007 r.)*. Warszawa: **Główny Urząd Statystyczny**, 2008. **ISSN 1734-6118**. (pol.)
2. Ludwig Patryn (ed): *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien*. Troppau: 1912. (niem.)
3. Piersciec.bielsko.opoka.org.pl: Kaplice i krzyże bogactwem wiary

Charakterystyka sołectw

Jasienica (niem. *Heinzendorf*, cz. *Jasenice*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, siedziba gminy Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Według danych z 31 grudnia 2012 roku Jasienica miała 5119 mieszkańców^[1], zamieszkających na obszarze 1171,8 ha (11,7 km²)^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 436,8 os./km².

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie *Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis* (pol. *Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *item in Gessenita debent esse XI mansi solubiles*^{[2][3][4]}. Zapis ten oznaczał, że wieś zobowiązana została do płacenia dziesięciny z 11 łanów większych. Jej powstanie wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Większość osadników była początkowo pochodzenia słowiańskiego (polskiego), na co wskazuje nazwa^[5], pochodząca najprawdopodobniej od jesionów porastających niegdyś podmokły teren wsi.

Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego (polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii). Położona była na szlaku solnym wiodącym z Wieliczki na Morawy.

W sprawozdaniu z poboru świętopietrza z 1335 w diecezji wrocławskiej na rzecz Watykanu sporządzonego przez nuncjusza papieskiego Galharda z Cahors wśród 10 parafii archidiecezji w Cieszynie wymieniona jest parafia w miejscowości *Hankendorf*^[6], którą można teoretycznie identyfikować z miejscowością *Heyczendorff* (*Heinzendorf*), czyli Jasienicą, wymienioną w podobnym sprawozdaniu archidiacona opolskiego Mikołaja Wolffa z 1447 wśród 51 parafii w archidiecezji cieszyńskiej^{[7][8]}. Tak więc założenie miejscowej parafii pw. św. Jerzego Męczennika można przypisać na początek XIV wieku. Na podstawie wysokości opłaty w owym sprawozdaniu liczbę ówczesnych parafian (we wszystkich podległych wioskach) oszacowano na 225^[9].

Początkowo wieś stanowiła własność książąt cieszyńskich. W 1424 znalazła się w okręgu milowym miasta Bielska. Na dyplomie zastawu Frydka Ernestowi z Tworkowa z 1434 wśród poręczycieli wystąpił krewny Ernesta, Andrzej piszący się na *na Jasenicy*. Andrzej sprzedał część wsi Janowi Boryńskiemu, od imienia którego prawdopodobnie wzięta się niemieckojęzyczna nazwa patronimiczna *Heinzendorf*, czyli wieś *Jana*^[10]. W drugiej połowie XV wieku Jan Boryński był już posiadaczem całej wsi. W 1452 po raz kolejny w dokumencie książęcym, Bolesława II cieszyńskiego, pojawiła się nazwa *Heinzendorf*. W 1465 Jan Boryński otrzymał od Kazimierza II zezwolenie na założenie karczmy i warzenie piwa w Jasienicy^[10]. Z czasem obie części wsi się zrosły i obie nazwy stosowano zamiennie.

Za panowania Wacława III Adama (1545-1579) duża część mieszkańców Jasienicy przeszła na luteranizm. W roku 1572 wieś weszła w skład nowo powstałego bielskiego państwa stanowego^[11], przekształconego w 1752 r. w księstwo bielskie.

W roku 1679 Jasienica zmieniła nazwę na *laschenitz*, a w 1688 na *Heinzendorf*, co może świadczyć o silnych wpływach osiadłych tam kolonistów niemieckich.

W związku z uruchomieniem w roku 1784 tzw. szosy cesarskiej biegnącej przez Jasienicę, powstała we wsi stacja pocztowa. Dwa lata później wybudowano szkołę jednoklasową.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Rozwój miejscowości uległ przyspieszeniu w XIX wieku, co wiązało się z uprzemysłowieniem Bielska i Skoczowa. W roku 1888 oddano do użytku Kolej Miast Śląskich i Galicyjskich łączącą Bielsko z Frydkiem przez Cieszyn.

Ważnym wydarzeniem w historii wsi było założenie w roku 1881 przez wiedeńczyka Józefa Hoffmana fabryki mebli giętych. W 1913 roku zakład zatrudniał 700 robotników i produkował około 300 tys. sztuk mebli rocznie^[12]. Od 1923 roku fabryka nosiła nazwę Thonet-Mundus, istnieje do dziś pod nazwą Paged Meble Sp. z o.o.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 247 budynkach w Jasienicy na obszarze 1188 hektarów mieszkało 2048 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 172,4 os./km². z tego 848 (41,4%) mieszkańców było katolikami, 1155 (56,4%) ewangelikami a 45 (2,2%) wyznawcami judaizmu, 1930 (94,2%) było polsko-, 105 (5,1%) niemiecko- a 4 (0,2%) czeskojęzycznymi^[13]. Do 1910 roku liczba budynków wzrosła o 17 a mieszkańców o 317. 1114 (47,1%) było katolikami, 1212 (51,2%) ewangelikami, 23 (1%) Żydami a 16 było jeszcze innej religii, 1800 (76,3%) było polsko-, 539 (22,8%) niemiecko-, 6 (0,3%) czeskojęzycznymi, a 14 (0,6%) posługiwało się jeszcze innym językiem^[14].

Po II wojnie światowej w Jasienicy osiedliła się grupa repatriantów z Kresów Wschodnich, a w 1953 r. przesiedleńcy z załanego przez Zbiornik Goczałkowicki Zarzecza^[15].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie Jasienicy działalność religijną prowadzą następujące kościoły i związki wyznaniowe:

- Kościół ewangelicko-augsburski (filiał parafii w Jaworzu)
- Kościół rzymskokatolicki (parafia św. Jerzego)
- Chrześcijański Zbór Świadków Jehowy^[16]

Przypisy

1. ↑ Skocz do: 1.0 1.1 [Solectwo Jasienica](http://solectwojasienica.jasienica.pl). jasienica.pl. [dostęp 2 listopada 2013].
2. Skocz do góry ↑ [Śląsk Cieszyński w średniowieczu \(do 1528\)](#). [Idzi Panic](#) (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. ISBN 978-83-926929-3-5.
3. Skocz do góry ↑ [Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis \(online\)](#). W: www.dokumentyslaska.pl [on-line]. [dostęp 2013-07-22].
4. Skocz do góry ↑ H. Markgraf, J. W. Schulte: [Codex Diplomaticus Silesiae T. 14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis](#). Breslau: Josef Max & Comp., 1889.
5. Skocz do góry ↑ [Zaplecze osadnicze Bielska](#). W: [Bielsko-Biała. Monografia miasta](#). [Idzi Panic](#) (redakcja). Wyd. drugie. T. I: Bielsko od zarania do wybuchu wojen śląskich. Bielsko-Biała: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej, 2011, s. 208. ISBN 978-83-60136-31-7.
6. Skocz do góry ↑ [Jan Ptaśnik: Monumenta Poloniae Vaticana T. 1 Acta Cameræ Apostolicæ. Vol. 1. 1207-1344](#). Cracoviae: Sumpt. Academiae Litterarum Cracoviensis, 1913, s. 366.
7. Skocz do góry ↑ [Śląsk Cieszyński w średniowieczu \(do 1528\)](#). [Idzi Panic](#) (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 396. ISBN 978-83-926929-3-5.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

8. Skocz do góry↑ *Registrum denarii sancti Petri in archidiaconatu Opoliensi sub anno domini MCCCCXLVII per dominum Nicolaum Wolff decretorum doctorem, archidiaconum Opoliensem, ex commissione reverendi in Christo patris ac domini Conradi episcopi Wratislaviensis, sedis apostolice collectoris, collecti. . 27, s. 369-372, 1893. Breslau: H. Markgraf (niem.).*
9. Skocz do góry↑ I. Panic, 2010, s. 321
10. ↑ Skocz do: 10.0 10.1 Bielsko-Biała. Monografia miasta, 2011, t. I, s. 218
11. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w początkach czasów nowożytnych (1528-1653)*. Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2011, s. 226. ISBN 978-83-926929-5-9.
12. Skocz do góry↑ *Obrazki z dziejów gminy Jasienica*. Jerzy Polak. Cieszyn: Muzeum Śląska Cieszyńskiego, 201, s. 18. ISBN 978-83-922005-6-7.
13. Skocz do góry↑ *Gemeindelexikon der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien*. Wien: 1906. (niem.)
14. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien*. Troppau: 1912. (niem.)
15. Skocz do góry↑ Marcin Żerański: *Śląsk Cieszyński. Od Bielska-Białej do Ostrawy*. Cieszyn: Pracownia na pastwiskach, 2012, s. 168. ISBN 9788393310937.
16. Skocz do góry↑ Dane według raportów [wyszukiwarki zborów](http://www.jw.org) (www.jw.org) z 27 stycznia 2013.

Mazańcowice (cz. *Mazančovice*, niem. *Matzdorf*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 818 ha, a liczba ludności 3401^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 415,8 os./km².

Położenie

Miejscowość położona jest na Pogórzu Śląskim, nad rzeką Wapienicą. Od strony północnej sąsiaduje z Ligotą i Czechowicami-Dziedzicami, od strony zachodniej i południowej z Bielskiem-Białą (z Komorowicami Śląskimi na wschodzie i Starym Bielskiem na południu), od południowego zachodu z Jasienicą, a od zachodu z Międzyrzeczem Dolnym.

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis (pol. *Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *item in Mansanczowicz*^{[2][3][4]}. Zapis ten (brak określenia liczby łanów, z których będzie płacony podatek) wskazuje, że wieś była w początkowej fazie powstawania (na tzw. surowym korzeniu), co wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego (polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

Od 1785 roku działała tu katolicka szkoła ludowa, a od 1794 ewangelicka^[5].

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 191 budynkach na obszarze 821 hektarów mieszkało 1621 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 197,4 os./km². 1092 (67,4%) mieszkańców było katolikami, 511 (31,5%) ewangelikami a 18 (1,1%) wyznawcami judaizmu, 1312 (94%) było polsko-, 93 (5,7%) niemiecko-, a 3 czeskojęzycznymi^[6]. Do 1910 roku liczba mieszkańców spadła do 1583 osób^[7].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzą następujące kościoły:

- Kościół Ewangelicko-Augsburski – filia parafii w Międzyrzeczu
- Kościół Rzymskokatolicki – parafia św. Marii Magdaleny

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: [Solectwo Mazańcowice. W: jasienica.pl](http://SolectwoMazańcowice.W:jasienica.pl) [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
2. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528)*. *Idzi Panic* (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. ISBN 978-83-926929-3-5.
3. Skocz do góry↑ [Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis online](http://LiberfundationisepiscopatusVratislaviensisonline)
4. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte, "Codex Diplomaticus Silesiae T.14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis", Breslau 1889
5. Skocz do góry↑ Stosunki szkolne w księstwie cieszyńskim przed 1848, "Gwiazdka Cieszyńska"; 1901, nr. 29.
6. Skocz do góry↑ *Gemeindelexikon der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien*. Wien: 1906.
7. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien*. Troppau: 1912.

Rudzica (cz. *Rudice*, niem. *Riegersdorf*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 1147,6 ha (11,47 km²) a liczba ludności 2852^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 248,5 os./km².

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis (pol.*Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *iltem in Rudgeri villa primo silva inciditur*^{[2][3][4]}. Zapis ten oznaczał, że właśnie w momencie spisywania dokumentu karczowano las pod założenie wsi, a więc dopiero powstawała na tzw. surowym korzeniu, co wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego(polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

W sprawozdaniu z poboru świętopietrza z 1335 roku w diecezji wrocławskiej na rzecz Watykanu sporządzonego przez nuncjusza papieskiego Galharda z Cahors wśród 10 parafii archiprezbiteratu w Cieszynie wymieniona jest parafia w miejscowości *villa Rudgeri*^[5], czyli Rudzicy^[6]. Miejscowa parafia katolicka powstała więc w okresie lokacyjnym. Została ponownie wymieniona w podobnym spisie sporządzonym przez archidiakona opolskiego Mikołaja Wolffa w 1447 pod nazwą *Rudgersdorf*^[7].

Nazwa *Rudgersdorf* (wieś *Rudgera*) wskazuje, że wieś była zasiedlona i zamieszkiwana głównie przez osadników niemieckich, jednak w 1452 w dokumencie niemieckojęzycznym wystąpiła niejako polska nazwa *Raudit*, przy czym nie było to proste tłumaczenie z niemieckiego. Owa nazwa *Rudzica* jest topograficzna i nawiązuje do rudej wody w rzece^{[8][9]}. W przeszłości funkcjonowała Rudzica Mała (*na Maley Rudiczy*, m. in. w dokumencie z 1600 r.) oraz Rudzica Wielka (*na Welkj Rudicy*, m. in. w dokumencie z 1603 r.).^[10] Z czasem w języku niemieckim utrwaliła się forma *Riegersdorf* (*Groß und Klein Riegersdorf*, 1754; *Riegersdorf Groß und Klein*, *pohlnisch: Rudzica*, 1804).^[10]

Rudzica była pierwotnie wsią szlachecką. Brak dokładnych danych nie pozwala mówić o jej pierwszych właścicielach. Już w dokumencie z 1558 r. występuje niejaki *Dudczky* (zapewne powinno być *Rudczky*) z *Rudz a na Rudiczy*, zaś w 1573 r. notowany jest *Ruczky in Riegersdorf*.^[10] W roku 1608 Rudzica stała się własnością Jerzego Sobka z Kornic. Rozwój gospodarki folwarcznej wiązał się z uciskiem i wyzyskiem chłopów, co doprowadziło m.in. do buntu chłopskiego w 1746 r. Spadkobiercy Jerzego Sobka w 1752 r. sprzedali wieś Jerzemu Skrbeńskiemu. Na przełomie XVIII i XIX w. właścicielem wsi został hrabia Larisch, a po nim hrabia Hauerłodia Poniński. Od niego też poszła nazwa rudzickiego folwarku: "Ponienka". W 1802 r. wieś nabyła Komora Cieszyńska i w jej posiadaniu pozostała ona do końca I wojny światowej.^[11]

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 168 budynkach w Rudzicy na obszarze 1148 hektarów mieszkało 1213 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 105,7 os./km². z tego 1077 (88,8%) mieszkańców było katolikami, 130 (10,7%) ewangelikami a 6 (0,5%) wyznawcami judaizmu, 1170 (96,5%) było polsko-, 20 (1,6%) niemiecko- a 10 (0,8%) czeskojęzycznymi^[12]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 1339 osób, z czego 1206 (90,1%) było katolikami, 131 (9,8%) ewangelikami a 2 żydami, 1307 (97,8%) polsko- a 30 (2,2%) niemieckojęzycznymi^[13].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzi Kościół Rzymskokatolicki (parafia Narodzenia św. Jana Chrzciciela).

Urodzeni w Rudzicy

Józef Kidoń – polski malarz-portrecista.

- Florian Kohut – artysta, malarz, członek Związku Artystów Plastyków.
- Antoni Korzeniowski - oficer armii austro - węgierskiej w okresie I wojny światowej, uczestnik walk z Czechosłowakami w 1919 roku, oficer Wojska Polskiego od 1920 roku, artylerzysta, weteran wojny z bolszewikami, w 1939 roku organizator obrony Siedlec, internowany przez Sowieców w Starobielsku, zamordowany w 1940 roku w Charkowie, podpułkownik.

Przypisy

1. Skocz do góry Gmina Jasienica: [Solectwo Rudzica](http://Solectwo.Rudzica). W: jasienica.pl [on-line]. [dostęp 2013-11-02].

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

2. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. ISBN 978-83-926929-3-5.
3. Skocz do góry↑ Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis (online). W: www.dokumentyslaska.pl [on-line]. [dostęp 2013-07-22].
4. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte: Codex Diplomaticus Silesiae T.14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis. Breslau: Josef Max & Comp., 1889.
5. Skocz do góry↑ Jan Ptaśnik: Monumenta Poloniae Vaticana T.1 Acta Camerae Apostolicae. Vol. 1. 1207-1344. Cracoviae: Sumpt. Academiae Litterarum Cracoviensis, 1913, s. 366.
6. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 396. ISBN 978-83-926929-3-5.
7. Skocz do góry↑ Registrum denarii sancti Petri in archidiaconatu Opoliensi sub anno domini MCCCCXLVII per dominum Nicolaum Wolff decretorum doctorem, archidiaconum Opoliensem. ex commissione reverendi in Christo patris ac domini Conradi episcopi Vratislaviensis, sedis apostolice collectoris, collecti. . 27, s. 369-372, 1893. Breslau: H. Markgraf (niem.).
8. Skocz do góry↑ Obrazki z dziejów gminy Jasienica. Jerzy Polak. Cieszyn: Muzeum Śląska Cieszyńskiego, 201, s. 6. ISBN 978-83-922005-6-7.
9. Skocz do góry↑ Zaplecze osadnicze Bielska. W: Bielsko-Biała. Monografia miasta. Idzi Panic (redakcja). Wyd. drugie. T. I: Bielsko od zarania do wybuchu wojen śląskich. Bielsko-Biała: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej, 2011, s. 218-219. ISBN 978-83-60136-31-7.
10. ↑ Skocz do: [10.0](#) [10.1](#) [10.2](#) Mrózek Robert: Nazwy miejscowe dawnego Śląska Cieszyńskiego, Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, wyd. Uniwersytet Śląski, Katowice 1984, ISSN 0208-6336, ISBN 82-00-00622-2, s. 153-154
11. Skocz do góry↑ Szpok Franciszek: O dawnej i współczesnej Rudzicy, w: "Kalendarz Beskidzki 1978", wyd. Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej, wyd. Bielsko-Biała 1977, s. 85-88
12. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
13. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Międzyrzecze Górne (cz. Horní Meziříčí, niem. Ober Kurzwald) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 1251,3 ha, a liczba ludności 2279^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 182,1 os./km².

Położenie

Wieś położona jest na Pogórzu Śląskim, pomiędzy rzekami Jasienicą na zachodzie a Wapienicą na wschodzie (stąd nazwa Międzyrzecze). Od strony północnej sąsiaduje z Międzyrzeczem Dolnym, od

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
wschodu i południowego wschodu z Bielskiem-Białą(Wapienicą), od południowego zachodu z Jasienicą, a od zachodu z Rudzicą.

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis (pol.*Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *Item in Mesisrozha debent esse XL mansi solubiles*^{[2][3][4]}. Zapis ten oznaczał, że wieś zobowiązana została do płacenia dziesięciny z 40 łanów większych. Jej powstanie wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego (polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

Założona na przełomie XIV i XV wieku parafia św. Marcina Biskupa i Wyznawcy w połowie XV wieku liczyła stosunkowo dużo parafian w porównaniu do innych parafii księstwa cieszyńskiego, tj. 285^[5]. Do schyłku średniowiecza wieś pozostawała własnością szlachecką^[6]. W drugiej ćwierci XV wieku w Międzyrzeczu osiadła ludność niemiecka zakładając osadę *Konradiswalde* (*las Konrada*), z czasem przezwana *Kurzwaldem* i **Międzyrzeczem Górnym**^[7]. W 1572 zarówno Międzyrzecze Dolne jak i Górne weszły w skład powstałego wówczas stanowego państwa bielskiego.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 210 budynkach w Międzyrzecz Górnym na obszarze 1454 hektarów mieszkało 1561 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 107,36 os./km². z tego 436 (27,9%) mieszkańców było katolikami, 1095 (70,2%) ewangelikami a 30 (1,9%) wyznawcami judaizmu, 974 (62,4%) było niemiecko-, 581 (37,2%) polsko-, a 6 (0,4%) czeskojęzycznymi^[8]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 1642 osób,^[9]

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Zabytki

Na terenie Międzyrzecza Górnego znajduje się sześć obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego^[10]: 4 budynki mieszkalne, budynek kościoła ewangelicko augsburskiego, oraz teren po drewnianym kościele parafialnym pw. św. Marcina z 1522 roku, który spłonął w styczniu 1993 roku.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzą następujące kościoły:

- Kościół Ewangelicko-Augsburski – parafia Ewangelicko-Augsburska
- Kościół Rzymskokatolicki – parafia Świętego Marcina

Przypisy

1. Skocz do góry↓ Gmina Jasienica: *Sołectwo Międzyrzecze Górne*. W: *jasienica.pl* [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
2. Skocz do góry↓ *Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528)*. *Idzi Panic* (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. *ISBN 978-83-926929-3-5*.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

3. Skocz do góry↑ Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis (online). W: www.dokumentyslaska.pl [on-line]. [dostęp 2013-07-22].
4. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte: Codex Diplomaticus Silesiae T.14 Liber Foundationis Episcopatus Vratislaviensis. Breslau: Josef Max & Comp., 1889.
5. Skocz do góry↑ I. Panic, 2010, s. 321
6. Skocz do góry↑ j.w., s. 331
7. Skocz do góry↑ Obrazki z dziejów gminy Jasienica. Jerzy Polak. Cieszyn: Muzeum Śląska Cieszyńskiego, 201, s. 8. ISBN 978-83-922005-6-7.
8. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
9. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)
10. Skocz do góry↑ Narodowy Instytut Dziedzictwa: Rejestr zabytków nieruchomych - województwo śląskie (pol.). 30 września 2013.

Międzyrzecze Dolne (cz. *Dolní Meziříčí*, niem. *Nieder Kurzwald*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 780 ha, a liczba ludności 1061^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 136 os./km². W granicach sołectwa położone są Franciszkowice (niem. Franzfeld, identyfikator TERYT: 0055024), dawniej samodzielna wieś.

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis (pol. *Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *item in Mesisrozha debent esse XL mansi solubiles*^{[2][3][4]}. Zapis ten oznaczał, że wieś zobowiązana została do płacenia dziesięciny z 40 łanów większych. Jej powstanie wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Nazwa wywodzi się od polskiej nazwy międzyrzecze oznaczającej obszar położony pomiędzy dwiema rzekami, a więc najstarsi jej mieszkańcy byli etnicznie polscy (słowiańscy). Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego (polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

W drugiej ćwierci XV wieku w Międzyrzeczu osiadła ludność niemiecka zakładając osadę Konradiswalde (las Konrada), z czasem przezwana Kurzwaldem i Międzyrzeczem Górnym^[5].

Założona na przełomie XIV i XV wieku parafia św. Marcina Biskupa i Wyznawcy w połowie XV wieku liczyła stosunkowo dużo parafian w porównaniu do innych parafii księstwa cieszyńskiego, tj. 285^[6]. Do schyłku średniowiecza wieś pozostawała własnością szlachecką^[7]. W 1572 zarówno Międzyrzecze Dolne jak i Górne weszły w skład powstałego wówczas bielskiego państwa stanowego.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego wydany na przełomie XIX i XX wieku notuje nazwę miasta pod polską nazwą Międzyrzecze oraz niemiecką Kurzwald^[8].

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 120 budynkach w Międzyrzeczu Dolnym (wraz z przysiółkiem Franciszkowice) na obszarze 779 hektarów mieszkało 938 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 120,4 os./km². z tego 606 (64,6%) mieszkańców było katolikami, 327 (34,9%) ewangelikami a 5 wyznawcami judaizmu, 925 (98,6%) było polsko- a 13 (1,4%) niemieckojęzycznymi^[9]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 908 osób, w tym osób polskojęzycznych do 846 (93,2%), zaś niemieckojęzycznych wzrosła do 62 (6,8%)^[10].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: Sołectwo Międzyrzecze Dolne. W: jasienica.pl [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
2. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. ISBN 978-83-926929-3-5.
3. Skocz do góry↑ Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis (online). W: www.dokumentyslaska.pl [on-line]. [dostęp 2013-07-22].
4. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte: Codex Diplomaticus Silesiae T. 14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis. Breslau: Josef Max & Comp., 1889.
5. Skocz do góry↑ Obrazki z dziejów gminy Jasienica. Jerzy Polak. Cieszyn: Muzeum Śląska Cieszyńskiego, 201, s. 8. ISBN 978-83-922005-6-7.
6. Skocz do góry↑ I. Panic, 2010, s. 321
7. Skocz do góry↑ j.w., s. 331
8. Skocz do góry↑ Międzyrzecze w Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego Tom VI, str.386
9. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
10. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Biery (niem. *Bierau*, cz. *Běry*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 216,4 ha, a liczba ludności 1233^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 569,8 os./km².

Położenie

Biery leżą na Pogórzu Cieszyńskim, u samych północnych podnóży Beskidu Śląskiego. Rozlokowane są w dolinie potoku Jasienica (Jasionka), na południe od szosy Skoczów – Bielsko-Biała.

Historia

Wieś została założona przez właścicieli Grodźca w XVI wieku^[2]. Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od imienia *Biera* (*Biernat*)^[2], pierwotnie mogła też brzmieć *Borowy*^[3]. Po raz pierwszy pojawiła się (w postaci *Birowy*) na mapie księstw oświęcimskiego i zatorskiego autorstwa Stanisława Porębskiego, wydanej w 1563 roku w Wenecji^[4]. Ponadto istnieje dokument księcia cieszyńskiego Adama Wacława wystawiony w Cieszynie we wtorek po niedzieli Misericordia 1610 roku, w którym potwierdził on dawne przywileje nadane przez przodków księcia Krzysztofowi Grodzieckiem z Brodów na

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Grodźcu. Jeden z przywołanych przywilejów zostały wystawiony przez Wacława III Adama we wtorek, w dzień św. Jadwigi, w 1554 *na wsie Grodziec a na Birowy*^[3].

W 1782 urodził się tu Józef Bożek – późniejszy wynalazca i konstruktor pojazdów z napędem parowym, działający w Pradze.

Według austrackiego spisu ludności z 1900 w Bierach będących wówczas częścią Świętoszówki w 47 budynkach na obszarze 217 hektarów mieszkało 444 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 204,6 os./km², z tego 395 (89%) mieszkańców było katolikami, 42 (9,5%) ewangelikami a 7 (1,6%) wyznawcami judajizmu, 436 (98,2%) było polsko- a 8 (1,8%) niemieckojęzycznymi^[6]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 499 osób^[6].

W czasie działań wojennych zimą i wiosną 1945, gdy przez szereg tygodni utrzymywała się w pobliżu linia frontu, Biery zostały zniszczone w 60%.

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie miejscowości działalność duszpasterską prowadzi Kościół Rzymskokatolicki, parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, erygowana w 1991. Kościół rozbudowano w latach 1995-2001^[7]. Naprzeciwko kościoła znajduje się Dom Formacyjny, do którego najczęściej zjeżdżają dzieci i młodzież na Oazę (Ruch Światło-Życie) lub na rekolekcje.

Kultura

W Bierach funkcjonuje Punkt Biblioteczny będący filią Gminnej Biblioteki Publicznej w Jasienicy. Punkt znajduje się pod numerem 219 (zwyczajowa nazwa ulicy - Klubowa) i jest otwarty dwa razy w tygodniu: we wtorki od 15 do 17 i w piątki od 15 do 17.

Przy tej samej ulicy mieści się Gminny Ośrodek Kultury w Jasienicy, Filia w Bierach. Na terenie filii znajduje się sala, na której odbywają się cykliczne zajęcia (aerobik, kółko plastyczne, sekcja tenisa stołowego, tai-chi czy warsztaty bibułkarskie), próby Zespołu Regionalnego "Bierowianie", a także wesela, bankiety itp^[8].

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: Sołectwo Biery. W: *jasienica.pl* [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
2. ↑ Skocz do: 2.0 2.1 J. Polak, 2011, s. 9
3. ↑ Skocz do: 3.0 3.1 Śląsk Cieszyński w początkach czasów nowożytnych (1528-1653). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2011, s. 165. ISBN 978-83-926929-5-9.
4. Skocz do góry↑ Mapa Stanisława Porebskiego z 1563 roku
5. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900, XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
6. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)
7. Skocz do góry↑ Rys historyczny. [dostęp 2010-05-24].
8. Skocz do góry↑ Gminny Ośrodek Kultury w Jasienicy Filia w Bierach. [dostęp 2010-06-01].

Grodziec (cz. *Hradec*, niem. *Grodzietz*) – wieś sołecka w południowej Polsce, w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica. Według danych z 2009 r. sołectwo Grodziec ma powierzchnię 975 ha i liczy 1073 mieszkańców^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 119,3 os./km².

Położenie

Miejscowość położona jest nad Zlewańcem i Łańskim Potokiem, na Pogórzu Śląskim u podnóży jednego z jego wybitniejszych wzgórz – Górka (474 m n.p.m., w południowo-wschodniej części wsi). a także Witalusza (398 m n.p.m.) i Goruszki (345 m n.p.m.). Od strony północnej sąsiaduje z Bielowickiem, od strony północno-wschodniej z Łazami, od wschodu ze Świętoszówką i Bierami, na południowym wschodzie z Brenną, na południu z Górkami Wielkimi, na zachodzie z Pogórzem. Pod względem historycznym Grodziec znajduje się na Śląsku Cieszyńskim.

Nazwa

Nazwa miejscowości wywodzi się od staropolskiej nazwy **gordъ - gród* oznaczającej „umocnienie, ogrodzoną osadę” o charakterze obronnym.

Miejscowość została po raz pierwszy wzmiankowana w łacińskim dokumencie *Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis* (pol. *Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*) spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna w latach 1295–1305 jako *Grodische villa Snessonis*^{[2][3][4]}. Nazwę miejscowości w zlatynizowanej staropolskiej formie *Grodzyecz* oraz *Grodzecz* wymienia także w latach (1470-1480) Jan Długosz w księdze *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*.^[5]

Historia

Wieś znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 roku księstwa cieszyńskiego. Jednakowoż zapis w *Liber foundationis...* jednoznacznie sugeruje, że owa *Grodische, wioska Snessona* jest starsza od pozostałych wiosek położonych pomiędzy Skoczowem a Czechowicami wśród których została wymieniona, a gdzieś obok niej istniała druga osada o podobnej nazwie i to jeszcze starsza, gdyż w owym dokumencie nie została wymieniona w ogóle. Z położenia *wioski Snessona* wynika niewątpliwie, że chodzi o współczesny Grodziec, natomiast drugie *Grodische* utożsamia się z Grodziszczem, obecnie w granicach gminy Cierlicko w Czechach^[6]. Tak więc nazwa wsi sugeruje funkcjonowanie tu gródka i podległej mu osady rządzącej się prawem polskim^[7]. Gródkiem tym była zapewne drewniana warownia powstała być może jeszcze w czasie funkcjonowania kasztelanii cieszyńskiej, przy trakcie handlowym z Krakowa przez Cieszyn na Morawy. Z końcem XIV wieku na jej powstał murowany dwór obronny.

Z 1447 pochodzi pierwsza wzmianka o grodzieckiej parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła i Męczennika, liczyła wówczas ok. 90 parafian^[8].

Na początku XVI wieku Grodziec od księcia cieszyńskiego Kazimierza II otrzymali Grodecy herbu Radwan. W latach 1542–1580 zbudowali oni w miejscu dworu gotycko-renesansowy zamek, a w poł. XVII w. założyli park zamkowy, tworząc zespół zamkowo-parkowy. Kolejnymi po Grodzieckich właścicielami zamku i wsi byli: Markłowscy, Sobkowie, Larischowie, ponownie Markłowscy, Erdmannowie, Kalischowie, Zobłowie, Franciszek Strzygowski i Ernest Habicht. Ten ostatni, władający dobrami w latach 1927–1939, stworzył na zamku dużą kolekcję muzealno-biblioteczną (rozproszoną po różnych muzeach w latach 40.).

Po likwidacji w Austrii struktur feudalnych w 1848 (a więc i Księstwa Cieszyńskiego) Grodziec wszedł w skład powiatu bielskiego. W 1888 powstała Kolej Miast Śląskich i Galicyjskich (Frydek-Mistek – Cieszyn – Bielsko-Biała – Kalwaria Zebrzydowska) ze stacją w Grodźcu.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 75 budynkach w Grodźcu na obszarze 973 hektarów mieszkało 567 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 58,3 os./km². 513 (90,5%) mieszkańców

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

było katolikami, 46 (8,1%) ewangelikami a 8 (1,4%) wyznawcami judaizmu, 529 (93,3%) było polsko-, 31 (5,5%) niemiecko-, a 3 czeskojęzycznymi^[9]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 654 osób^[10].

W latach 1945–1954 r. Grodziec był siedzibą gminy zbiorowej. Po przywróceniu w 1973 r. gmin znalazł się w granicach gminy Jasienica, w latach 1975–1998 należącej do województwa bielskiego. W 1946 r. na terenie dawnych przyzaskowych zabudowań dworskich utworzono Zakład Doświadczalny Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego, od 1962 r. należący do Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego. Do Zakładu Doświadczalnego należał również zamek, w 2005 r. został zakupiony przez prywatnego inwestora – Michała Bożka. W 2006 r. powstała obwodnica Grodzca – odcinek drogi ekspresowej S1.

Zabytki i obszary chronione

Do zabytków Grodzca zaliczają się:

- gotycko-renesansowy zamek Grodzieckich z lat 1542–1580 (później przebudowywany)
- 12-hektarowy park zamkowy w stylu angielskim założony w poł. XVII wieku
- neogotycki kościół św. Bartłomieja z lat 1908–1910
- ruiny starego kościoła: wybudowany w 1579 r., po 1910 r. popadający w ruinę, w 1927 r. rozebrano wieżę i nawę, od 1984 r. mury prezbiterium i fundamenty nawy zabezpieczone jako trwała ruina
- neogotycka kaplica grobowa rodu Zobłów z 1863 r. na wzgórzu Goruszka
- XVIII- i XIX-wieczne zabudowania gospodarcze należące do Zakładu Doświadczalnego Instytutu Zootechniki P.I.B.

W granicach wsi znajdują się dwa rezerваты przyrody:

- Morzyk, pow. 12 ha, utw. 1996
- Dolina Łańskiego Potoku, pow. 47 ha, utw. 1998

Religia

Na terenie miejscowości działalność duszpasterską prowadzi Kościół Rzymskokatolicki (parafia św. Bartłomieja).

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: [Solectwo Grodziec](http://Solectwo.Grodziec.pl). W: jasienica.pl [on-line]. [dostęp 2010-12-04].
2. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528)*. [Idzi Panic](#) (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 299. ISBN 978-83-926929-3-5.
3. Skocz do góry↑ [Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis online](#)
4. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte, "Codex Diplomaticus Silesiae T. 14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis", Breslau 1889
5. Skocz do góry↑ Joannis Długosz Senioris Canonici Cracoviensis, "Liber Beneficiorum", Aleksander Przedziecki, Tom II, Kraków 1864, str.197.
6. Skocz do góry↑ I. Panic, 2010, s. 291
7. Skocz do góry↑ J. Polak, 2011, s. 6
8. Skocz do góry↑ I. Panic, 2010, s. 321

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

9. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900, XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
10. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Łłownica (cz. Jilovnice, niem. Ilownitz) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica. Wieś leży w historycznych granicach regionu Śląska Cieszyńskiego, geograficznie zaś leży w regionie Dolina Górnej Wisły, będącej częścią Kotliny Oświęcimskiej.^[1] Powierzchnia sołectwa wynosi 777,5 ha, a liczba ludności 1031^[2], co daje gęstość zaludnienia równą 132,6 os./km². Nazwa wsi nawiązuje do przepływającej przez nią niewielkiej rzeki Łłownicy. Wieś leży nad kompleksem stawów rybnych, zagospodarowanych przez PAN.

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis (pol. *Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *item in Gyłownita*^{[3][4][5]}. Zapis ten (brak określenia liczby łanów, z których będzie płacony podatek) wskazuje, że wieś była w początkowej fazie powstawania (na tzw. surowym korzeniu), co wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego (polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 112 budynkach w Łłownicy na obszarze 797 hektarów mieszkało 725 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 91 os./km². 704 (97,1%) mieszkańców było katolikami, 18 (2,5%) ewangelikami a 3 wyznawcami judaizmu, 721 (99,4%) było polsko- a 3 niemieckojęzycznymi^[6]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 744 osób.^[7]

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzi Kościół Rzymskokatolicki, filiał parafia Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Rudzicy.

29 czerwca 2011 konsekrowano budowany od 2005 r. nowy kościół filialny, jeden z pierwszych w Polsce pod wezwaniem bł. Jana Pawła II^[8].

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Marcin Żerański: *Śląsk Cieszyński. Od Bielska-Białej do Ostrawy*. Cieszyn: Pracownia na pastwiskach, 2012, s. 264. ISBN 9788393310937.
2. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: *Sołectwo Łłownica*. W: *jasienica.pl* [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
3. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528)*. *Idzi Panic* (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. ISBN 978-83-926929-3-5.
4. Skocz do góry↑ *Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis online*

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

5. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte, "Codex Diplomaticus Silesiae T.14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis", Breslau 1889
6. Skocz do góry↑ *Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien*. Wien: 1906. (niem.)
7. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien*. Troppau: 1912. (niem.)
8. Skocz do góry↑ Iłownica: konsekracja pierwszego w diecezji kościoła bł. Jana Pawła II.
W: *diecezja.bielsko.pl* [on-line]. 30 czerwca 2011. [dostęp 2011-12-11].

Łazy (cz. *Lazy*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 349,1 ha, a liczba ludności 783^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 224,3 os./km².

Historia

W przeprowadzonych w latach 90. XX wieku powierzchniowych badaniach na obszarze miejscowości odkryto ślady kilkuhektarowego osiedla wyżynnego z okresu lateńskiego, w którym wytapiano również żelazo. Brak jednak przeprowadzonych badań wykopaliskowych nie pozwala na przypisanie ich konkretnym kulturom^[2].

Miejscowość po raz pierwszym wzmiankowana została około 1447 roku jako *Lazy*, aczkolwiek prawdopodobnie jest to wieś o dużo starszym rodowodzie i istniała już w czasach funkcjonowania kasztelanii cieszyńskiej^[3], na prawie polskim^[4]. Następnie znajdowała się w granicach utworzonego w 1290 księstwa cieszyńskiego, a w latach 1573/1577-1594 w granicach wydzielonego z niego skoczowsko-strumieńskiego państwa stanowego.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 39 budynkach w Łazach na obszarze 349 hektarów mieszkało 240 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 68,8 os./km². z tego 199 (82,9%) mieszkańców było katolikami a 41 (17,1%) ewangelikami, 239 (99,6%) było polskojęzycznymi a 1 niemieckojęzyczna^[5]. Do 1910 roku liczba mieszkańców zwiększyła się o 4 osoby^[6].

W latach 1975-1998 miejscowość należała administracyjnie do województwa bielskiego.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzi Kościół Rzymskokatolicki, filiał parafii św. Wawrzyńca diakona w Bielowicku. Budynek kościoła filialnego powstawał z przerwami w latach 1938-1971^[7].

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: *Sołectwo Łazy*. W: *jasienica.pl* [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
2. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w czasach prehistorycznych*. *Idzi Panic* (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2009. ISBN 978-83-926929-2-8.
3. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528)*. *Idzi Panic* (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010. ISBN 978-83-926929-3-5.
4. Skocz do góry↑ J. Polak, 2011, s. 6

5. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
6. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)
7. Skocz do góry↑ Kościół pw. św. Józefa Robotnika w Łazach

Roztropice (niem. *Rostropitz*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 576,1 ha, a liczba ludności 719^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 124,8 os./km².

Historia

Miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana została w łacińskim dokumencie Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis (pol. *Księga uposażeń biskupstwa wrocławskiego*), spisanej za czasów biskupa Henryka z Wierzbna ok. 1305 w szeregu wsi zobowiązanych do płacenia dziesięciny biskupstwu we Wrocławiu, w postaci *item in Rotropiz*^{[2][3][4]}. Zapis ten (brak określenia liczby łanów, z których będzie płacony podatek) wskazuje, że wieś była w początkowej fazie powstawania (na tzw. surowym korzeniu), co wiąże się z przeprowadzaną pod koniec XIII wieku na terytorium późniejszego Górnego Śląska wielką akcją osadniczą (tzw. łanowo-czynszową). Wieś politycznie znajdowała się wówczas w granicach utworzonego w 1290 piastowskiego (polskiego) księstwa cieszyńskiego, będącego od 1327 lennem Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 61 budynkach w Roztropicach na obszarze 575 hektarów mieszkało 432 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 75,1 os./km². z tego 327 (75,7%) mieszkańców było katolikami, 96 (22,2%) ewangelikami a 9 (2,1%) wyznawcami judaizmu, 417 (96,5%) było polsko- a 9 (2,1%) niemieckojęzycznymi^[5]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 441 osób, z czego 340 (77,1%) było katolikami, 98 (22,2%) ewangelikami a 3 żydami, 433 (98,2%) polsko- a 8 (1,8%) niemieckojęzycznymi^[6].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Religia

W miejscowości znajduje się rzymskokatolicka kapliczka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa znajdująca się w granicach parafii parafii św. Mikołaja w Pierścu^[7].

Urodzeni w Roztropicach

Maria Wardasówna – polska powieściopisarka

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: Sołectwo Roztropice. W: *jasienica.pl* [on-line]. [dostęp 2010-12-04].
2. Skocz do góry↑ *Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528)*. Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 296. ISBN 978-83-926929-3-5.
3. Skocz do góry↑ Liber foundationis episcopatus Vratislaviensis online

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

4. Skocz do góry↑ H. Markgraf, J. W. Schulte, "Codex Diplomaticus Silesiae T.14 Liber Fundationis Episcopatus Vratislaviensis", Breslau 1889
5. Skocz do góry↑ *Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien*. Wien: 1906. (niem.)
6. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): *Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien*. Troppau: 1912. (niem.)
7. Skocz do góry↑ piersciec.bielsko.opoka.org.pl: Kaplice i krzyże bogactwem wiary

Świątoszówka

(cz. *Svatošovka*, niem. *Swientoszuwka*)

– wieś w Polsce położona

w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, na Śląsku Cieszyńskim. Powierzchnia sołectwa wynosi 150,6 ha, a liczba ludności 609^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 404,4 os./km².

Historia

Miejscowość została prawdopodobnie po raz pierwszy wzmiankowana w dokumencie protekcyjnym biskupa wrocławskiego Wawrzyńca z dnia 25 maja 1223 roku wydanym na prośbę księcia opolsko-raciborskiego Kazimierza dla klasztoru premonstrantek w Rybniku, w którym to wymieniono około 30 miejscowości mających im płacić dziesięcinę. Pośród 14 miejscowości kasztelanii cieszyńskiej wymieniony jest również *Suenschi(e)zi*, które można indentyfikować ze Świątoszówką^{[2][3]}. Nazwa może pochodzić od osadnika Świątosza^[4]. Wieś politycznie znajdowała się początkowo w granicach piastowskiego (polskiego) księstwa opolsko - raciborskiego. W 1290 w wyniku trwającego od śmierci księcia Władysława opolskiego w 1281/1282 rozdrobnienia feudalnego tegoż księstwa powstało nowe księstwo cieszyńskie, w granicach którego znalazła się również Świątoszówka. Od 1327 księstwo cieszyńskie stanowiło lenno Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii).

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 26 budynkach w Świątoszówce (bez Bierów) na obszarze 150 hektarów (według spisu z 1910) mieszkało 240 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 160 os./km². z tego 220 (91,7%) mieszkańców było katolikami a 20 (8,3%) ewangelikami, 228 (95%) było polsko- a 8 (3,3%) niemieckojęzycznymi^[5]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 251 osób^[6].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Kościół

Na terenie Świątoszówki działalność duszpasterską prowadzą następujące Kościoły:

- Kościół ewangelicko-augsburski (filiał parafii w Jaworzu)
- Kościół rzymskokatolicki (filiał parafii św. Bartłomieja w Grodźcu)

Przypisy [edytuj](#) | [edytuj kod](#)

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: *Sołectwo Świątoszówka*. W: *jasienica.pl* [on-line]. [dostęp 2010-12-04].

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

2. Skocz do góry↑ Idzi Panic. *Z badań nad osadami zanikłymi na Górnym Śląsku w średniowieczu. Uwagi w sprawie istnienia zaginionych wsi podcieszzyńskich, Nageuuzi, Suenschizi, suburbium, Radouiza, Zasere, Clechemuje oraz Novosa*. „Pamiętnik Cieszyński”, s. 29-37. Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Cieszynie. ISSN 0137-558x. [dostęp 2012-12-31].
3. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 294. ISBN 978-83-926929-3-5.
4. Skocz do góry↑ J. Polak, 2011, s. 6
5. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
6. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Bielowicko (cz. *Bílovicko*, niem. *Bielowitzko*) – wieś sołectka w południowej Polsce, w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica. Powierzchnia sołectwa wynosi 311,6 ha, a liczba ludności 582^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 186,8 os./km².

Geografia i przyroda

Pod względem fizycznogeograficznym położona jest na Pogórzu Śląskim, a pod względem historycznym – na Śląsku Cieszyńskim. Od północy graniczy z Wieszczętami, od zachodu z Kowalami, od południa z Grodźcem i Pogórzem a od wschodu z Łazami.

Część wsi znajduje się na terenie obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisły".

Historia

Bielowicko to jedna z najstarszych miejscowości na Śląsku Cieszyńskim. Miejscowość została po raz pierwszy wzmiankowana w dokumencie protekcyjnym biskupa wrocławskiego Wawrzyńca z dnia 25 maja 1223 roku wydanym na prośbę księcia opolsko - raciborskiego Kazimierza dla klasztoru premonstrantek w Rybniku, w którym to wymieniono około 30 miejscowości mających im płacić dziesięcinę. Pośród 14 miejscowości kasztelanii cieszyńskiej wymienione jest również Bielowicko jako *Beleuisco*^[2] (*Beloviezo*^[3]).

Wieś politycznie znajdowała się początkowo w granicach piastowskiego (polskiego) księstwa opolsko-raciborskiego. W 1290 w wyniku trwającego od śmierci księcia Władysława opolskiego w 1281/1282 rozdrobienia feudalnego tegoż księstwa powstało nowe księstwo cieszyńskie, w granicach którego znalazło się również Bielowicko. Od 1327 księstwo cieszyńskie stanowiło lenno Królestwa Czech, a od 1526 roku w wyniku objęcia tronu czeskiego przez Habsburgów wraz z regionem aż do 1918 roku w monarchii Habsburgów (potocznie Austrii). W 1849 r. weszła w skład powiatu bielskiego, tworząc gminę wiejską.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 32 budynkach w Bielowicku na obszarze 302 hektarów mieszkało 231 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 76,5 os./km². z czego wszyscy byli katolikami a 226 (97,8%) było polskojęzycznymi^[4]. Do 1910 roku liczba mieszkańców wzrosła do 283 osób, pojawiło się 3 ewangelików a wszyscy zadeklarowali polskojęzyczność^[5].

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

W 1945 utraciła samodzielność jako gmina, wschodząc kolejno w skład: gminy Grodziec, gromady Grodziec (od 1954) i od 1973 gminy Jasienica. W latach 1975-1998 położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzi Kościół Rzymskokatolicki. Parafia św. Wawrzyńca diakona, której zabytkowy drewniany kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca konstrukcji zrębowej z 1541 r., znajduje się na szlaku architektury drewnianej województwa śląskiego.

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: Sołectwo Bielowicko. W: jasienica.pl [on-line]. [dostęp 2010-12-04].
2. Skocz do góry↑ Idzi Panic. Z badań nad osadami zanikłymi na Górnym Śląsku w średniowieczu. Uwagi w sprawie istnienia zaginionych wsi podcieszkańskich, Nageuuzi, Suenschizi, suburbium, Radouiza, Zasere, Clechemuje oraz Novosa. „Pamiętnik Cieszyński”, s. 29-37. Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Cieszynie. ISSN 0137-558x. [dostęp 2012-12-31].
3. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w średniowieczu (do 1528). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2010, s. 294. ISBN 978-83-926929-3-5.
4. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
5. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Landek (niem. *Landeck*) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica. Wieś leży w historycznych granicach regionu Śląska Cieszyńskiego, geograficznie zaś leży w regionie Dolina Górnej Wisły, będącej częścią Kotliny Oświęcimskiej.^[1] Powierzchnia sołectwa wynosi 447 ha, a liczba ludności 549^[2], co daje gęstość zaludnienia równą 112,8 os./km². W wsi znajduje się Sala Królestwa Chrześcijańskiego Zboru Świadków Jehowy.^[3]

Historia

Wieś została założona w połowie XVI wieku przez właściciela Rudzicy, Wacława Rudzkiego, przy pomocy osadników niemieckich^[4]. Została po raz pierwszy wzmiankowana w 1564, w dokumencie księcia Wacława III Adama z 8 maja, w którym podarował on Wacławowi Rudzkiemu kawał lasu w pobliżu Rudzicy na granicy z istniejącym już Landekiem^[5].

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 41 budynkach na obszarze 448 hektarów mieszkało 347 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 77,5 os./km². 343 (98,8%) mieszkańców było katolikami, 1 ewangelikiem a 3 wyznawcami judaizmu, 340 (98%) było polsko- a 2 niemieckojęzycznymi^[6]. Do 1910 roku liczba mieszkańców spadła do 302 osób^[7].

W latach 1975-1998 miejscowość położona była w województwie bielskim.

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Marcin Żerański: Śląsk Cieszyński. Od Bielska-Białej do Ostrawy. Cieszyn: Pracownia na pastwiskach, 2012, s. 264. ISBN 9788393310937.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

2. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: Solectwo Landek. W: jasienica.pl [on-line]. [dostęp 2010-12-01].
3. Skocz do góry↑ Dane według raportów wyszukiwarki zborów (www.jw.org) z 27 stycznia 2013.
4. Skocz do góry↑ J. Polak, 2011, s. 9
5. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w początkach czasów nowożytnych (1528-1653). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2011, s. 165. ISBN 978-83-926929-5-9.
6. Skocz do góry↑ Gemeindelexikon der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900, XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
7. Skocz do góry↑ Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Wieszczęta (niem. *Wieszczone*, cz. *Věščata*) – wieś sołecka w południowej Polsce, w województwie śląskim, w powiecie bielskim, w gminie Jasienica, w obrębie aglomeracji bielskiej. Powierzchnia sołectwa wynosi 199,4 ha, a liczba ludności 487^[1], co daje gęstość zaludnienia równą 244,2 os./km².

Od północy graniczy z Roztropicami, od zachodu z Kowalami, od południa z Bielowickiem, od południowego wschodu z Łazami, a od północnego wschodu z Rudzicą. Pod względem fizycznogeograficznym położona jest na Pogórzu Śląskim, a pod względem historycznym – na Śląsku Cieszyńskim.

Historia

Wieszczęta (wieś *Wieszcza*) powstały w XVI wieku jako osada zagrodnicza^[2]. Po raz pierwszy wzmiankowane zostały w 1577^[3]. Do 1594 Wieszczęta znajdowały się w granicach wydzielonego z księstwa cieszyńskiego skoczowsko-strumieńskiego państwa stanowego. Następnie miejscowość dzieliła na powrót losy księstwa cieszyńskiego do połowy XIX wieku. W 1849 r. weszła w skład powiatu bielskiego, tworząc gminę wiejską.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 w 18 budynkach w Wieszczętach na obszarze 198 hektarów mieszkało 120 osób, co dawało gęstość zaludnienia równą 60,6 os./km². z tego 53 (44,2%) mieszkańców było katolikami, 65 (54,2%) ewangelikami a 2 (1,7%) wyznawcami judaizmu, 115 (95,8%) było polsko- a 5 (4,2%) niemieckojęzycznymi^[4]. Do 1910 roku przybyło: 1 budynek i 17 mieszkańców, z czego 12 katolików i 7 ewangelików, wszyscy zaś byli polskojęzyczni^[5].

W 1945 r. utraciła samodzielność jako gmina, wschodząc kolejno w skład: gminy Grodziec, gromady Grodziec (od 1954) i od 1973 r. gminy Jasienica. W latach 1975-1998 położona była w województwie bielskim.

Religia

Na terenie wsi działalność duszpasterską prowadzi Kościół Ewangelicko-Augsburski, parafia w Wieszczętach-Kowalach.

Przypisy

1. Skocz do góry↑ Gmina Jasienica: Solectwo Wieszczęta. W: jasienica.pl [on-line]. [dostęp 2010-12-04].
2. Skocz do góry↑ J. Polak, 2011, s. 9
3. Skocz do góry↑ Śląsk Cieszyński w początkach czasów nowożytnych (1528-1653). Idzi Panic (redakcja). Cieszyn: Starostwo Powiatowe w Cieszynie, 2011, s. 176. ISBN 978-83-926929-5-9.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

4. Skocz do góry† Gemeindelexikon der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900, XI. Schlesien. Wien: 1906. (niem.)
5. Skocz do góry† Ludwig Patryn (ed): Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 in Schlesien. Troppau: 1912. (niem.)

Rozdział 4.1.1 został opracowany na bazie portalu pl.wikipedia.org

4.1.2. Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Uwaga! Cytowane w opracowaniu nazwy ulic mają charakter zwyczajowo przyjęty i nie stanowią nazw urzędowych.

Bielowicko

1. Kościół parafialny rzym.-kat. pw Św. Wawrzyńca, 1701r., rej. zab. Nr A-139/76
2. Cmentarz parafialny rzym.-kat., przykościelny, ok. 1701r. rej. zab. Nr A-139/76

Grodziec

1. Oficyna mieszk. Nr 3 ul. Dworska w zesp. folwarcznym, 2 poł. XVIIIw. rej. zab. A-143/76
2. Zespół zamkowo-parkowy ul. Dworska:
 - a/ Zamek nr 8 ul. Dworska, w zesp. zamkowo-park. murow. 1542-80r. rej. zab. A-141/76
 - b/ Park zamkowy ul. Dworska, w zesp. zamkowo-park. XVII-XIXw. rej. zab. A-141/76
 - c/ Mostek kamienny w parku zamkowym XVIIIw. na potoku Tchurzędówka, rej. zab. A- 546/88
 - d/ Ruiny kaplicy zamkowej pw Św. Doroty w parku zamkowym, murow. XV-XVIw., 1566-74r. rej. zab. R/417/53
3. Plebania kościoła paraf. pw Św. Bartłomieja nr 12 ul. Kościelna, rej. zab. A-142/76
4. Kościół pw. św. Bartłomieja, nr 12 ul. Kościelna, murow. 1910r., rej. zab. nr A/371/12 z dn. 09.03.2012r

Iłownica

1. Dwór murow. nr 2, 1690r. rej. zab. nr A-146/76
2. Krzyż przydrożny – grupa figuralna Pasja, kamienny 1825r. przy posesji nr 125, dz nr 984/1, rej. zab. nr B/218/11 2 z dn. 19.12.2011r.

Jasienica

1. Dom nr 125 ul. Słoneczna, murow. XVIIIw, rej. zab. nr A-149/76. Nie istnieje. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków
2. Kościół ewangel.-augsb. Zmartwychwstania Pańskiego ul. Strumieńska, dz nr 298, rej. zab. nr A-453/86
3. Cmentarz paraf. przy kościele ewangel.-augsb. Zmartwychwstania Pańskiego ul. Strumieńska, dz nr 298, rej. zab. nr A-453/86, 4 ćw. XIXw.
4. Kościół paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego nr 33, ul. Kościelna, dz nr 634/4, 634/2, rej. zab. nr A-147/76, murow. 1787r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

5. Plebania kościoła paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego nr 33 ul. Kościelna, dz nr 634/1, 634/2, 634/4, rej. zab. nr A-148/76, murow. 2 poł. XVIIIw.
6. Budynek nr 109 ul. Międzyrzeczka, ok. 1845r. – 1850r. - dawna ewangelicka szkoła wyznaniowa (ob. mieszkalny), rej. zab. nr A/351/11 z dn. 16.09.2011r.

Mazańcowice

1. Dom nr 10 ul. Pod Kępą – nie istnieje, w jego miejscu nowy dom, rej. zab. A-162/76, dz nr PGR 2815, 886/3, 886/1. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków
2. Figura „Upadek pod krzyżem” nr 171, ul. Komorowicka (w pobliżu kościoła) 1780r. rej. zab. nr B-177/19, Kl.III-660/38/71 z dn. 28.12.1970r.

Międzyrzecze Dolne

1. Dom nr 59, ul. Ligocka, murow. 1842r. rej. zab. A-170/76
2. Dom nr 143, ul. Dobrego Pasterza, murow. XVIIIw. rej. zab. A-172/76

Międzyrzecze Górne

1. Dom nr 21 ul. Jasienicka, murow. XIXw. rej. zab. A-167/76. Obiekt nie istnieje. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków
2. Dom nr 36 ul. Centralna, murow. 1844r. rej. zab. A-168/76
3. Dom nr 53 ul. Centralna, murow. ok. 1828r. rej. zab. A-169/76
4. Dom nr 62 ul. Centralna, murow. XVIII/XIXw. rej. zab. A-165/76
5. Dom nr 138 ul. Jasienicka, murow. 1 poł. XIXw. rej. zab. A-171/76
6. Cmentarz paraf. rzym.-katolicki i teren po spalonym kościele drewn. ul. Centralna, XVIw. rej. zab. A-164/76
7. Kościół ewang.-augsb. nr 239 ul. Centralna, rej. zab. A/123/04

Rudzica

1. Dwór, 1 poł. XVIIw. nr 1 ul. Zamkowa, rej. zab. A-175/76 w zesp. dworsko-park.
2. Kościół paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela, murow. 1782r.
3. Plebania kościoła paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela, murow. 1788-99r. nr 3 ul. Klubowa

4.1.3 Obiekty zabytkowe ruchome wpisane do rejestru zabytków

Uwaga! Cytowane w opracowaniu nazwy ulic mają charakter zwyczajowo przyjęty i nie stanowią nazw urzędowych.

1. Grodziec kościół pw. Św. Bartłomieja - płyta nagrobna Henryka Grodzieckiego, rej. zab. nr B-173/70, Kl.III-660/34/71 z dn. 28.12.1970r.
2. Międzyrzecze Górne nr 239 ul. Centralna, kościół ewangelicko-augsburski - zespół obiektów wyposażenia, rej. zab. nr B/53/04, WUOZ-KL/4150/4633/8/04 z dn. 15.10.2004r.

4.1.4 Obiekty zabytkowe nieruchome objęte wojewódzką ewidencją zabytków

(zabytki architektury i budownictwa, małej architektury, cmentarze, stanowiska archeologiczne)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
Uwaga! Cytowane w opracowaniu nazwy ulic mają charakter zwyczajowo przyjęty i nie stanowią nazw urzędowych.

BIELOWICKO

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 1, ul. Centralna, murow. ok. 1890 r., obecnie sklep, bar
2. Dom nr 3, ul. Jesionowa, murowany, ok. 1890 r.
3. Stodoła przy posesji nr 3, ul. Jesionowa, mur., ok. 1900 r.,
4. Dom nr 5, ul. Jesionowa murow., 1890 r. W wojew. ewid. pod błędnym numerem 6
5. Stodoła nr 8, ul. Grabowa, murow.-drewn. 1900r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków pod błędnym adresem nr 7
6. Dom nr 9, ul. Kościelna, murow. 1849 r.,
7. Zagroda nr 23 ul. Do Dziedziny: dom drewn., stodoła- obora murow.- drewn. ok. 1920r. W wojewódzkiej ewidencji pod błędnym adresem nr 10
8. Budynek d. szkoły nr 34, ul. Centralna, obecnie Centrum Kultury „Nasz Dom”
9. Stodoła-obora kamienna, przy posesji nr 128 ul. Widokowa, dz nr 557/14, kon. XIXw.

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny ul. Centralna przy posesji nr 2, 1902r.
2. Krzyż betonowy nr 46 ul. Lasowisko, lata 40-te XXw.
3. Zespół kościoła parafialnego rzym.-kat. pw Św. Wawrzyńca,

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 107-46, powierzchnia 1,0 ha
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
- 5/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-46 (przechodzi z terenu Kowale - gm. Skoczów), powierzchnia 5,0 ha.

BIERY

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 9 ul. Nadbrzeżna, murow. lata 30-te XXw.

Zabytki sakralne

1. Kościół rzym.- kat. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa nr 204 ul. Szkolna, murow. 1910r.
2. Krzyż betonowy przed kościołem paraf. ul. Szkolna 1949r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha

GRODZIEC

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

- 1. Zespół folwarczny przy zamku, ul. Dworska nr 3, 2 poł. XIXw.
- 2. Spichlerz ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow. 2 poł. XIXw.
- 3. Obora ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, 2 poł. XIXw.
- 4. Stajnia ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow. ok. 1920r.
- 5. Stodoła 1 ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow ok. 1910.
- 6. Stodoła 2 ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow 2 poł. XIXw.
- 7. Czworaki w zespole zamkowo-park. ul. Dworska nr 4, 2 poł. XIXw.
- 8. Młyn nr 39, ul. Dworska, 2 w zasp. zamkowo-park., połowa XIXw.
- 9. Budynek szkoły, nr 9 ul. Kościelna, murow. 1912r. (ob. przedszkole i SP im. Wacława Grodeckiego)
- 10. Zagroda: dom i obora – stodoła, nr 11 ul. Palarnia, 1870r. W wojewódzkiej ewid. zabytków błędnie pod n-rem 12
- 11. Zespół budynków dawnej szkoły (szkoła i bud. gospod.) nr 15 ul. Jana Bujoka, 1870r.
- 12. Remiza OSP, nr 34 ul. Cieszyńska, 1926r.
- 13. Dom nr 36 ul. Kościelna, murow. ok. 1920r.
- 14. Dawny zajazd, nr 42 ul. Cieszyńska, 1 ćw. XXw.
- 15. Zespół dawnej gorzelni i browaru nr 68 ul. Bielowicka, dz nr 20/9, 20/10, pocz. XXw.
- 16. Budynek stacji kolejowej Grodziec Śląski
- 17. Park leśny na wzgórzu Goruszka
- 18. Zespół folwarczny na wzgórzu Goruszka, ok. 1820r.
- 19. Stodoła w zesp. folwarcznym na wzgórzu Goruszka, ok. 1820r.

Zabytki sakralne

- 1. Pomnik nagrobny na cmentarzu obok ruin kaplicy pw Św. Doroty, pocz. XIXw. w zasp. zamkowo-park.
- 2. Krzyż kamienny przy kościele pw. św. Bartłomieja, ul. Kościelna, ok. 1920r
- 3. Obora przy plebani kościoła pw. św. Bartłomieja nr 12 ul. Kościelna
- 4. Kaplica grobowa Zobłów na wzgórzu Goruszka, 2 połowa XIX w.
- 5. Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki ul. Kościelna, 1894r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 108-46, powierzchnia 05,0 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

- 5/ stanowisko nr 5, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 6/ stanowisko nr 6, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 7/ stanowisko nr 7, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 8/ stanowisko nr 8, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 9/ stanowisko nr 9, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 10/ stanowisko nr 10, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 11/ stanowisko nr 11, obszar AZP 108-46, powierzchnia 1,0 ha

IŁOWNICA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

- 1. Zespół dworski nr 2, 1690r.
- 2. Obora-stodoła w zespole dworskim nr 2 murow. 1880 r.
- 3. Obora w zespole dworskim nr 2 murow. ok. 1870 r.
- 4. Dom nr 10, murow. 1876 r.
- 5. Dom nr 37, murow. I ćw. XX w.
- 6. Zagroda: dom, stodoła nr 48 murow, kon. XIXw.
- 7. Zespół młyna nr 50, kon. XIXw.
- 8. Dom nr 96 murow, 1925r.
- 9. Dom nr 110, murow. ok. 1930r.

Obiekty sakralne

- 1. Kapliczka murow., ok. 1910r. dz nr 447, przy posesji nr 59
- 2. Kapliczka szafkowa drewn. przy posesji nr 109 z figurą drewn. ludową, dz nr 312/1, lata 20-te XXw. W wojew. ewid. zabytków błędnie przy numerze 103
- 3. Krzyż kamienny, 2 poł. XIX w. na skrzyżow. z ul. Droga Guta przy posesji nr 130
- 4. Krzyż przydrożny marmurowy, 1887r. ul. Roztropicka
- 5. Kapliczka z 1900r. murowana, na wysepce drogowej (na drodze do Landeku)
- 6. Kapliczka polna murowana, węgkowa, 1920r., dz nr 111/2
- 7. Kapliczka polna, drewn.-murow. szafkowa, lata 20-te XXw. dz nr 1508/4
- 8. Kapliczka polna, murowana, pocz. XXw. dz nr 380/1

JASIENICA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

- 1. Dom nr 5 ul. Wiejska, murow.-drewn. 1920 r.,
- 2. Dom nr 12 ul. Wiejska, murow. pocz. XXw.
- 3. Dom nr 29 ul. Międzyrzecka, murowano-drewn. lata 20-te XXw.
- 4. Dom nr 81 ul. Młyńska, murowany 1910r.
- 5. Budynek nr 86 ul. Strumieńska, murow. ok. 1900 r., W wojew. ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 85
- 6. Dom nr 92, ul. Strumieńska, murow. ok. 1870 r.,
- 7. Dom nr 93 ul. Strumieńska, murow. ok. 1900 r.
- 8. Fabryka Mebli „Mundus” nr 99 ul. Cieszyńska, ok. 1890 r. (ob. Fabryka Mebli Giętych)
- 9. Dom nr 100 ul. Słoneczna, murowano-drewn. lata 20-te XXw.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

10. Dom nr 101 ul. Słoneczna, murow. ok. 1846 r.
11. Dom nr 132 ul. Wiejska, murowano-drewn. lata 30-te XXw.
12. Dom nr 154 ul. Graniczna, murowano-drewn. lata 20-te XXw.
13. Dom nr 156 ul. Strumieńska, murowano-drewn. pocz. XXw.
14. Dom nr 234 ul. Łaziańska, murowano-drewn. lata 20-te XXw.
15. Dom nr 248 ul. Fabryczna, murow. 1920r.
16. Dom nr 250 ul. Kościelna, murow. 1900 r., W wojew. ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 86
17. Zespół osiedla robotniczego fabryki „Mundus” ul. Cieszyńska, ok. 1900r.
18. Dom nr 267 + bud. gospodarczy i bud. łaźni ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
19. Dom nr 268 + bud. gospodarczy i bud. łaźni, ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
20. Dom nr 269 + bud. gospodarczy, ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
21. Dom nr 270 + bud. gospodarczy i bud. łaźni, ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
22. Budynek szkoły nr 271 ul. Strumieńska, ok. 1920 (Zespół Szkolno-Przedszkolny im. T. Kościuszki)
23. Dom nr 291 ul. Cieszyńska/ul. Cisowa, murow. kon. XIXw.
24. Dom nr 300 ul. Strumieńska, murow. ok. 1900 r. ob. Gminna Biblioteka Publ. W wojew. ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 306
25. Dom nr 301, ul. Strumieńska murow. 1929 r.
26. Dom nr 306, ul. Strumieńska murow. 1929 r.
27. Dom – Bar nr 319 ul. Cieszyńska/ul. Cisowa, pocz. XX w.
28. Dom nr 335 ul. Fabryczna, murow. ok. 1900 r.
29. Dom nr 353 ul. Cieszyńska, murow. 1920 r.
30. Budynek stacji kolejowej PKP Jaworze-Jasienica, ul. Kąkolowa, murow. ok. 1890r.

Zabytki sakralne

1. Zespół kościoła ewangel.-augsb. Zmartwychwstania Pańskiego ul. Strumieńska (kościół, cmentarz, strefa ochronna)
2. Zespół kościoła rzym.-kat pw Św. Jerzego ul. Kościelna (kościół, plebania, cmentarz paraf., strefa ochronna)
3. Krzyż przy kościele rzym.-kat pw Św. Jerzego ul. Kościelna 33, murow. 1946r.
4. Cmentarz rzymsko-katolicki parafialny ul. Kościelna, 1911 r.
5. Cmentarz komunalny ul. Kościelna, 1960 r.
6. Krzyż przydrożny kamienny ul. Cieszyńska/ul. Strumieńska, 1900 r.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 108-47, powierzchnia 0,5 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
4. stanowisko nr 4, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
5. stanowisko nr 5, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha

LANDEK

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 19, I ćw. XX w. W wojewódzkiej ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 23
2. Dawna gospoda nr 20, murow., 1910 r.,
3. Dom nr 23, murow. ok. 1920r.
4. Zespół dworsko-folwarczny, przed 1836r. nr 47A, ob. Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej PAN w Gołyszach, Gospodarstwo Landek
5. Dwór w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, przed 1936r.
6. Park dworski w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, przed 1936r.
7. Obora w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
8. Spichlerz w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
9. Stodoła 1 w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
10. Stodoła 2 w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
11. Remiza OSP murowana, 1912 r.,

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny na rozdrożu, 1910r. w otoczeniu 2 lipy
2. Figura św. Józefa w zespole dworsko-folwarcznym, 2 poł. XIXw., nr 47A
3. Kapliczka murow. przy pos. nr 6, kon. XIXw., w otoczeniu starodrzew
4. Krzyż przydrożny kamienny przy pos. nr 131, 1898r.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 106-46, nr stan. na obszarze 1 (osada epoka kamienia)

ŁAZY

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 2, ul. Łaziańska, mur., ok. 1870 r. W wojew. ewidencji obiekt funkcjonuje jako bud. inwentarski, pomimo że posiada tabliczkę domu z nr 2. Inny bud. mieszkalny zabytkowy w obrębie posesji nie występuje
2. Stodoła koło domu nr 2, mur. – drewn., ok. 1900 r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków stodołę błędnie przypisano do nr 1
3. Dom nr 8 z częścią inwentarską, ul. Łaziańska mur., 1890 r.,
4. Budynek szkoły nr 41, mur., ok. 1920r.
5. Budynek inwentarski, dz nr 546/2, naprzeciw domu nr 141

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny 1902r. naprzeciw domu nr 185
2. Cmentarz rzym.-kat. parafialny 1937r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-46, powierzchnia 5 ha

MAZAŃCOWICE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 13 ul. Komorowicka, murow. ok. 1920 r.
2. Dom nr 16 ul. Komorowicka, murow. ok. 1890r.
3. Dom nr 19 ul. Ligocka, murow. ok. 1890r.
4. Dom nr 42 ul. Kopiec, murow. ok. 1910r.
5. Dom nr 56 ul. Starobielska, murow. ok. 1890 r.
6. Dom nr 64 ul. Kopiec, murow. 1889r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków błędnie wykazany pod n-rem 62
7. Dom nr 73, ul. Nad Potokiem, murow.-drewn. ok. 1890 r.,
8. Zespół dworsko-parkowy nr 80 ul. Komorowicka, kon. XVIIIw., 1 poł. XIXw., dz nr 24/1
9. Dwór nr 80 ul. Komorowicka, 1 poł. XIXw. w zesp. dworsko-park.
10. Budynek mieszkalny (dawna gorzelnia), nr 80 ul. Komorowicka, 2 poł. XIXw. w zesp. dworsko-park.
11. Budynek mieszkalny (dawna wozownia), nr 80 ul. Komorowicka, pocz. XXw. w zesp. dworsko-park.
12. Park z aleją dojazdową, nr 80 ul. Komorowicka, kon. XVIIIw. w zesp. dworsko-park.
13. Dom nr 88 ul. Przemysłowa, murow. ok. 1900r.
14. Dom nr 90, ul. Pod Kępą, murow. ok. 1880 r. W wojew. ewidencji zabytków obiekt bez n-ru, okr. jako „nad cmentarzem”
15. Dom nr 173 ul. Dębowa, murow. ok. 1893 r. W wojew. ewidencji zabytków pod błędnym numerem 95.
16. Dawny budynek szkoły nr 94 ul. Komorowicka, murow. 1920r.
17. Dom nr 103, ul. Komorowicka, murow. ok. 1910r.
18. Dom nr 109 ul. Pod Kaplicą, murow. 1880r.
19. Dom nr 116, ul. Piekarska, murow.-drewn. ok. 1920 r.
20. Dom nr 118 ul. Pustki, murow.-drewn. ok. 1890r.
21. Dom nr 132 ul. Halentówka, murow. ok. 1910r.
22. Dom nr 140 ul. Buczyzna, murow, ok. 1910r.
23. Dom nr 145 ul. Pustki, murow., ok. 1930r.
24. Dom nr 169, ul. Na Grobli, murow. ok. 1890 r.
25. Dom nr 175 ul. Komorowicka, murow.- drewn. pocz. XXw.
26. Dom Nauczyciela nr 178 ul. Komorowicka 1920 r.
27. Dom nr 188 ul. Zielona, murow. lata 30-te XXw.
28. Dom nr 194, ul. Ligocka, murow. ok. 1920 r. W wojew. ewidencji zabytków błędnie wykazany pod numerem 44
29. Dom nr 200 ul. Przemysłowa, murow. ok. 1910r.

Zabytki sakralne

1. Zespół parafialny kościoła rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny ul. Komorowicka
2. Kościół rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny nr 171 ul. Komorowicka, 1901r.
3. Plebania kościoła pw. Marii Magdaleny nr 171 ul. Komorowicka
4. Krzyż kamienny przed kościołem nr 171 ul. Komorowicka, 1905r.
5. Cmentarz paraf. rzym.-kat. ul. Pod Kępą, kon. XIXw.
6. Zespół kościoła ewangel.-augsb. Zbawiciela ul. Strzelców Podhal. 1859r., 1930r.
7. Kościół ewangelicko- augsburski Zbawiciela ul. Strzelców Podhal. 1930r.
8. Cmentarz przy kościele ewangelicko- augsburskim Zbawiciela ul. Strzelców Podhal., 1859r.
9. Krzyż betonowy przy posesji nr 261 ul. Komorowicka, 1913r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 5/ stanowisko nr 5, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 6/ stanowisko nr 6, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 7/ stanowisko nr 8, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha

MIĘDZYRZECZE DOLNE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 2 ul. Bronowska, murow. kon. XIXw.
2. Dom nr 4 ul. Woleńska, murow. pocz. XXw.
3. Dom nr 5 ul. Woleńska, drewn. – murow. lata 20-te XXw.
4. Dom nr 63, ul. Złocieniowa, murow. ok. 1880 r.,
5. Dom nr 67, ul. Św. Floriana, murow. lata 20-te XXw.
6. Dom nr 68 ul. Wodna, murow. ok. 1860r.
7. Dom nr 75 ul. Ligocka, murow. ok. 1920 r.
8. Dom nr 109 ul. Zagrodowa, murow. – drewn. pocz. XXw.
9. Dom nr 111 ul. Mazańcowicka, murow. pocz. XXw.
10. Zagroda mieszk.-gospod. nr 112 ul. Mazańcowicka, murow. ok. 1900r. W wojew. ewid. zabytków błędnie wyk. jako nr 64
11. Dom nr 115, ul. Ligocka, murow. ok. 1890 r.,

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny (marmur) 1917r. ul. Woleńska/ul. Bronowska
2. Krzyż kamienny ul. Mazańcowicka, lata 30-te XXw.
3. Krzyż kamienny ul. Mazańcowicka, 1937r. obok starodrzew (2 lipy)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 5/ stanowisko nr 5, obszar AZP 106-47, powierzchnia 5 ha
- 6/ stanowisko nr 6, obszar AZP 106-47, powierzchnia 5 ha
- 7/ stanowisko nr 7, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 8/ stanowisko nr 8, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 9/ stanowisko nr 9, obszar AZP 106-47, powierzchnia 1ha
- 10/ stanowisko nr 10, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 11/ stanowisko nr 11, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 12/ stanowisko nr 12, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 13/ stanowisko nr 13, obszar AZP 106-47, powierzchnia 5 ha
- 14/ stanowisko nr 14, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
- 15/ stanowisko nr 15, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha

MIEDZYRZECZE GÓRNE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 1 ul. Wygrabowicka, zespół z bud. gospodarczym, 1890 r.,
2. Bud. gospod. nr 1 ul. Wygrabowicka, zespół z bud. mieszkalnym 1890 r.,
3. Dom nr 8 ul. Kręta, murow. ok. 1878 r.,
4. Dom nr 10 ul. Strażacka, murow. ok. 1890 r.,
5. Dom nr 15 ul. Jasienicka, ok. 1870 r.,
6. Dom nr 18 ul. Jasienicka, murow. ok. 1890 r.,
7. Dom nr 24 ul. Jasienicka, murow.-drewn. ok. 1890 r.,
8. Dom nr 25 ul. Jasienicka, murow. ok. 1920 r.,
9. Dom nr 32 ul. Centralna, dz nr 514, murow. ok. 1920 r.
10. Dom nr 48 ul. Centralna, murow. ok. 1910r. W wojew. ewid. zabytków obiekt błędnie wykazany pod nr 124,
11. Dom nr 49 ul. Centralna/ul. Jazowa, murow. ok. 1890r.
12. Dom nr 50 ul. Centralna, murow. ok. 1880 r.,
13. Dom nr 51 ul. Centralna, murow. ok. 1900 r.
14. Dom nr 57 ul. Centralna, róg ul. Spacerowa, murow. 1910 r.,
15. Dom nr 95 ul. Centralna, murow. ok. 1920r., (dawn. wł. Parafia Ewangelicko-Augsburska)
16. Dom nr 98 ul. Centralna, murow. ok. 1920 r. (ob. Rada Sołecka, Sołtysówka, Koło Gospodyń)
17. Dom nr 121 ul. Centralna, murow. ok. 1920 r.,
18. Dom nr 122 ul. Centralna, murow.-drewn. ok. 1890 r.,
19. Dom mieszk.-gospod. nr 125 ul. Centralna, dz nr 423/1, murow. ok. 1880 r., (rozebrana część drewn.). W wojew. ewid. zabytków obiekt pod błędnym n-rem 48
20. Dom nr 134 ul. Bielska, murow. ok. 1910 r.
21. Dom nr 136 ul. Lipowa, murow. ok. 1920 r.,
22. Dom nr 137 ul. Lipowa, murow. ok. 1890r. (ob. ośrodek jeździecki)
23. Dom nr 148 ul. Świerkowa/ul. Strażacka, murow. ok. 1890 r.,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

24. Dom nr 153 ul. Strażacka, murow. ok. 1920 r.,
25. Spichrz nr 165 ul. Spółdzielcza, murow. ok. 1850 r., wł. RSP Rolnik, dz nr 249/86
26. Dom nr 165 ul. Spółdzielcza, murow. lata 30-te XXw., wł. RSP Rolnik, dz nr 249/86
27. Zagroda: dom i obora nr 169, ul. Rudzicka, murow. ok. 1880r.
28. Dom nr 177, ul. Centralna, murow. ok. 1920 r.,
29. Dom nr 178 ul. Rudzicka, murow. ok. 1820 r.,
30. Dom nr 186 ul. Stroma, murow. kon. XIXw.
31. Dom nr 195, ul. Centralna, murow. kon. XIXw.
32. Dom nr 200 ul. Rudzicka, murow. ok. 1860 r. W wojew. ewid. zabytków wykazany błędnie pod nr 220
33. Dom nr 235 ul. Spadzista, murow. pocz. XXw.
34. Remiza OSP typu DEPO, 1908r., ul. Centralna

Zabytki sakralne

1. Zespół kościoła parafii rzym.-kat. ul. Centralna nr 44
2. Plebania nr 44 ul. Centralna, mur. ok. 1900 r., parafia rzym.-kat.
3. Szkoła paraf. kościoła rzym.-kat. nr 574 ul. Centralna, pocz. XX w. (ob. przedszkole)
4. Zespół zabudowań kościoła ewang.- augsb. ul. Centralna nr 239, 240
5. Budynek nr 239 ul. Centralna, plebania kościoła ewang.-augsb.
6. Budynek nr 240 ul. Centralna, dawna szkoła ewangelicka – ob. dom mieszkalny
7. Cmentarz paraf. ewang.-augsb. ul. Ligocka/ul. Rudzicka
8. Krzyż, kamienny ul. Centralna, obok domu nr 166, 1937 r.
9. Krzyż kamienny ul. Strażacka (naprzeciw wylotu ul. Świerkowej) 1937r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 1 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 5/ stanowisko nr 5, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 6/ stanowisko nr 6, obszar AZP 107-47, powierzchnia 1 ha
- 7/ stanowisko nr 7, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 8/ stanowisko nr 8, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 9/ stanowisko nr 9, obszar AZP 107-46, powierzchnia 1 ha
- 10/ stanowisko nr 10, obszar AZP 107-47, nr stan. na obszarze 27 (osada – pradzieje)

ROZTROPICE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Zespół folwarku górnego, 2 poł. XIXw. (ob. Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Sp. Z o.o. Grodziec Śl. Gospodarstwo Roztropice)
2. Dwór, tzw. „zameczek” w zespole folwarku górnego, 2 połowa XIXw.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

3. Spichlerz w zespole folwarku górnego, połowa XIXw.
4. Obora w zespole folwarku górnego, 2 połowa XIXw.
5. Stodoła w zespole folwarku górnego, 2 połowa XIXw.
6. Budynek mieszkalny nr 3 w zespole folwarku górnego, mur., 1890 r.
7. Dom nr 18, murow. 1890 r., W wojew. ewidencji zabytków błędnie wykazany pod n-rem 17
8. Dom nr 19, murow. 1890 r.,
9. Zagroda: dom, obora – stodoła nr 24 murow. , ok. 1920 r.,
10. Dom nr 55 murow. ok. 1890 r. W wojew. ewidencji zabytków błędnie wykazany pod n-rem 16
11. Dom nr 59, murow. ok. 1870 r.,
12. Szkoła, nr 122 (ob. dom strażaka) mur., 1920 r.
13. Zespół folwarku dolnego nr 130, 2 poł. XIXw.
14. Stodoła mur. w zesp. folwarku dolnego nr 130, 2 poł. XIX w.

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny (marmur) 1900 r., dz nr 467/2

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1. obszar AZP 107-46. powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2. obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha

RUDZICA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Zespół dworsko-parkowy ul. Zamkowa
2. Park dworski, I poł. XVIIw. nr 1 ul. Zamkowa w zesp. dworsko-park.
3. Budynek czworaków dworskich nr 158 ul. Św. Franciszka, kon. XIXw. w zesp. dworsko-park.
4. Dom nr 7 ul. Wierzbowa, murow. lata 20-te XXw.
5. Dom nr 42, ul. Roztropicka, murow. 1860 r.
6. Dom nr 85 ul. Rolnicza, murowany 1900 r.
7. Dom nr 86 ul. Roztropicka, murow. 1900 r.
8. Dom nr 114 ul. Roztropicka, murow. 1900 r.
9. Dom nr 141, ul. Klubowa, murow. 1840r.
10. Dom nr 156 ul. Międzyrzecka, murow. ok. 1920r.
11. Dom nr 170 ul. Grabówka, murow.-drewn. lata 20-te XXw.
12. Dom nr 218 ul. Klubowa, murow. 1910 r. W wojew. ewid. zabytków błędnie pod nr 39
13. Dawna obora podworska (ob. pawilon handlowy), nr 541 ul. Św. Jana Chrzciciela, murow. 2 poł. XVIIIw.

Zabytki sakralne

1. Zespół kościoła parafialnego rzym.-kat. ul. Kościelna, ul. Klubowa

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

2. Ogrodzenie kamienne wokół kościoła z bramami, 2 poł. XIXw.
3. Kapliczka Św. Nepomucena w ogrodzeniu kościoła paraf., mur., 2 poł. XIX w.
4. Krzyż kamienny na terenie przykościelnym, 1884 r.
5. Budynek dawn. szkoły paraf., ob. dom mieszk., murow. XIX, nr 2 ul. Kościelna
6. Studnia kamienno-drewniana przy bud. dawn. szkoły paraf., nr 2 ul. Kościelna, kon. XIXw.
7. Cmentarz paraf. ul. Kościelna/ul. Franciszka, 2 poł. XIXw.
8. Kaplica mur., 1876r. Św. Wendelina, ul. Strumieńska
9. Figura przydrożna św. Jana Nepomucena, kon. XIX w. ul. Św. Jana
10. Figura przydrożna Św. Franciszka, ul. Św. Franciszka, mur., 2 poł. XIX w.
11. Krzyż przydrożny, ul. Roztropicka, przy pos. nr 114, kam. 1897r.
12. Kapliczka mur. wnekowa, 2 poł. XIX w. ul. Klubowa, przy pos. nr 280
13. Krzyż kamienny ul. Szkolna (naprzeciw szkoły), pocz. XXw.
14. Kapliczka murow. ul. Klubowa nr 550, 2 poł. XIXw.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-46, działka 173
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 107-46, nr stan. na obszarze 18
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 106-46, nr stan. na obszarze 10

ŚWIETOSZÓWKA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 30 ul. Bielska, murow. pocz. XXw.
2. Dom nr 32 ul. Bielska, murow. lata 30-te XXw.

Zabytki sakralne

1. Zespół kościelno-cmentarny ewangel.-augsb. ul. Szkolna
2. Kościół ewangel.-augsb. filialny ul. Szkolna, murow. 1910r.
3. Cmentarz ewangelicko-augsburski ul. Szkolna 1910r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 108-46, powierzchnia 5 ha

WIESZCZĘTA

Zabytki sakralne

1. Zespół kościelno-cmentarny parafii ewang.-augsb., 1912r.
2. Kościół ewang.-augsb., murowany, 1912r.

3. Cmentarz przykościelny ewang.-augsb., 1912r.

**4.1.5 Wykaz zabytków ruchomych na terenie gminy Jasienica objętych wojewódzką ewidencją zabytków
patrz zał. nr 1**

4.1.6 Wykaz obiektów zabytkowych (nieruchomych) objętych Gminną Ewidencją Zabytków (po weryfikacji terenowej i merytorycznej)

Uwaga! Cytowane w opracowaniu nazwy ulic mają charakter zwyczajowo przyjęty i nie stanowią nazw urzędowych.

Gminna Ewidencja Zabytków (GEZ) Gminy Jasienica została opracowana zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (*Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568, tekst ujednolicony*) i Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (*Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661*).

Gminna Ewidencja Zabytków została opracowana na podstawie weryfikacji obiektów wpisanych do rejestru województwa śląskiego i zabytków ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Delegatura w Bielsku-Białej, jak również na podstawie inwentaryzacji terenowej. Weryfikacja polegała na wyłączeniu obiektów nieistniejących bądź pozbawionych walorów zabytkowych, w porozumieniu z WUOZ. W Gminnej Ewidencji Zabytków pozostawiono jednakże nieistniejące obiekty wpisane do rejestru zabytków z tego względu, że kompetencje do skreślenia tych obiektów z rejestru posiada wyłącznie Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Na podstawie opracowanej Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Jasienica WUOZ dokonał weryfikacji zawartości Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków w odniesieniu do tej gminy.

Kolorem czerwonym zaznaczono obiekty wpisane do rejestru zabytków

Czcionką czarną zaznaczono obiekty zabytkowe istniejące o zachowanych walorach zabytkowych, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków i włączone do gminnej ewidencji zabytków

Kolorem niebieskim zaznaczono obiekty o walorach zabytkowych włączone do gminnej ewidencji zabytków (nie objęte dotychczas ochroną)

BIELOWICKO

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 1, ul. Centralna, murow. ok. 1890 r., obecnie sklep, bar
2. Dom nr 3, ul. Jesionowa, murowany, ok. 1890 r.
3. Stodoła przy posesji nr 3, ul. Jesionowa, mur., ok. 1900 r.,
4. Dom nr 5, ul. Jesionowa murow., 1890 r. W wojew. ewid. pod błędnym numerem 6
5. Stodoła nr 8, ul. Grabowa, murow.-drewn. 1900r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków pod błędnym adresem nr 7
6. Dom nr 9, ul. Kościelna, murow. 1849 r.,
7. Zagroda nr 23 ul. Do Dziedziny: dom drewn., stodoła- obora murow.- drewn. ok. 1920r. W wojewódzkiej ewidencji pod błędnym adresem nr 10
8. Budynek d. szkoły nr 34, ul. Centralna, obecnie Centrum Kultury „Nasz Dom”

Stodoła drewn. przy posesji nr 3, ul. Jesionowa 1900r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków pod błędnym adresem nr 7

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny ul. Centralna przy posesji nr 2, 1902r.
2. Krzyż betonowy nr 46 ul. Lasowisko, lata 40-te XXw.
3. Zespół kościoła parafialnego rzym.-kat. pw Św. Wawrzyńca.
4. Kościół parafialny rzym.-kat. pw Św. Wawrzyńca, 1701r., rej. zab. Nr A-139/76
5. Cmentarz parafialny rzym.-kat., przykościelny, ok. 1701r. rej. zab. Nr A-139/76

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 107-46, powierzchnia 1,0 ha
4. stanowisko nr 4, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
5. stanowisko nr 2, obszar AZP 107-46 (przechodzi z terenu Kowale - gm. Skoczów), powierzchnia 5,0 ha.

BIERY

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 9 ul. Nadbrzeżna. murow. lata 30-te XXw.

Zabytki sakralne

1. Kościół rzym.- kat. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa nr 204 ul. Szkolna, murow. 1910r.
2. Krzyż betonowy przed kościołem paraf. ul. Szkolna 1949r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha

GRODZIEC

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Zespół folwarczny przy zamku, ul. Dworska nr 3, 2 poł. XIXw.
2. Oficyna mieszk. ul. Dworska nr 3 w zesp. folwarcznym, 2 poł. XVIIIw. Rej. zab. A-143/76

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

3. Spichlerz ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow. 2 poł. XIXw.
4. Obora ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, 2 poł. XIXw.
5. Stajnia ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow. ok. 1920r.
6. Stodoła 1 ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow. ok. 1910.
7. Stodoła 2 ul. Dworska nr 3, w zesp. folwarcznym przy zamku, murow. 2 poł. XIXw.
8. Zespół zamkowo-parkowy ul. Dworska
9. Zamek ul. Dworska nr 8, w zesp. zamkowo-park. murow. 1542-80r. rej. zab. A-141/76
10. Park zamkowy ul. Dworska, w zesp. zamkowo-park. XVII-XIXw. rej. zab. A-141/76
11. Czworaki w zespole zamkowo-park. ul. Dworska nr 4, 2 poł. XIXw.
12. Mostek kamienny w parku zamkowym XVIIIw. na potoku Tchurkówka, rej. zab. A- 546/88
13. Młyn nr 39, ul. Dworska, 2 w zasp. zamkowo-park., połowa XIXw.
14. Budynek szkoły, nr 9 ul. Kościelna, murow. 1912r. (ob. przedszkole i SP im. Wacława Grodeckiego)
15. Zagroda: dom i obora – stodoła, nr 11 ul. Palarnia, 1870r. W wojewódzkiej ewid. zabytków błędnie pod nr-em 12
16. Zespół budynków dawnej szkoły (szkoła i bud. gospod.) nr 15 ul. Jana Bujoka, 1870r.
17. Remiza OSP, nr 34 ul. Cieszyńska, 1926r.
18. Dom nr 36 ul. Kościelna, murow. ok. 1920r.
19. Dawny zajazd, nr 42 ul. Cieszyńska, 1 ćw. XXw.
20. Zespół dawnej gorzelni i browaru nr 68 ul. Bielowicka, dz nr 20/9, 20/10, pocz. XXw.
21. Budynek stacji kolejowej Grodziec Śląski
22. Park leśny na wzgórzu Goruszka
23. Zespół folwarczny na wzgórzu Goruszka, ok. 1820r.
24. Stodoła w zesp. folwarcznym na wzgórzu Goruszka, ok. 1820r.

Zabytki sakralne

1. Ruiny kaplicy zamkowej pw Św. Doroty w parku zamkowym, murow. XV-XVIw., 1566-74r. rej. zab. R/417/53
2. Pomnik nagrobny na cmentarzu obok ruin kaplicy pw Św. Doroty, pocz. XIXw. w zasp. zamkowo-park.
3. Kościół pw. św. Bartłomieja, nr 12 ul. Kościelna, murow. 1910r., rej. zab. nr A/371/12 z dn. 09.03.2012r.
4. Krzyż kamienny przy kościele pw. św. Bartłomieja, ul. Kościelna, ok. 1920r
5. Plebania kościoła paraf. pw Św. Bartłomieja nr 12 ul. Kościelna, rej. zab. A- 142/76
6. Obora przy plebani kościoła pw. św. Bartłomieja nr 12 ul. Kościelna
7. Kaplica grobowa Zobłów na wzgórzu Goruszka, 2 połowa XIX w.
8. Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki ul. Kościelna, 1894r.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 108-46, powierzchnia 05,0 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

4. stanowisko nr 4, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
5. stanowisko nr 5, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
6. stanowisko nr 6, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
7. stanowisko nr 7, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
8. stanowisko nr 8, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
9. stanowisko nr 9, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
10. stanowisko nr 10, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
11. stanowisko nr 11, obszar AZP 108-46, powierzchnia 1,0 ha

IŁOWNICA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Zespół dworski nr 2, 1690r.
2. Dwór murow. nr 2, 1690r. rej. zab. nr A-146/76
3. Obora-stodoła w zespole dworskim nr 2 murow. 1880 r.
4. Obora w zespole dworskim nr 2 murow. ok. 1870 r.
5. Dom nr 10, murow. 1876 r.
6. Dom nr 37, murow. I ćw. XX w.
7. Zagroda: dom, stodoła nr 48 murow, kon. XIXw.
8. Zespół młyna nr 50, kon. XIXw.
9. Dom nr 96 murow, 1925r.
10. Dom nr 110, murow, ok. 1930r.

Obiekty sakralne

1. Kapliczka murow., ok. 1910r. dz nr 447, przy posesji nr 59
2. Kapliczka szafkowa drewn. przy posesji nr 109 z figurą drewn. ludową, dz nr 312/1, lata 20-te XXw. W wojew. ewid. zabytków błędnie przy numerze 103
3. Krzyż przydrożny – grupa figuralna Pasja, kamienny 1825r. przy posesji nr 125, dz nr 984/1, rej. zab. nr B/218/11
4. Krzyż kamienny, 2 poł. XIX w. na skrzyżow. z ul. Droga Guta przy posesji nr 130
5. Krzyż przydrożny marmurowy, 1887r. ul. Roztropicka
6. Kapliczka z 1900r. murowana, na wysepce drogowej (na drodze do Landeku)
7. Kapliczka polna murowana, węgkowa, 1920r., dz nr 111/2
8. Kapliczka polna, drewn.-murow. szafkowa, lata 20-te XXw. dz nr 1508/4
9. Kapliczka polna, murowana, pocz. XXw. dz nr 380/1

JASIENICA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 5 ul. Wiejska, murow.-drewn. 1920 r.,

Dom nr 29 ul. Międzyrzecka, murowano

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

4. Dom nr 81 ul. Młyńska, murowany 1910r.
5. Budynek nr 86 ul. Strumieńska, murow. ok. 1900 r., W wojew. ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 85
6. Dom nr 92, ul. Strumieńska, murow. ok. 1870 r.,
7. Dom nr 93 ul. Strumieńska, murow. ok. 1900 r.
8. Fabryka Mebli „Mundus” nr 99 ul. Cieszyńska, ok. 1890 r. (ob. Fabryka Mebli Giętych)
9. Dom nr 100 ul. Słoneczna, murowano-drewn. lata 20-te XXw.
10. Dom nr 101 ul. Słoneczna, murow. ok. 1846 r.
11. Budynek nr 109 ul. Międzyrzecka, ok. 1845r. – 1850r., (dawna ewangelicka szkoła wyznaniowa, ob. mieszkalny), rej. zab. nr A/351/11 z dn. 16.09.2011r.
12. Dom nr 125 ul. Słoneczna, murow. XVIIIw, rej. zab. nr A-149/76. Nie istnieje. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków
13. Dom nr 132 ul. Wiejska, murowano-drewn. lata 30-te XXw.
14. Dom nr 154 ul. Graniczna, murowano-drewn. lata 20-te XXw.
15. Dom nr 156 ul. Strumieńska, murowano-drewn. pocz. XXw.
16. Dom nr 234 ul. Łaziańska, murowano-drewn. lata 20-te XXw.
17. Dom nr 248 ul. Fabryczna, murow. 1920r.
18. Dom nr 250 ul. Kościelna, murow. 1900 r., W wojew. ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 86
19. Zespół osiedla robotniczego fabryki „Mundus” ul. Cieszyńska, ok. 1900r.
20. Dom nr 267 + bud. gospodarczy i bud. łaźni ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
21. Dom nr 268 + bud. gospodarczy i bud. łaźni, ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
22. Dom nr 269 + bud. gospodarczy, ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
23. Dom nr 270 + bud. gospodarczy i bud. łaźni, ul. Cieszyńska – w zespole osiedla robotniczego fabryki „Mundus”, murow. ok. 1900r.
24. Budynek szkoły nr 271 ul. Strumieńska, ok. 1920 (Zespół Szkolno-Przedszkolny im. T. Kościuszki)
25. Dom nr 291 ul. Cieszyńska/ul. Cisowa, murow. kon. XIXw.
26. Dom nr 300 ul. Strumieńska, murow. ok. 1900 r. ob. Gminna Biblioteka Publ. W wojew. ewidencji zabytków wykazany błędnie pod nr 306
27. Dom nr 301, ul. Strumieńska murow. 1929 r.
28. Dom nr 306, ul. Strumieńska murow. 1929 r.
29. Dom – Bar nr 319 ul. Cieszyńska/ul. Cisowa, pocz. XX w.
30. Dom nr 335 ul. Fabryczna, murow. ok. 1900 r.
31. Dom nr 353 ul. Cieszyńska, murow. 1920 r.
32. Budynek stacji kolejowej PKP Jaworze-Jasienica, ul. Kąkolowa, murow. ok. 1890r.

Zabytki sakralne

- Zespół kościoła ewangel. augsb. Zmartwychwstania Pańskiego ul. Strumieńska (kościół, cmentarz, strefa ochronna)
2. Kościół ewangel.-augsb. Zmartwychwstania Pańskiego ul. Strumieńska, dz nr 298, rej. zab. nr A-453/86

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

3. Cmentarz paraf. przy kościele ewangel.-augsb. Zmartwychwstania Pańskiego ul. Strumieńska, dz nr 298, rej. zab. nr A-453/86, 4 ćw. XIXw.
4. Zespół kościoła rzym.-kat pw Św. Jerzego ul. Kościelna (kościół, plebania, cmentarz paraf., strefa ochronna)
5. Kościół paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego ul. Kościelna 33, dz nr 634/4, 634/2, rej. zab. nr A-147/76, murow. 1787r.
6. Plebania kościoła paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego ul. Kościelna 33, dz nr 634/1, 634/2, 634/4, rej. zab. nr A-148/76, murow. 2 poł. XVIIIw.
7. Krzyż przy kościele rzym.-kat pw Św. Jerzego ul. Kościelna 33, murow. 1946r.
8. Cmentarz rzymsko-katolicki parafialny ul. Kościelna, 1911 r.
9. Cmentarz komunalny ul. Kościelna, 1960 r.
10. Krzyż przydrożny kamienny ul. Cieszyńska/ul. Strumieńska, 1900 r.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 108-47, powierzchnia 0,5 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
4. stanowisko nr 4, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
5. stanowisko nr 5, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
6. stanowisko nr 6, obszar AZP 107-46, nr stan. na obszarze 19

LANDEK

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 19, 1 ćw. XX w. W wojewódzkiej ewidencji zabytków wykazany błędnie pod n-rem 23
2. Dawna gospoda nr 20, murow., 1910 r.,
3. Dom nr 23, murow., ok. 1920r.
4. Zespół dworsko-folwarczny, przed 1836r. nr 47A, ob. Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej PAN w Gołyszach, Gospodarstwo Landek
5. Dwór w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, przed 1936r.
6. Park dworski w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, przed 1936r.
7. Obora w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
8. Spichlerz w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
9. Stodoła 1 w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
10. Stodoła 2 w zesp. dworsko-folwarcznym nr 47A, 2 poł. XIXw.
11. Remiza OSP murowana, 1912 r.,

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny na rozdrożu, 1910r. w otoczeniu 2 lipy
2. Figura św. Józefa w zespole dworsko-folwarcznym, 2 poł. XIXw., nr 47A
3. Kaplica pw. św. Józefa przy pos. nr 131, XIXw., w otoczeniu 2 lipy
4. Krzyż przydrożny kamienny przy pos. nr 131, 1898r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 106-46, nr stan. na obszarze 1 (osada epoka kamienia)

ŁAZY

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 2, ul. Łaziańska, mur., ok. 1870 r. W wojew. ewidencji obiekt funkcjonuje jako bud. inwentarski, pomimo że posiada tabliczkę domu z nr 2. Inny bud. mieszkalny zabytkowy w obrębie posesji nie występuje
2. Stodoła koło domu nr 2, mur. – drewn., ok. 1900 r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków stodołę błędnie przypisano do nr 1
3. Dom nr 8 z częścią inwentarską, ul. Łaziańska mur., 1890 r.,
4. Budynek szkoły nr 41, mur., ok. 1920r.
5. Budynek inwentarski. dz nr 546/2. naprzeciw domu nr 141

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny 1902r. naprzeciw domu nr 185
2. Cmentarz rzym.-kat. parafialny 1937r.

Zabytki archeologiczne

1. Stanowisko nr 1, obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha
2. Stanowisko nr 2, obszar AZP 107-46, powierzchnia 5 ha

MAZAŃCOWICE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 10 ul. Pod Kępą – nie istnieje, w jego miejscu nowy dom, rej. zab. A-162/76, dz nr PGR 2815, 886/3, 886/1. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków
2. Dom nr 13 ul. Komorowicka, murow. ok. 1920 r.
3. Dom nr 16 ul. Komorowicka, murow. ok. 1890r.
4. Dom nr 19 ul. Ligocka, murow. ok. 1890r.
5. Dom nr 42 ul. Kopiec, murow. ok. 1910r.
6. Dom nr 56 ul. Starobielska, murow. ok. 1890 r.
7. Dom nr 64 ul. Kopiec, murow. 1889r. W wojewódzkiej ewidencji zabytków błędnie wykazany pod n-rem 62
8. Dom nr 73, ul. Nad Potokiem, murow.-drewn. ok. 1890 r.,
9. Zespół dworsko-parkowy nr 80 ul. Komorowicka, kon. XVIIIw., 1 poł. XIXw., dz nr 24/1
10. Dwór nr 80 ul. Komorowicka, 1 poł. XIXw. w zesp. dworsko-park.
11. Budynek mieszkalny (dawna gorzelnia), nr 80 ul. Komorowicka, 2 poł. XIXw. w zesp. dworsko-park.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

12. Budynek mieszkalny (dawna wozownia), nr 80 ul. Komorowicka, pocz. XXw. w zesp. dworsko-park.
13. Park z aleją dojazdową, nr 80 ul. Komorowicka, kon. XVIIIw. w zesp. dworsko-park.
14. Dom nr 88 ul. Przemysłowa, murow. ok. 1900r.
15. Dom nr 90, ul. Pod Kępą, murow. ok. 1880 r. W wojew. ewidencji zabytków obiekt bez n-ru, okr. jako „nad cmentarzem”
16. Dom nr 173 ul. Dębowa, murow. ok. 1893 r. W wojew. ewidencji zabytków pod błędnym numerem 95.
17. Dawny budynek szkoły nr 94 ul. Komorowicka, murow. 1920r.
18. Dom nr 103, ul. Komorowicka, murow. ok. 1910r.
19. Dom nr 109 ul. Pod Kaplicą, murow. 1880r.
20. Dom nr 116, ul. Piekarska, murow-drewn. ok. 1920 r.
21. Dom nr 118 ul. Pustki, murow.-drewn. ok. 1890r.
22. Dom nr 132 ul. Halentówka, murow. ok. 1910r.
23. Dom nr 140 ul. Buczyzna, murow. ok. 1910r.
24. Dom nr 145 ul. Pustki, murow. ok. 1930r.
25. Dom nr 169, ul. Na Grobli, murow. ok. 1890 r.
26. Dom nr 175 ul. Komorowicka, murow.-drewn. pocz. XXw.
27. Dom Nauczyciela nr 178 ul. Komorowicka 1920 r.
28. Dom nr 188 ul. Zielona, murow. lata 30-te XXw.
29. Dom nr 194, ul. Ligocka, murow. ok. 1920 r. W wojew. ewidencji zabytków błędnie wykazany pod numerem 44
30. Dom nr 200 ul. Przemysłowa, murow. ok. 1910r.

Zabytki sakralne

1. Zespół parafialny kościoła rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny ul. Komorowicka
2. Kościół rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny nr 171 ul. Komorowicka, 1901r.
3. Plebania kościoła pw. Marii Magdaleny nr 171 ul. Komorowicka
4. Figura „Upadek pod krzyżem” ul. Komorowicka nr 171 (w pobliżu kościoła) 1780r. rej. zab. nr B-177/19, Kl.III-660/38/71 z dn. 28.12.1970r.
5. Krzyż kamienny przed kościołem nr 171 ul. Komorowicka. 1905r.
6. Cmentarz paraf. rzym.-kat. ul. Pod Kępą, kon. XIXw.
Zespół kościoła ewangel.-augsb. Zbawiciela ul. Strzelców Podhal. 1859r., 1930r.
8. Kościół ewangelicko- augsburski Zbawiciela ul. Strzelców Podhal. 1930r.
9. Cmentarz przy kościele ewangelicko- augsburskim Zbawiciela ul. Strzelców Podhal., 1859r.
10. Krzyż betonowy przy posesji nr 261 ul. Komorowicka, 1913r.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
4. stanowisko nr 4, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
5. stanowisko nr 5, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
6. stanowisko nr 6, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
7. stanowisko nr 8, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha

MIEDZYRZECZE DOLNE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 2 ul. Bronowska, murow. kon. XIXw.
2. Dom nr 4 ul. Woleńska, murow. pocz. XXw.
3. Dom nr 5 ul. Woleńska, drewn. – murow. lata 20-te XXw.
4. Dom nr 59, ul. Ligocka, murow. 1842r. rej. zab. A-170/76
5. Dom nr 63, ul. Złocieniowa, murow. ok. 1880 r.,
6. Dom nr 67, ul. Św. Floriana, murow. lata 20-te XXw.
7. Dom nr 68 ul. Wodna, murow. ok. 1860r.
8. Dom nr 75 ul. Ligocka, murow. ok. 1920 r.
9. Dom nr 109 ul. Zagrodowa, murow. – drewn. pocz. XXw.
10. Dom nr 111 ul. Mazańcowicka, murow. pocz. XXw.
11. Zagroda mieszk.-gospod. nr 112 ul. Mazańcowicka, murow. ok. 1900r. W wojew. ewid. zabytków błędnie wyk. jako nr 64
12. Dom nr 115, ul. Ligocka, murow. ok. 1890 r.,
13. Dom nr 143, ul. Dobrego Pasterza, murow. XVIIIw. rej. zab. A-172/76

Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny (marmur) 1917r. ul. Woleńska/ul. Bronowska
2. Krzyż kamienny ul. Mazańcowicka, lata 30-te XXw.
3. Krzyż kamienny ul. Mazańcowicka. 1937r. obok starodrzew (2 lipy)

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
4. stanowisko nr 4, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
5. stanowisko nr 5, obszar AZP 106-47, powierzchnia 5 ha
6. stanowisko nr 6, obszar AZP 106-47, powierzchnia 5 ha
7. stanowisko nr 7, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
8. stanowisko nr 8, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
9. stanowisko nr 9, obszar AZP 106-47, powierzchnia 1ha
10. stanowisko nr 10, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
11. stanowisko nr 11, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
12. stanowisko nr 12, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
13. stanowisko nr 13, obszar AZP 106-47, powierzchnia 5 ha
14. stanowisko nr 14, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha
15. stanowisko nr 15, obszar AZP 106-47, powierzchnia 0,5 ha

MIEDZYRZECZE GÓRNE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 1 ul. Wygrabowicka, zespół z bud. gospodarczym, 1890 r.,
2. Bud. gospod. nr 1 ul. Wygrabowicka, zespół z bud. gospodarczym, 1890 r.,
3. Dom nr 8 ul. Kręta, murow. ok. 1878 r.,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

4. Dom nr 10 ul. Strażacka, murow. ok. 1890 r.,
5. Dom nr 15 ul. Jasienicka, ok. 1870 r.,
6. Dom nr 18 ul. Jasienicka, murow. ok. 1890 r.,
7. Dom nr 21 ul. Jasienicka, murow. XIXw. rej. zab. A-167/76. Obiekt nie istnieje. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków
8. Dom nr 24 ul. Jasienicka, murow.-drewn. ok. 1890 r.,
9. Dom nr 25 ul. Jasienicka, murow. ok. 1920 r.,
10. Dom nr 32 ul. Centralna, dz nr 514, murow. ok. 1920 r.
11. Dom nr 36 ul. Centralna, murow. 1844r. rej. zab. A-168/76
12. Dom nr 48 ul. Centralna, murow. ok. 1910r. W wojew. ewid. zabytków obiekt błędnie wykazany pod nr 124,
13. Dom nr 49 ul. Centralna/ul. Jazowa, murow. ok. 1890r.
14. Dom nr 50 ul. Centralna, murow. ok. 1880 r.,
16. Dom nr 51 ul. Centralna, murow. ok. 1900 r.
17. Dom nr 53 ul. Centralna, murow. ok. 1828r. rej. zab. A-169/76
18. Dom nr 57 ul. Centralna, róg ul. Spacerowa, murow. 1910 r.,
19. Dom nr 62 ul. Centralna, murow. XVIII/XIXw. rej. zab. A-165/76
20. Dom nr 95 ul. Centralna, murow. ok. 1920r., (dawn. wł. Parafia Ewangelicko-Augsburska)
21. Dom nr 98 ul. Centralna, murow. ok. 1920 r. (ob. Rada Sołecka, Sołtysówka, Koło Gospodyń)
22. Dom nr 121 ul. Centralna, murow. ok. 1920 r.,
23. Dom nr 122 ul. Centralna, murow.-drewn. ok. 1890 r.,
24. Dom mieszk.-gospod. nr 125 ul. Centralna, dz nr 423/1, murow. ok. 1880 r., (rozebrana część drewn.). W wojew. ewid. zabytków obiekt pod błędnym nr 48
25. Dom nr 134 ul. Bielska, murow. ok. 1910 r.
26. Dom nr 136 ul. Lipowa, murow. ok. 1920 r.,
27. Dom nr 137 ul. Lipowa, murow. ok. 1890r. (ob. ośrodek jeździecki)
28. Dom nr 138 ul. Jasienicka, murow. I poł. XIXw. rej. zab. A-171/76
29. Dom nr 148 ul. Świerkowa/ul. Strażacka, murow. ok. 1890 r.,
30. Dom nr 153 ul. Strażacka, murow. ok. 1920 r.,
31. Spichrz nr 165 ul. Spółdzielcza, murow. ok. 1850 r., wł. RSP Rolnik, dz nr 249/86
32. Dom nr 165 ul. Spółdzielcza, murow. lata 30 te XXw., wł. RSP Rolnik, dz nr 249/86
33. Gospodni dom 1-pokojowy nr 169, ul. Rudzicka, murow. ok. 1880r.
34. Dom nr 177, ul. Centralna, murow. ok. 1920 r.,
35. Dom nr 178 ul. Rudzicka, murow. ok. 1820 r.,
36. Dom nr 186 ul. Stronka, murow. kon. XIXw.
37. Dom nr 195, ul. Centralna, murow. kon. XIXw.
38. Dom nr 200 ul. Rudzicka, murow. ok. 1860 r. W wojew. ewid. zabytków wykazany błędnie pod nr 220
39. Dom nr 235 ul. Spadzista, murow. pocz. XXw.
40. Remiza OSP typu DEPO, 1908r., ul. Centralna

Zabytki sakralne

1. Zespół kościoła parafii rzym. kat. pw. św. Józefa

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

2. Cmentarz paraf. rzym.-katolicki i teren po spalonym kościele drewn. ul. Centralna, XVIw. rej. zab. A-164/76
3. Plebania nr 44 ul. Centralna, mur. ok. 1900 r., parafia rzym.-kat.
4. Szkoła paraf. kościoła rzym.-kat. nr 574 ul. Centralna, pocz. XX w. (ob. przedszkole)
5. Zespół zabudowań kościoła ewang.-augsb. ul. Centralna nr 239, 240
6. Kościół ewang.-augsb. nr 239 ul. Centralna, rej. zab. A/123/04
7. Budynek nr 239 ul. Centralna, plebania kościoła ewang.-augsb.
8. Budynek nr 240 ul. Centralna, dawna szkoła ewangelicka – ob. dom mieszkalny
9. Cmentarz paraf. ewang.-augsb. ul. Ligocka/ul. Rudzicka
10. Krzyż, kamienny ul. Centralna, obok domu nr 166, 1937 r.
11. Krzyż kamienny ul. Strażacka (naprzeciw wylotu ul. Świerkowej) 1937r.

Zabytki archeologiczne

- 1/ stanowisko nr 1, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 2/ stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 1 ha
- 3/ stanowisko nr 3, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 4/ stanowisko nr 4, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 5/ stanowisko nr 5, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 6/ stanowisko nr 6, obszar AZP 107-47, powierzchnia 1 ha
- 7/ stanowisko nr 7, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 8/ stanowisko nr 8, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
- 9/ stanowisko nr 9, obszar AZP 107-46, powierzchnia 1 ha
- 10/ stanowisko nr 10, obszar AZP 107-47, nr stan. na obszarze 27 (osada – pradzieje)

ROZTROPICE

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Zespół folwarku górnego, 2 poł. XIXw. (ob. Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Sp. Z o.o. Grodziec Śl. Gospodarstwo Roztropice)
2. Dwór, tzw. „zameczek” w zespole folwarku górnego, 2 połowa XIXw.
3. Spichlerz w zespole folwarku górnego, połowa XIXw.
4. Obora w zespole folwarku górnego, 2 połowa XIXw.
5. Stodoła w zespole folwarku górnego, 2 połowa XIXw.
6. Budynek mieszkalny nr 3 w zespole folwarku górnego, mur., 1890 r.
7. Dom nr 18, murow. 1890 r., W wojew. ewidencji zabytków błędnie wykazany pod n-rem 17
8. Dom nr 19, murow. 1890 r.,
9. Zagroda: dom, obora – stodoła nr 24 murow. , ok. 1920 r.,
10. Dom nr 55 murow. ok. 1890 r. W wojew. ewidencji zabytków błędnie wykazany pod n-rem 16
11. Dom nr 59, murow. ok. 1870 r.,
12. Szkoła, nr 122 (ob. dom strażaka) mur., 1920 r.
13. Zespół folwarku dolnego nr 130, 2 poł. XIXw.
14. Stodoła mur. w zesp. folwarku dolnego nr 130, 2 poł. XIX w.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
Zabytki sakralne

1. Krzyż kamienny (marmur) 1900 r., dz nr 467/2

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1. obszar AZP 107-46. powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2. obszar AZP 107-46, powierzchnia 0,5 ha

RUDZICA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Zespół dworsko-parkowy ul. Zamkowa
2. Dwór, I poł. XVIIw. nr 1 ul. Zamkowa, rej. zab. A-175/76 w zesp. dworsko-park.
3. Park dworski, I poł. XVIIw. nr 1 ul. Zamkowa w zesp. dworsko-park.
4. Budynek czworaków dworskich nr 158 ul. Św. Franciszka, kon. XIXw. w zesp. dworsko-park.
5. Dom nr 7 ul. Wierzbowa, murow. lata 20-te XXw.
6. Dom nr 42, ul. Roztropicka, murow. 1860 r.
7. Dom nr 85 ul. Rolnicza, murowany 1900 r.
8. Dom nr 86 ul. Roztropicka, murow. 1900 r.
9. Dom nr 114 ul. Roztropicka, murow. 1900 r.
10. Dom nr 141, ul. Klubowa, murow. 1840r.
11. Dom nr 156 ul. Międzyrzecka, murow. ok. 1920r.
12. Dom nr 170 ul. Grabówka, murow.-drewn. lata 20-te XXw.
13. Dom nr 218 ul. Klubowa, murow. 1910 r. W wojew. ewid. zabytków błędnie pod nr 39
14. Dawna obora podworska (ob. pawilon handlowy), nr 541 ul. Św. Jana Chrzciciela, murow. 2 poł. XVIIIw.

Zabytki sakralne

1. Zespół kościoła parafialnego rzym.-kat. ul. Kościelna, ul. Klubowa
2. Kościół paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela, murow. 1782r.
3. Ogrodzenie kamienne wokół kościoła z bramami, 2 poł. XIXw.
4. Kapliczka Św. Nepomucena w ogrodzeniu kościoła paraf., mur., 2 poł. XIX w.
5. Krzyż kamienny na terenie przykościelnym, 1884 r.
6. Plebania kościoła paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela, murow. 1788-99r. nr 3 ul. Klubowa
7. Budynek dawn. szkoły paraf., ob. dom mieszk., murow. XIX, nr 2 ul. Kościelna
8. Studnia kamienno-drewniana przy bud. dawn. szkoły paraf., nr 2 ul. Kościelna, kon. XIXw.
9. Cmentarz paraf. ul. Kościelna/ul. Franciszka, 2 poł. XIXw.
10. Kaplica mur., 1876r. Św. Wendelina, ul. Strumieńska
11. Figura przydrożna św. Jana Nepomucena, kon. XIX w. ul. Św. Jana
12. Figura przydrożna Św. Franciszka, ul. Św. Franciszka, mur., 2 poł. XIX w.
13. Krzyż przydrożny, ul. Roztropicka, przy pos. nr 114, kam. 1897r.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

14. Kapliczka mur. wnąkowa, 2 poł. XIX w. ul. Klubowa, przy pos. nr 280
15. Krzyż kamienny ul. Szkolna (naprzeciw szkoły), pocz. XXw.
16. Kapliczka murow. ul. Klubowa nr 550, 2 poł. XIXw.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 107-46, działka 173
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 107-47, powierzchnia 0,5 ha
3. stanowisko nr 3, obszar AZP 107-46, nr stan. na obszarze 18
4. stanowisko nr 4, obszar AZP 106-46, nr stan. na obszarze 10

ŚWIETOSZÓWKA

Świeckie zabytki architektury i budownictwa

1. Dom nr 30 ul. Bielska. murow. pocz. XXw.
2. Dom nr 32 ul. Bielska. murow. lata 30-te XXw.

Zabytki sakralne

1. Zespół kościelno-cmentarny ewangel.-augsb. ul. Szkolna
2. Kościół ewangel.-augsb. filialny ul. Szkolna, murow. 1910r.
3. Cmentarz ewangelicko-augsburski ul. Szkolna 1910r.

Zabytki archeologiczne

1. stanowisko nr 1, obszar AZP 108-46, powierzchnia 0,5 ha
2. stanowisko nr 2, obszar AZP 108-46, powierzchnia 5 ha

WIESZCZETA

Zabytki sakralne

1. Zespół kościelno-cmentarny parafii ewang.-augsb., 1912r.
2. Kościół ewang.-augsb., murowany, 1912r.
3. Cmentarz przykościelny ewang.-augsb., 1912r.

4.1.7. Krajobraz kulturowy – zespoły i założenia obszarowe, parki kulturowe i krajobrazowe (wszystkie n/w obiekty zostały indywidualnie wykazane w rozdziale 1.1.4 – „Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych objętych Gminną Ewidencją Zabytków”. Powtórzono je w niniejszym rozdziale w celu wyodrębnienia ich jako zespołów krajobrazu kulturowego)

Zgodnie z tekstem ustawy krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Najcenniejszym zabytkowym założeniem krajobrazowym Gminy Jasienica jest zespół zamkowo-parkowo-folwarczny w Grodźcu (zwyczajowa nazwa ulicy – Dworska), w którego

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

skład wchodzą: zamek murow. 1542-80r. rej. zab. A-141/76, park zamkowy XVII-XIXw. rej. zab. A-141/76, ruiny kaplicy zamkowej pw Św. Doroty w parku zamkowym, murow. XV-XVIw., 1566-74r. rej. zab. R/417/53, pomnik nagrobny na cmentarzu obok ruin kaplicy pw Św. Doroty, pocz. XIXw., czworaki w zespole zamkowo-park. z 2 poł. XIXw., mostek kamienny w parku zamkowym XVIIIw. na potoku Tchurzówka, rej. zab. A- 546/88, młyn nr 39 (zwyczajowa nazwa ulicy Dworska), z 2 poł. XIXw., oficyna mieszk. nr 3 (zwyczajowa nazwa ulicy Dworska) z 2 poł. XVIIIw. rej. zab. A-143/76, spichlerz murow. z 2 poł. XIXw., obora z 2 poł. XIXw., stajnia murow. ok. 1920r. stodoła 1, murow. ok. 1910, stodoła 2 murow., 2 poł. XIXw. Oprócz w/w:

- park leśny na wzgórzu Goruszka w Grodzie z kaplicą grobową Zobłów z 2 połowy XIX w.,
- Landek, zespół dworsko-folwarczny, zbud. przed 1836r. (ob. Zakład Doświadczalny Gospodarki Stawowej PAN w Gołyszu, Gospodarstwo Landek), w skład którego wchodzi: dwór, park dworski, obora z 2 poł. XIXw., spichlerz z 2 poł. XIXw. stodoła 1 z 2 poł. XIXw. stodoła 2 z 2 poł. XIXw.
- Mazańcowice zespół dworsko-parkowy nr 80 (zwyczajowa nazwa ulicy Komorowicka) z kon. XVIIIw., 1 poł. XIXw., dz nr 24/1, w skład którego wchodzi: dwór z 1 poł. XIXw., budynek mieszkalny (dawna gorzelnia), 2 poł. XIXw. budynek mieszkalny (dawna wozownia) z pocz. XXw. park z aleją dojazdową z kon. XVIIIw.
- Zespół dworsko-parkowy w Rudzicy: dwór z I poł. XVIIw. rej. zab. A-175/76, park dworski z I poł. XVIIw.

Zamek w Grodzie murow.
1542-80r.

Landek, dwór z 2 poł. XIXw.

Mazańcowice, dwór z 1 poł. XIXw.

Rudzica, dwór z I poł. XVIIw.

4.1.8 Strefy ochronne, parki, rezerваты, użytki ekologiczne i rezerваты występujące w obrębie gminy

Dwa obszary objęte są ochroną jako rezerваты przyrody. Są to: rezerwat leśny „Morzyk”, w którym ochronie podlega las o charakterze grądu subkontynentalnego i buczyny karpackiej oraz rezerwat leśny i borowy „Dolina Łańskiego Potoku” obejmujący ochroną naturalne zbiorowiska podgórskiego łągu jesionowego i nadrzecznej olszyny górskiej.

Teren sołectw Międzyrzecze Górne, Międzyrzecze Dolne, Iłownica, Wieszcza, Rudzica, Landek, Roztropice objęty został ochroną poprzez wyznaczenie Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000 - „Dolina Górnej Wisły”. OSOP został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313). Teren gminy objęty jest otuliną Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego (9,80 ha). Na terenie gminy Jasienica utworzono nowy obszar Natura 2000: Cieszyńskie Źródła Tufowe (266,9 ha). Składa się z czterech oddzielnych obszarów: Morzyk, Góra Jasieniowa, Kamieniec i Skarpa Wiślicka. Projektowane rezerваты przyrody: leśny „Grabówka” w Rudzicy oraz leśny „Łukaszowe Gaje” w Łazach. Proponowane rezerваты przyrody: leśny „Las nad Bronowem” w Rudzicy; leśno – krajobrazowy „Łęgi nad Jasienicą” w Jasienicy.

4.1.9. Pomniki przyrody

Na terenie gminy występuje 14 pomników przyrody: drzew wolnostojących i grup drzew pomników przyrody

Nieożywionej (Grodziec 7, Jasienica 1, Międzyrzecze Górne 2, Rudzica 4).

4.1.10. Szlaki kulturowe

Szlak Architektury Drewnianej

W 2002 r. na wniosek marszałka województwa śląskiego powstał Szlak Architektury Drewnianej. Na szlaku jest 5 pętli, łączy on przede wszystkim najciekawsze przykłady drewnianej architektury sakralnej, oraz ciekawe przykłady drewnianej architektury świeckiej.

Przez Gminę Jasienica przebiega element szlaku architektury drewnianej - Pętla Pszczyńska: Pszczyna – Ćwiklice – Grzawa – Miedźna – Góra – Jawiszowice – Wilamowice – Stara Wieś – Bestwina – Bielsko-Biała - Komorowice – Jasienica – Bielowicko – Skoczów – Ogrodzona – Zamarski – Kończyce Wielkie – Kaczyce – Zebrzydowice – Pielgrzymowice – Strumień – Wisła Mała – Łąka – Pszczyna (135 km). Pętla jest fragmentem trasy głównej i ma połączenie z Pętlą Rybnicką (Pielgrzymowice – Jastrzębie Zdrój lub Zebrzydowice – Gołkowice) oraz odcinek wspólny z Pętlą Beskidzką (Bielsko-Biała Komorowice – Skoczów).

Szlakiem architektury drewnianej na terenie gminy Jasienica objęty jest drewniany kościół parafialny rzym.-kat. w Bielowicku pw Św. Wawrzyńca z 1701r., rej. zab. nr A-139/76.

Kościół parafialny rzym.-kat. w Bielowicku pw Św. Wawrzyńca z 1701r.

4.1.11. Placówki muzealne

- Izba Regionalna Międzyrzecze Górne 511.

Ekspozycja podzielona jest tematycznie. Poszczególne części przedstawiają elementy stajni, warsztatu stolarskiego, aneksu kuchennego czy części pokojowej. Można tu obejrzeć np. formy na masło, żelazka, latarnie, maszyny do szycia, prasy do owoców, piękne serwety z wyhaftowanymi przysłowiami, wiekowe kancjonały, stare banknoty czy fisharmonię. W zbiorach znalazła się również ława szkolna ze schyłku XX wieku z pamiętym pojemnikiem na kałamarz.

Ważnym elementem ekspozycji Izby Regionalnej w Międzyrzeczu jest makieta drewnianego kościółka, który spłonął w pożarze w 1993 roku. Autorem robiącej wrażenie „budowli” jest Arkadiusz Wojtuś – absolwent technikum budowlanego w Bielsku-Białej, Międzyrzeczanin, który dzięki swojej pracy i wytrwałości stworzył namacalny obraz nieistniejącego już zabytku.

Izbę Regionalną w Międzyrzeczu odwiedzają mieszkańcy wsi, turyści czy osoby zainteresowane spoza terenu gminy Jasienica. Odbywaj się tu często lekcje historii czy zajęcia kółek regionalnych. Stwarza ona doskonałą atmosferę do poznawania charakteru wieśniaczego życia naszych przodków. Stanowi zatem nie tylko miejsce gdzie zostały zgromadzone piękne eksponaty, ale przede wszystkim jest wartością samą w sobie, ponieważ przyciąga ludzi, którzy chcą poznawać i krzewić naszą rodzimą kulturę- kulturę Śląska Cieszyńskiego.

- Galeria Autorska Floriana Kohuta „Pod Strachem Polnym” Rudzica nr 108 (zwyczajowa nazwa ulicy Grabówka). Galeria prezentuje dorobek artystyczny artysty, organizowane są tutaj wystawy, pokazy, warsztaty i artystyczne, imprezy plenerowe (m.in. „Święto Stracha Polnego”).

- Grodziec – w renesansowym zamku powstaje prywatne muzeum zamkowe z prezentacją wnętrz, historycznych zbiorów, zamkowych relikwów archeologicznych. Muzeum zakładane jest przez właściciela zamku, P. Michała Bożka.

4.1.12. Pomniki i miejsca pamięci

- Na cmentarzu parafialnym w Jasienicy znajduje się symboliczny grób z nazwiskami zmarłych Sybiraków z tutejszej parafii.

- Rudzica, pomnik z 1934r. poświęcony „Parafianom, którzy zginęli w czasie wojen - wieczna chwała w niebie, wdzięczne wspomnienie na ziemi”

- Rudzica, tablica pamiątkowa poświęcona malarzowi Józefowi Kidoniowi, na posesji p. Tymonów (zwyczajowa nazwa ulicy Grabówka) w miejscu jego urodzenia,

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

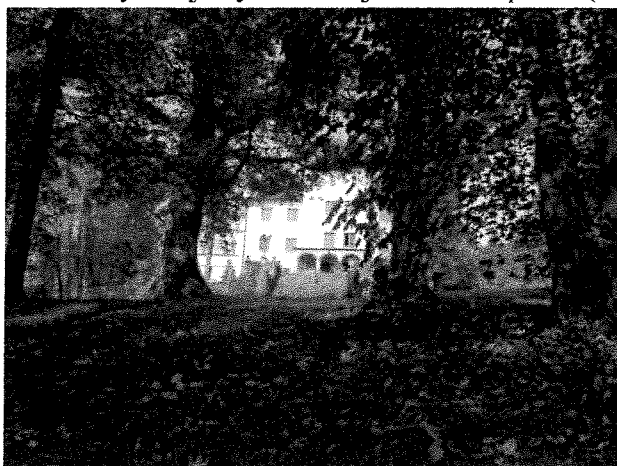
5.1 Stan zachowania zabytków nieruchomych (wpisanych do rejestru) i wskazania z nim związane:

Bielowicko

- Kościół parafialny rzym.-kat. pw Św. Wawrzyńca, 1701r. i cmentarz parafialny rzym.-kat., przykościelny (ulożony wokół kościoła), ok. 1701r. rej. zab. Nr A-139/76. Kościół stale użytkowany zgodnie z przeznaczeniem, jak również cmentarz. Kościół utrzymywany prawidłowo, na bieżąco realizowane są prace zabezpieczające zarówno w obrębie bryły jak i wyposażenia wewnętrznego. Na cmentarzu występują zabytkowe pomniki nagrobne, częściowo zaniedbane, wymagające podejmowania działań konserwatorskich i restauratorskich.

Grodziec

- Zespół zamkowo-parkowy, Grodziec nr 8 (zwyczajowa nazwa ulicy Dworska), rej. zab. A-141/76 obejmuje zamek murow. 1542-80r. i park zamkowy XVII-XIXw. Zamek i park zostały przejęte przez prywatnego właściciela, który prowadzi sukcesywne prace remontowe (zamek) i pielęgnacyjne (park), zgodnie z zasadami ochrony zabytków. Zamek przeznaczony jest na funkcję reprezentacyjną, muzealną i mieszkalną, park ma charakter rekreacyjny i udostępniony jest dla społeczności lokalnej. Rewaloryzacja parku winna uwzględniać usunięcie współczesnych zabudowań, oraz przebudowę zniekształconej zabudowy historycznej usytuowanej na terenie parku (budynek czworaków).

Park zamkowy w Grodźcu (w głębi zamek)

Oficyna zamkowa w Grodźcu z 2 poł. XVIIIw.

- Oficyna mieszk. Grodziec nr 3 (zwyczajowa nazwa ulicy Dworska) w zesp. folwarcznym (pryzamkowym) 2 poł. XVIIIw. rej. zab. A-143/76. Obecnie obiekt pełni funkcję biurową Zakładu Dośw. Instytutu Zootechn. Obiekt wymaga doraźnego remontu. Wskazana jest zniana funkcji obiektu z włączeniem go do kompleksowej funkcji zespołu zamkowego.

- Mostek kamienny w parku zamkowym XVIIIw. na potoku Tchurzówka, rej. zab. A- 546/88. Obiekt utrzymuje pierwotną formę i użytkowany jest zgodnie z przeznaczeniem. Wymaga bieżących działań zabezpieczających.

Mostek kamienny w parku zamkowym z XVIIIw. na potoku Tchurzówka

Ruiny kaplicy św. Doroty w parku zamkowym

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

- Ruiny kaplicy zamkowej pw Św. Doroty w parku zamkowym, murow. XV-XVIw., 1566-74r. rej. zab. R/417/53. Obiekt w charakterze trwałej ruiny, prawidłowo zabezpieczony przed destrukcją prowizorycznym dachem. Wymaga bieżących działań zabezpieczających. Ze względu na szczególną wartość historyczną zaleca się przeprowadzenie programowych i kompleksowych badań archeologicznych kaplicy i otoczenia stanowiącego dawny cmentarz przykościelny.

- Kościół pw. św. Bartłomieja, nr 12 (zwyczajowa nazwa ulicy Kościelna), murow. 1910r., rej. zab. nr A/371/12 z dn. 09.03.2012r. Obiekt utrzymywany prawidłowo, wymaga jedynie bieżących zabezpieczeń (np. konserwacja pokrycia dachu).

- Plebania kościoła paraf. pw Św. Bartłomieja nr 12 (zwyczajowa nazwa ulicy Kościelna), rej. zab. A- 142/76 (XVIIIw, przebud. w XIXw.). Obiekt funkcjonuje zgodnie z przeznaczeniem, a jego stan techniczny jest dobry, zasadniczo zachował również pierwotną formę. Docelowo zaleca się wymianę współczesnej stolarki okiennej na tradycyjną, z wprowadzeniem tradycyjnych podziałów i kwater.

Kościół pw. św. Bartłomieja w Grodźcu 1910r.

Plebania kościoła pw św. Bartłomieja w Grodźcu

Ilownica

- Dwór murow. nr 2, 1690r. rej. zab. nr A-146/76. Obiekt znajduje się w katastrofalnym stanie, jest zaniedbany, zdewastowany, ulega przyspieszonej ruinizacji. Zasadniczo nie użytkowany, pełni doraźną funkcję gospodarczą. Wymaga podjęcia pilnej interwencji zabezpieczającej, a następnie kompleksowego remontu z wprowadzeniem stosownej funkcji użytkowej. W tym celu Wojewódzki Konserwator Zabytków aktualnie opracował stosowną ekspertyzę techniczną z programem zabezpieczenia obiektu.

- Krzyż przydrożny – grupa figuralna Pasja, kamienny 1825r. przy posesji nr 125, dz nr 984/1, rej. zab. nr B/218/11. Obiekt o wysokich walorach zabytkowych i artystycznych, zachował pierwotną formę. Znajduje się w stanie destrukcji i wymaga podjęcia kompleksowych prac konserwatorskich i restauratorskich. W związku z relacjami mieszkańców o istnieniu zbiorowej mogiły wokół krzyża z czasów II wojny światowej (żołnierze różnych armii), zaleca się przeprowadzenie badań archeologicznych w celu zidentyfikowania mogiły, zdokumentowania i opublikowania informacji.

Iłownica, dwór murow. nr 2, 1690r.

Iłownica, krzyż przydrożny, kamienny, grupa figuralna Pasja, 1825r.

Jasienica

- Budynek nr 109 (zwyczajowa nazwa ulicy Międzyrzecka), ok. 1845r. – 1850r., (dawna ewangelicka szkoła wyznaniowa, ob. mieszkalny), rej. zab. nr A/351/11 z dn. 16.09.2011r. Obiekt zachował pierwotną bryłę i architekturę. Wymaga podjęcia kompleksowego remontu konserwatorskiego (zmiana eternitowego pokrycia dachu na tradycyjne, usunięcie cementowych tynków kropionych).
- Dom nr 125 (zwyczajowa nazwa ulicy Słoneczna), murow. XVIIIw, rej. zab. nr A-149/76. Nie istnieje. Należy zainicjować działania o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków (wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Kościół ewangel.-augsb. Zmartwychwstania Pańskiego (zwyczajowa nazwa ulicy Strumieńska), dz nr 298, wraz z cmentarzem paraf. przykościelnym, 4 ćw. XIXw., rej. zab. nr A-453/86. Kościół i cmentarz utrzymane prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem. Zaleca się restaurację zaniedbanych, zabytkowych pomników nagrobnych na terenie cmentarza. Zaleca się utrzymanie bez zabudowy najbliższe otoczenie wokół założenia kościelnego w granicach działek 299/4, 297/2, 299/1, jako strefy widokowej (zgodnie z treścią Gminnej Ewidencji Zabytków).
- Kościół paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego nr 33 (zwyczajowa nazwa ulicy Kościelna), dz nr 634/4, 634/2, rej. zab. nr A-147/76, murow. 1787r. Kościół utrzymany prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem. Zaleca się utrzymanie bez zabudowy najbliższe otoczenie wokół założenia kościelnego jako strefy widokowej (zgodnie z treścią Gminnej Ewidencji Zabytków).

Jasienica, kościół ewangel.-augsb.
Zmartwychwstania Pańskiego

Jasienica, Kościół paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego

- Plebania kościoła paraf. rzym.-kat pw Św. Jerzego nr 33 (zwyczajowa nazwa ulicy Kościelna), dz nr 634/1, 634/2, 634/4, rej. zab. nr A-148/76, murow. 2 poł. XVIIIw. Obiekt utrzymany prawidłowo i zgodnie z przeznaczeniem. Brak zagrożeń.

Mazańcowice

- Dom nr 10 (zwyczajowa nazwa ulicy Pod Kępą) – nie istnieje, w jego miejscu nowy dom, rej. zab. A-162/76, dz nr PGR 2815, 886/3, 886/1. Należy zainicjować działania o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków (wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

- Dom nr 69 (zwyczajowa nazwa ulicy Kopiec) – nie istnieje, w jego miejscu nowy dom pod n-rem 838, rej. zab. A-163/76, dz nr 2256/12, 2256/13. Należy zainicjować działania o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków (wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

- Figura „Upadek pod krzyżem” nr 171 (zwyczajowa nazwa ulicy Komorowicka), w pobliżu kościoła, 1780r. rej. zab. nr B-177/19, Kl.III-660/38/71 z dn. 28.12.1970r. Obiekt w stanie zadowalającym, wymaga bieżących działań zabezpieczających.

Mazańcowice, figura „Upadek pod krzyżem” (obok kościoła paraf.)

Międzyrzecze Dolne

- Dom nr 59 (zwyczajowa nazwa ulicy Ligocka), murow. 1842r. rej. zab. A-170/76 (ochrona prawna obejmuje całość obiektu i najbliższe otoczenie). Dom mieszkalny z gospodarstwem w obrębie posesji, oraz starodrzew. Dom mieszkalny zaniedbany, wymaga kompleksowego remontu. Całość posesji wymaga uporządkowania z zachowaniem zabytkowej zabudowy, oraz starodrzewu.

- Dom nr 143 (zwyczajowa nazwa ulicy Dobrego Pasterza), murow. XVIIIw. rej. zab. A-172/76. Obiekt znacznie zaniedbany, pełni funkcję gospodarczą. Zachował oryginalną bryłę, jednakże architektura częściowo przekształcona (przekształcona forma otworów okiennych, przebita brama garażowa). Należy przeprowadzić kompleksowy remont obiektu z przywróceniem oryginalnej architektury i wprowadzeniem stosownej funkcji użytkowej.

Międzyrzecze D. dom nr 59 (zw. ul. Ligocka)

Międzyrzecze D. dom nr 143 (zw. ul. Dobrego Pasterza)

Międzyrzecze Górne

- Dom nr 21 (zwyczajowa nazwa ulicy Jasienicka), murow. XIXw. rej. zab. A-167/76. Obiekt nie istnieje. Zaleca się o wystąpienie do MKiDN o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków.

- Dom nr 36 (zwyczajowa nazwa ulicy Centralna), murow. 1844r. rej. zab. A-168/76. Zachował oryginalną bryłę, przekształcone częściowo otwory okienne. Stan techniczny niedostateczny (zaniedbany, destrukcja ścian i elewacji). Obiekt wymaga podjęcia kompleksowego remontu, z miejscowym przywróceniem pierwotnej formy.

- Stodoła przy posesji nr 42 (zwyczajowa nazwa ulicy Centralna, róg ul. Kościelna), murow. XVIIIw. rej. zab. A-166/76. Pierwotny obiekt zabytkowy najprawdopodobniej nie istnieje. Obecna stodoła stanowi wtórny obiekt zbudowany w miejscu pierwotnego. Obecnie toczy się postępowanie na szczeblu MKiDN (na wniosek Gminy Jasienica) o skreślenie obiektu (z działką) z rejestru zabytków.

- Dom nr 53 (zwyczajowa nazwa ulicy Centralna), murow. ok. 1828r. rej. zab. A-169/76. Zachował oryginalną bryłę i architekturę (częściowo zamurowane wtórnie otwory okienne). Stan techniczny niedostateczny (zaniedbany, destrukcja ścian i elewacji). Obiekt wymaga

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
podjęcia kompleksowego remontu, z miejscowym przywróceniem pierwotnej formy
(usunięcie wtórnych zamurowań okien).

Międzyrzecze G. dom nr 36 (zw. ul. Centralna)

Międzyrzecze G. dom nr 53 (zw. ul. Centralna)

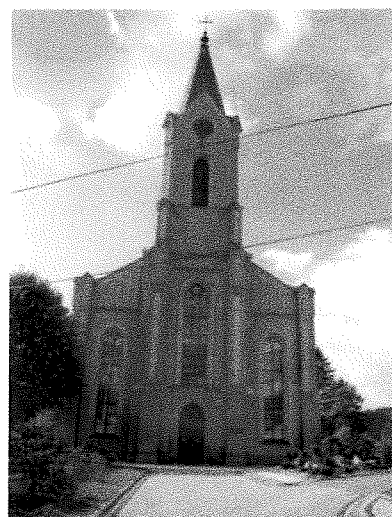
- Dom nr 62 (zwyczajowa nazwa ulicy Centralna), murow. XVIII/XIXw. rej. zab. A-165/76. W stanie faktycznym pod nr 62 występuje dom z lat 30-tych XXw. z dachem naczółkowym (patrz foto w GEZ). Według opisu w decyzji wpisu do rej. zab. i fotografii archiwalnej wpis do rej. zab. odnosi się do budynku na wydłużonym rzucie, przykrytym wysokim dachem półszczytowym (patrz foto GEZ). Należy wyjaśnić sprawę w zakresie merytorycznym i formalnym. W razie potwierdzenia rozbieżności i ewentualne wykazanie, że faktyczny obiekt nie istnieje (z udziałem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków), należy zainicjować działania zmierzające do skreślenia obiektu z rejestru zabytków (wystąpienie do MKiDN).

- Dom nr 138 (zwyczajowa nazwa ulicy Jasienicka), murow. 1 poł. XIXw. rej. zab. A-171/76. Dom w stanie technicznym zadowalającym, jednakże wtórnie niekorzystnie przekształcony w zakresie architektury (zmiana formy otworów okiennych, niejednolite utrzymanie obiektu z podziałem na dwie niezależne części). Należy przeprowadzić kompleksowy remont zewnętrzny budynku z ujednoliceniem jego wyglądu zewnętrznego oraz przywróceniem pierwotnej artykulacji elewacji.

- Cmentarz paraf. rzym.-katolicki i teren po spalonym kościele drewn. (zwyczajowa nazwa ulicy Centralna), XVIw. rej. zab. A-164/76. Cmentarz utrzymywany prawidłowo. Zaleca się restaurację zaniedbanych, zabytkowych pomników nagrobnych na terenie cmentarza. Zaleca się wprowadzenie informacji historyczno-dydaktycznej w rejonie cmentarza z historią i wizerunkiem spalonego cennego zabytku.

Międzyrzecze G., cmentarz paraf. rzym.-kat.
i kościół ewangel.-augsb.

- Kościół ewang.-augsb. nr 239 (zwyczajowa nazwa ulicy Centralna), rej. zab. A/123/04. Obiekt zachował oryginalną bryłę i architekturę. Stan techniczny zadowalający. Kościół stanowi główny element komponowanego założenia kościelnego, obok dwóch bliźniaczych, symetrycznie sytuowanych oficyn (plebania i dawna szkoła ewangelicka) i ogrodu. Zaleca się utrzymanie komponowanego charakteru tego kompleksu, nie dopuszczając do wprowadzania nowej zabudowy deklasującej ten układ.

Rudzica

- Dwór, I poł. XVIIw. nr 1 (zwyczajowa nazwa ulicy Zamkowa), rej. zab. A-175/76 w zesp. dworsko-park. Obiekt nieużytkowany, zaniedbany i zdewastowany, częściowo współcześnie zniekształcony w zakresie architektury. Wymaga pilnego podjęcia działań rewaloryzacyjnych i adaptacyjnych z przeznaczeniem na stosowną funkcję (np. kulturalną lub rezydencyjną), z zapewnieniem przynależnego otoczenia w postaci przyległego parku.

Rudzica, dwór z I poł. XVIIw.

Rudzica, kościół paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela

- Kościół paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela, murow. 1782r., rej. zab. A-173/76 z dn. 08.09.1976r. Kościół zachował pierwotny charakter, a jego stan techniczny jest dobry. Brak zagrożeń. Remontu natomiast wymaga murowane, kamienne ogrodzenie wokół kościoła.

- Plebania kościoła paraf. rzym.-kat. pw Narodzenia Św. Jana Chrzciciela, murow. 1788-99r. nr 3 (ul. zwyczajowo zwana Klubową), rej. zab. A-174/76 z dn. 08.09.1976r. Budynek plebanii znajduje się w dobrym stanie technicznym, jednakże jego architektura współcześnie została bardzo niekorzystnie przekształcona i uproszczona. W razie podjęcia remontu obiektu należy bezwzględnie przywrócić mu pierwotną formę na bazie dostępnej ikonografii.

5.2 Obszary największego zagrożenia dla zabytków nieruchomych

Zagrożeniem dotyczącym historycznego wnętrza poszczególnych miejscowości jest powolna degradacja istniejącej substancji zabytkowej spowodowana wymogami współczesnej cywilizacji. Dotyczy to przede wszystkim zasad i zakresu przeprowadzanych remontów, modernizacji i adaptacji zabytkowych obiektów. Pozbawianie budynków oryginalnej formy, wystroju elewacji, historycznej stolarki okiennej i drzwiowej i zastępowanie jej stolarką bezstylową lub z PCV, wprowadzanie materiałów zastępczych w miejsce ceramicznych lub

gontowych pokryć dachowych, degraduje zarówno poszczególne obiekty jak również wpływa niekorzystnie na wygląd całych wsi, pozbawiając ich wrażenia autentyczności. A między innymi te cechy wpływają na atrakcyjność gminy tworząc jej niepowtarzalny klimat. Poważnym problemem jest też współczesna przebudowa brył zabytkowych budynków, co znacząco je deformuje, oraz pozbawia oryginalnej, komponowanej formy architektonicznej. Dotyczy to szczególnie tradycyjnej zabudowy mieszkalnej, rozsianej po poszczególnych sołectwach. Drastycznym przykładem jest tu bardzo niekorzystna przebudowa – niegdyś cennego - budynku mieszkalnego w Rudzicy nr 94 ul. Klubowa (narożny, naprzeciw kościoła), jak również – wpisanego do rejestru zabytków – budynku plebanii w Rudzicy.

Duże znaczenie dla kształtowania wizerunku poszczególnych wsi ma forma nowych budynków powstających na ich terenie, lub w sąsiedztwie obiektów zabytkowych. Niedopuszczalnym działaniem jest wprowadzanie zbyt wysokiej i dysharmonijnej w formie zabudowy w otoczeniu tradycyjnej zabudowy siedliskowej, gdyż powoduje to degradację panoramy wsi i stanowi dysonans architektoniczno - przestrzenny. Należy bezwzględnie zwracać uwagę na wysokości i gabaryty projektowanych obiektów, ich architekturę (m.in. kształty dachów i rodzaje ich pokrycia, wprowadzane podziały w stolarkach drzwiowych i okiennych oraz rozwiązania elewacji). W tym zakresie należy czerpać inspiracje wynikające z tradycyjnej architektury wyrosłej z lokalnej tradycji i historii regionu. Priorytetem jest ochrona istniejącej, zachowanej w oryginalnej formie i charakterystycznej dla gminy zabudowy historycznej, szczególnie licznie reprezentowanej mieszkalno-gospodarczej, murowanej z kamienia i cegły, o charakterystycznych stromych, wysokich dachach i szczytach, z zachowaniem ich bryły i architektury (np. Międzyrzecze Górne nr 36, 53 – przy ulicy zwyczajowo zwanej „Centralną”, Międzyrzecze Dolne nr 59 przy ulicy zwyczajowo zwanej „Ligocką”, nr 143 przy ulicy zwyczajowo zwanej „Dobrego Pasterza” i inne).

Innym poważnym zagrożeniem jest opuszczanie i brak użytkowania obiektów i zespołów zabytkowych. Powyższa sytuacja powoduje przyspieszoną degradację substancji budowlanej i walorów zabytkowych tych obiektów. Wynika to głównie z zachodzących przemian cywilizacyjnych i gospodarczych, jak i czynników ekonomicznych. Do takich obiektów należą: dwór w Iłownicy, dwór w Rudzicy, zespół dworsko-folwarczny w Roztropicach, dwór w Landeku.

6.Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

(wynikające z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i inne)

Urozmaicony, bogaty w twory natury krajobraz gminy oraz liczne dobra kultury materialnej, stwarzają bogate możliwości rozwoju turystyki i rekreacji, atrakcyjnego środowiska zamieszkania oraz budowania tożsamości regionalnej. Zainwestowanie infrastrukturalne, występowanie obiektów zabytkowych w zespołach, umożliwia podjęcie kompleksowych działań rewaloryzacyjnych, dotyczących tych obiektów i ich otoczenia.

Zagadnienia związane z opieką nad zabytkami stanowią dla samorządu gminnego istotny obszar działania ze względu na duży zasób obiektów zabytkowych i ich znaczenie budujące prestiż gminy.

Celami programu opieki nad zabytkami są:

- a) konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy,
- b) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- c) wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- d) zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

- e) wykreowanie wizerunku gminy i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego,
- f) zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- g) uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych,
- h) wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- i) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- j) tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,
- k) powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- l) przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- m) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

7. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

7.1. Opracowanie programów rewaloryzacji, rewitalizacji, popularyzacji zabytków

7.1.1. Program restauracji zabytkowych kapliczek, krzyży, figur przydrożnych

Na terenie gminy występuje 39 zabytkowych kapliczek, krzyży i figur przydrożnych (Bielowicko 2, Biery 1, Grodziec 3, Iłownica 10, Jasienica 2, Landek 2, Łazy 1, Mazańcowice 3, Międzyrzecze Dolne 3, Międzyrzecze Górne 2, Roztropice 1, Rudzica 9). Obiekty te są wykazane i scharakteryzowane w Gminnej Ewidencji Zabytków. Są to najczęściej obiekty o wysokich walorach zabytkowych i artystycznych, szczególnie zaś posiadają dużą wartość dla społeczności lokalnej zarówno jako miejsca kultu religijnego jak i pamiątki historii (obiekty te powstawały z różnych przyczyn i intencji, były to kapliczki dziękczynne, pokutne, „ślubowane”, obrzędowe, itp.). Obiekty te należą do drobnych lecz nieocenionych dzieł sztuki rodzimej, gdyż wykonywane były najczęściej przez domorostych artystów miejscowych. Obecnie obiekty te często znajdują się w złym stanie technicznym, bądź ewentualna ich renowacja została dokonana w sposób niefachowy, co zdegradowało wartość artystyczną obiektów. Program winien obejmować sukcesywną renowację i restaurację tych obiektów w sposób profesjonalny, tj. przez wykwalifikowanych specjalistów w danej dziedzinie (w zależności od typu obiektów przez konserwatorów dzieł sztuki, kamieniarzy, murarzy itp.). Program ten ma na celu przywrócenie pełnych walorów zabytkowych i artystycznych tym obiektom.

Wybór projektów i kolejność ich realizacji w ramach programu restauracji odbywa się w oparciu o kryteria:

- wartości historycznej,
- wartości artystycznej,
- wartości dla kultury lokalnej,
- możliwości finansowych podmiotów uczestniczących w programie.

Zadaniem Gminy jest wykonywanie bądź inicjowanie powyższych działań. Działania te wymagają współpracy między Gminą a organizacjami wyznaniowymi oraz społecznościami lokalnymi, jak również z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

7.1.2. Program rewaloryzacji i rewitalizacji zabytkowych budynków remiz strażackich

Na terenie gminy występują 3 budynki zabytkowych remiz strażackich (Grodziec, Landek, Międzyrzecze Górne). Obiekty te historycznie pełniły istotną rolę w dziejach poszczególnych sołectw i zasługują na szczególne względy (obiekty te pełniły ważną misję społeczną nie tylko jako ochrona przeciwpożarowa, ale też generowały lokalne życie

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

kulturalne i towarzyskie). Dwa z w/w obiektów znajdują się w złym stanie technicznym (Grodziec, Landek), natomiast wszystkie pełnią nie stosowną funkcję w stosunku do swojej rangi historycznej (w Grodźcu i Międzyrzeczu Górnym pełnią funkcję handlową, natomiast w Ladeku jest nieużytkowana). Remiza w Międzyrzeczu Górnym jednakże znajduje się w dobrym stanie technicznym i utrzymała pierwotne walory architektoniczne.

Głównym celem programu ma być przywrócenie rangi kulturowej tych obiektów i wartości zabytkowej i architektonicznej. Środkami do osiągnięcia w/w celu są: wprowadzenie stosownej funkcji użytkowej do obiektów (o ile brak możliwości wykorzystania obiektów zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem, należy wprowadzić funkcję zastępczą, np. izby muzealnej związanej z pożarnictwem lokalnym, świetlicy środowiskowej, klubu, itp.).

Remiza OSP w Grodźcu

Remiza OSP w Landeku

7.1.3. Program rewaloryzacji i rewitalizacji zabytkowych założeń dworsko-folwarcznych

Na terenie gminy funkcjonuje kilka cennych zespołów dworsko-folwarczno-parkowych (Grodziec, Hłownica, Landek, Mazańcowice, Roztropice, Rudzica). Część z nich funkcjonuje i jest nad nimi sprawowana bieżąca opieka. Część z nich (należą do nich obiekty o szczególnej wartości zabytkowej) jest opuszczona, nieużytkowana, a tym samym szczególnie zagrożona. Są to: dwór w Hłownicy, dwór w Rudzicy, dwór z parkiem i kapliczką w Landeku, zespół dworsko-folwarczny w Roztropicach. Obiekty te wymagają podjęcia pilnych działań rewitalizacyjnych i rewaloryzacyjnych polegających na znalezieniu nowej funkcji użytkowej, adaptacji dla tej funkcji, remontu adaptacyjnego z zachowaniem (bądź przywróceniem tam, gdzie zostały zniekształcone) walorów zabytkowych, architektonicznych i krajobrazowych. Pierwszy etap winien obejmować zabezpieczenie obiektów przed dalszą degradacją, następnie zainicjowanie działań zapewniających wprowadzenie stosownej funkcji użytkowej i zagospodarowanie obiektów. Działania te wymagają współpracy między Gminą a właścicielami, jak również z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zespół folwarczny w Roztropicach, obok obora

7.1.4 Program uporządkowania stanu formalno-prawnego nieistniejących (bądź nie zidentyfikowanych) zabytków wpisanych do rejestru zabytków

Na terenie gminy występują 3 obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, które faktycznie nie istnieją. Przyczyny tego stanu są różnorakie: dokonanie samowolnej rozbiórki obiektów przez ich właścicieli (z braku świadomości statusu prawnego obiektu, lub świadome zlekceważenie prawa). W każdym z tych przypadków nie dopełniono formalności skreślenia obiektów z rejestru zabytków. Na terenie gminy powyższa sytuacja dotyczy następujących obiektów:

- Jasienica, Dom nr 125 przy ulicy zwyczajowo zwanej Słoneczną, murow. XVIIIw, rej. zab. nr A-149/76.
- Mazańcowice, Dom nr 10 przy ulicy zwyczajowo zwanej Pod Kępą rej. zab. A-162/76, dz nr PGR 2815, 886/3, 886/1.
- Międzyrzecze G. Dom nr 21 przy ulicy zwyczajowo zwanej Jasienicką, murow. XIXw. rej. zab. A-167/76.

W odniesieniu do w/w obiektów przewiduje się wyjaśnienie okoliczności rozbiórki tych obiektów, następnie podjęcie działań zmierzających do wykreślenia tych obiektów (jeśli jest to uzasadnione) z rejestru zabytków. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. kompetencje w zakresie skreślania obiektu z rejestru zabytków przysługują Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do niego zatem należy się zwrócić w danej sprawie.

Odrębnym przypadkiem jest dom Międzyrzecze Górne nr 62 przy ulicy zwyczajowo zwanej Centralną, murow. XVIII/XIXw. rej. zab. A-165/76. W stanie faktycznym pod nr 62 występuje dom z lat 30-tych XXw. z dachem naczółkowym (patrz foto w GEZ). Według opisu w decyzji wpisu do rej. zab. i fotografii archiwalnej wpis do rej. zab. odnosi się do budynku na wydłużonym rzucie, przykrytym wysokim dachem półszczytowym (patrz foto GEZ). Należy wyjaśnić sprawę w zakresie merytorycznym i formalnym. W razie potwierdzenia rozbieżności i ewentualne wykazanie, że faktyczny obiekt nie istnieje (z udziałem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków), należy zainicjować działania zmierzające do skreślenia obiektu z rejestru zabytków (wystąpienie do MKiDN).

7.1.5 Program przeprowadzenia badań archeologicznych

Grodziec - na terenie parku zamkowego znajdują się szczególnie cenne ruiny kaplicy pw Św. Doroty (późn. kościół pw Św. Bartłomieja), wraz z relikami dawnego cmentarza przykościelnego (zachowane pomniki nagrobne). Niegdyś prowadzono tam badania archeologiczne, jednakże miały one charakter wrywkowy i nie dają pełnego obrazu wartości kulturowej obiektu. Przewiduje się przeprowadzenie kompleksowych badań archeologicznych w rejonie ruin i przyległego cmentarza.

Grodziec – na terenie rezerwatu przyrodniczego Morzyk znajduje się stanowisko archeologiczne związane prawdopodobnie z pierwszymi właścicielami Grodźca (datowane jest na ok. XVIw.). Miejsce lokalizacji obiektu zwane „Kierchówek”, czyli można go wiązać z miejscem pochówku. Zachowane relikty stanowią obwód fundamentowy. Obiekt nie jest prawidłowo i wyczerpująco rozpoznany, w związku z czym przewiduje się przeprowadzenie kompleksowych badań archeologicznych. Obiekt wykazany jest jako zabytek archeologiczny w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków (st. nr 1, obszar AZP 108-46).

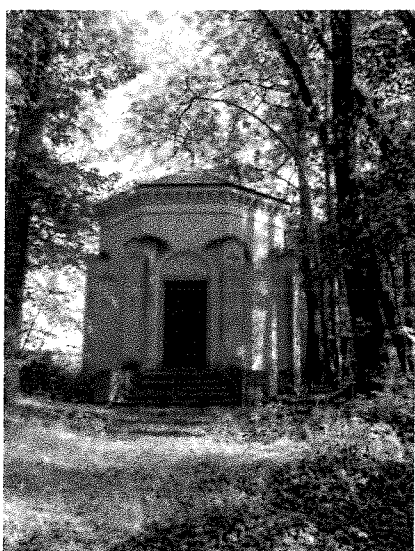
7.1.6 Program wprowadzenia systemu oznaczenia i informacji dot. cenniejszych zabytków gminy, utworzenia gminnego systemu informacji na temat ochrony dziedzictwa kulturowego i jego promocji

W Gminie Jasienica występują licznie cenne zabytki architektury i budownictwa, małej architektury, zespoły zabytkowo-krajobrazowe. W celu popularyzacji i upowszechniania wiedzy o zabytkach regionu oraz ich znaczenia dla historii i kultury przewiduje się opracowanie systemu informacyjnego dla cenniejszych zabytków z terenu gminy w postaci: tablic informacyjnych na lub przy zabytkach informujących o ich historii i wartości zabytkowej, publikowanie tych informacji w wydawnictwach, stronach internetowych, utworzenie gminnego systemu informacji na temat ochrony dziedzictwa kulturowego i jego promocji.

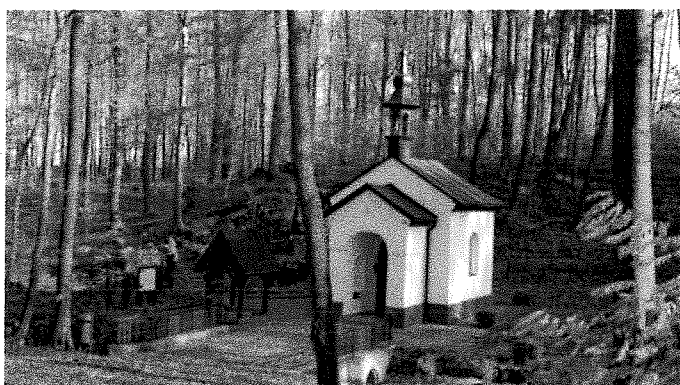
7.1.7 Utworzenie parków kulturowych

Przewiduje się utworzenie 3 parków kulturowych dla obiektów i obszarów o szczególnej wartości kulturowej, historycznej i krajobrazowej:

- Wzgórze Goruszka z zabytkową kaplicą Zobłów w Grodziecu. Kaplica została wybudowana na wzgórzu Goruszka w 1863 roku przez jednego z właścicieli pobliskiego zamku - Henryka Jerzego Augusta barona Zobla (1802-1875) po śmierci jego małżonki Zofii. W podziemiach kaplicy usytuowany został grobowiec. Kaplica usytuowana jest pośrodku lasu krajobrazowego, zapewniającego stosowną scenerię i atmosferę tajemnicy i kontemplacji. Park kulturowy winien obejmować kaplicę oraz cały las naturalnie wyodrębniony z otoczenia.

Grodziec, kaplica grobowa Zobłów

Rudzica, kaplica św. Wendelina

- Dolina św. Wendelina z zabytkową Kaplicą św. Wendelina w Rudzicy. Kaplicę postawiono w 1876 r., w miejscu znajdującym się w leśnej dolinie nazywanej dawniej "Piekłem", a obecnie Doliną św. Wendelina. Kaplica stoi obok cudownego źródła. Woda z tego źródła ma podobno właściwości uzdrawiające - leczy przede wszystkim schorzenia oczu. Do dziś po cudowną wodę przyjeżdżają ludzie nawet z bardzo odległych miejscowości. Park kulturowy winien obejmować kaplicę, źródło oraz las stanowiący otoczenie kaplicy.

- Zespół osiedla robotniczego fabryki „Mundus” w Jasienicy przy ulicy zwyczajowo zwanej Cieszyńską, ok. 1900r. Kompleks stanowi cenny przykład zabytkowego, komponowanego osiedla fabrycznego składającego się z budynków mieszkalnych i towarzyszących zabudowań gospodarczych. Park kulturowy winien obejmować całość w/w zabudowań oraz ich

otoczenie. Granice obszaru określono w karcie Gminnej Ewidencji Zabytków dla tego zespołu.

Jasienica, zespół osiedla robotniczego fabryki „Mundus” przy ulicy zwyczajowo zwanej Cieszyńską

Lokalne Programy Rewaloryzacji i Rewitalizacji i Ochrony Zabytków są dokumentami niezbędnymi do ubiegania się o dofinansowanie, ze środków Europejskiego Funduszy Rozwoju Regionalnego, projektów w zakresie rewitalizacji. Potwierdzają one, że zgłaszane projekty są działaniami zaplanowanymi i wynikają z planów rozwoju gminy.

Każdy projekt ubiegający się o zewnętrzne wsparcie finansowe musi wynikać z Programu Rewitalizacji czyli musi zostać wpisany do programu, a jego realizacja musi zostać uzasadniona i określona w czasie.

7.2 Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jasienica

Gmina Jasienica posiada Gminną Ewidencję Zabytków opracowaną w postaci elektronicznej i w formie zbioru kart katalogowych (stanowiących wydruk z w/w elektronicznej bazy danych) wykonaną w 2012r. Ewidencja została opracowana zgodnie ze standardami określonymi w przepisach prawa, tj. Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568, tekst ujednolicony) i Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661). Gminna Ewidencja Zabytków została opracowana na podstawie weryfikacji obiektów wpisanych do rejestru województwa śląskiego i zabytków ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków Delegatura w Bielsku-Białej, jak również na podstawie inwentaryzacji terenowej. Opracowanie to daje pełny i obiektywny obraz faktycznych zasobów zabytków gminy, dający podstawę do formułowania wniosków i zasad zarówno na potrzeby niniejszego opracowania, jak i opracowań planistyczno-urbanistycznych. Wykaz obiektów objętych Gminną Ewidencją Zabytków został umieszczony w rozdziale 4.1.6., str. 51. Weryfikacja zabytków w ramach opracowania GEZ objęła zarówno obiekty o zachowanych walorach zabytkowych, jak i obiekty nie istniejące, bądź znacznie przekształcone z utratą walorów zabytkowych. Miało to na celu uporządkowanie zasobów zabytków architektury i budownictwa z terenu gminy, w celu określenia ich faktycznego stanu.

7.3 Wykaz obiektów stanowiących dobro kultury przewidzianych do objęcia ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków

Obiekty proponowane do wpisu do rejestru zabytków, ze względu na szczególne walory zabytkowe (propozycje wpisu do rejestru wynikające z opracowania Gminnej Ewidencji Zabytków):

- Mazańcowice, zespół parafialny kościoła rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny przy ulicy zwyczajowo zwanej Komorowicką, w którego skład wchodzi: kościół rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny, 1901r., plebania kościoła, krzyż kamienny (marmur) przed kościołem 1905r. Obok kościoła ponadto znajduje się figura „Upadek pod krzyżem” z 1780r., która jest już wpisana do rejestru zabytków pod nr B-177/19, K1.III-660/38/71 z dn. 28.12.1970r. Wpis do rejestru pozostałych cennych obiektów dopełniłoby objęcie ochroną prawną całego kompleksu kościelnego.

Mazańcowice, kościół paraf. rzym.-kat. pw. Marii Magdaleny, plebania i krzyż marmurowy na placu kościelnym

- Grodziec, kaplica grobowa Zobłów na wzgórzu Goruszka, 2 połowa XIX w.
- Rudzica, kaplica mur., 1876r. Św. Wendelina przy ulicy zwyczajowo zwanej Strumieńską
- Jasienica, krzyż przydrożny kamienny przy ulicy zwyczajowo zwanej Cieszyńską/ul. Strumieńską, 1900 r.
- Międzyrzecze Dolne, dom nr 68 przy ulicy zwyczajowo zwanej Wodną, dz nr 244, zbud. 1860r.
- Międzyrzecze Górne, dom murowany z 1890r. nr 18, przy ulicy zwyczajowo zwanej Jasienicką, dz nr 227/1.
- Mazańcowice, kościół ewangelicko- augsburski Zbawiciela przy ulicy zwyczajowo zwanej Strzelców Podhał. 1930r., cmentarz przykościelny zał. w 1859r.
- Świętoszówka, kościół ewangel.-augsb. filialny przy ulicy zwyczajowo zwanej Szkolną, murow. 1910r., cmentarz przykościelny zał. w 1910r.
- Wieszczęta, kościół ewang.-augsb., murowany, 1912r. cmentarz przykościelny zał. w 1912r.

Międzyrzecze Dolne, dom nr 68 (ul. zw. Wodną)

Międzyrzecze Górne, dom nr 18 (ul. zw. Jasienicką)

7.4 Określenie zasobów zabytków i obszarów, które można wykorzystać dla tworzenia tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych, itp.

W chwili obecnej na terenie gminy funkcjonują liczne piesze szlaki turystyczne, szlaki spacerowe i szlaki rowerowe. Przebiegają one w sąsiedztwie większości zabytków w poszczególnych sołectwach, co umożliwia ich poznanie i ogląd (ważnym aspektem w tym przypadku jest informacja o zabytkach umieszczona na trasach – patrz program 7.1.5 wprowadzanie systemu oznaczenia i informacji dot. cenniejszych zabytków gminy). Dużo jednakże cennych zabytków zgromadzonych jest w obu Międzyrzeczach, wzdłuż jednolitego traktu prowadzącego ulicami: Jasienicką, Centralną, Ligocką, gdzie nie funkcjonują obecnie żadne trasy rowerowe czy ścieżki dydaktyczne. Należy rozważyć możliwość wprowadzenia w tym rejonie tego typu tras czy ścieżek, stosownie oznakowanych i opisanych.

8. Podział na obszary, projekty, zadania

Zasięg terytorialny programu całego obszaru gminy oraz obiektów zabytkowych zlokalizowanych w poszczególnych sołectwach.

W ramach poszczególnych zadań operacyjnych podjęte zostaną działania szczegółowe, wymienione w tabeli umieszczonej w rozdziale 12.

9. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest rada gminy. Realizacja założeń programu odbywać się będzie poprzez efekty działań władz gminy w celu osiągnięcia założeń określonych w programie.

Dostępne instrumentarium, służące do realizacji założeń programu, w dużej mierze wynika z obowiązujących przepisów prawnych oraz opartych na nich działaniach umocowanych w realiach finansów publicznych i instrumentów prawno-ekonomicznych. Wprowadzenie w życie poszczególnych rodzajów instrumentów zobowiązuje zarówno władze gminy jak i społeczeństwo do wzmożenia konkretnych działań w różnych sferach działalności:

- a) zdobycie poparcia społecznego dla działań związanych z ochroną środowiska kulturowego,
- b) nawiązanie współpracy między gminami o podobnych problemach związanych z ochroną środowiska kulturowego,
- c) wykorzystanie regionalnych programów dotyczących ochrony środowiska kulturowego województwa dla realizacji lokalnego programu opieki nad zabytkami,
- d) nawiązanie współpracy z sąsiednimi samorządami w celu prowadzenia wspólnej polityki związanej z ochroną środowiska kulturowego,

- e) tworzenie opracowań planistycznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb środowiska kulturowego,
- f) pozyskiwanie z wszelkich dostępnych źródeł środków finansowych dla realizacji programu,
- g) współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną i opieką nad zabytkami,

9.1. Instrumenty prawne

- a) wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- b) wynikające z przepisów ustawy o podatkach i opłatach lokalnych,
- c) zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- d) wynikające z wnioskowanych w programie parków kulturowych,
- e) wynikające z wnioskowanego w programie planu rewaloryzacji i rewitalizacji zespołów folwarcznych,
- f) wynikające z programów określających politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

9.2. Instrumenty koordynacji

- a) programy prac konserwatorskich,
- b) programy ochrony środowiska przyrodniczego,
- c) programy rozwoju infrastruktury (np. komunikacyjnej),
- d) plany rozwoju lokalnego,
- e) plany rewitalizacji,
- f) studia i analizy,
- g) plany rewitalizacji,
- h) współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi,

9.3. Instrumenty finansowe

- a) dotacje,
- b) subwencje,
- c) dofinansowania,
- d) nagrody,
- e) zbiórki społeczne,
- f) programy operacyjne.

9.4. Instrumenty społeczne

- a) edukacja kulturowa,
- b) informacja,
- c) współpraca,
- d) współdziałanie (np. z organizacjami społecznymi),
- e) wzbogacona oferta miejsc pracy i innych działań (np. prowadzących do przeciwdziałania bezrobociu).

9.5. Instrumenty kontrolne

- a) aktualizacja bazy danych dotyczących stanów zachowania obiektów zabytkowych (w ramach ewidencji zabytków),
- b) monitoring stanu środowiska kulturowego.

10. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Z ustawowych zapisów wynika obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Ocena stopnia realizacji przeprowadzana jest przez radę gminy (przy ewentualnym udziale wojewódzkiego konserwatora zabytków).

Dla potrzeb dokonania oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami niezbędne jest prowadzenie monitoringu wybranych wskaźników i wyników działań podejmowanych w związku z realizacją poszczególnych celów określonych w tym programie.

1. Dla oceny realizacji celu p.n.: *konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy:*

- a) przeanalizowanie ilości wykonanych raportów i analiz,
- b) określenie ilości przeprowadzonych kontroli utrzymania i sposobu użytkowania obiektów i zespołów zabytkowych,
- c) przeanalizowanie ilości i konsekwencji spotkań z przedstawicielami służb konserwatorskich,
- d) ocena stopnia rozpoznania możliwości utworzenia parku kulturowego.

2. Dla oceny realizacji celu p.n. *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania:*

- a) określenie ilości dokonanych przeglądów stanu technicznego obiektów zabytkowych,
- b) określenie ilości lustracji obiektów i zespołów zabytkowych przeprowadzonych wspólnie z konserwatorem zabytków,
- c) ocena stopnia zaawansowania prac prowadzących do opracowania programów rewitalizacyjnych,
- d) aktualizacja informacji dotyczących ewidencji zabytków.

3. Dla oceny realizacji celu p.n. *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego:*

- a) określenie ilości szkoleń o tematyce dotyczącej zasad ochrony konserwatorskiej obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz pozostających w ewidencji zabytków,
- b) ocena stanu utrzymania obiektów zabytkowych pozostających w gestii samorządu,
- c) określenie ilości wniosków samorządu o wprowadzenie problematyki środowiska kulturowego gminy do tematów prac dyplomowych przygotowywanych przez absolwentów wyższych uczelni,
- d) potwierdzenie faktu opracowania studiów krajobrazu kulturowego gminy,
- e) ocena stopnia zaawansowania modernizacji zieleni wiejskiej.

4. Dla oceny realizacji celu p.n.: *zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni:*

- a) ocena stopnia zaawansowania opracowywania wspólnych zasad postępowania w ochronie środowiska przyrodniczego i kulturowego.

5. Dla oceny realizacji celu p.n.: *wykreowanie wizerunku gminy i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego:*

- a) potwierdzenie opracowania programu szkoleń z zakresu edukacji kulturowej (szkolenia winna inicjować Gmina. Uczestnikami mogą być mieszkańcy gminy, nauczyciele, pracownicy placówek kultury i urzędów. Szkolenia winny być prowadzone przez twórców, animatorów kultury, etnografów, historyków, konserwatora zabytków itp.),
- b) określenie ilości przeprowadzonych zajęć szkolnych o tematyce ochrony dziedzictwa kulturowego,
- c) potwierdzenie utworzenia bazy informacji o zabytkach,

- d) analiza ilości spotkań promujących środowisko kulturowe gminy,
- e) określenie ilości spotkań muzealnych (na poziomie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych) przeprowadzonych przez miejscowe placówki muzealne (izby historyczne, galerie),

6. Dla oceny realizacji celu p.n. ***podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych:***

- a) ocena ilości i efektów organizowanych konkursów o tematyce związanej z pojęciem „zabytki” i „środowisko kulturowe”,
- b) ocena ilości, jakości i atrakcyjności wydawnictw o tematyce związanej ze środowiskiem kulturowym gminy,
- c) ocena ilości i stanu zagospodarowania istniejących i nowo wyznaczonych szlaków turystycznych (ścieżek rowerowych),
- d) ocena stopnia wykorzystania mediów dla zaprezentowania problematyki ochrony środowiska kulturowego gminy,

7. Dla oceny realizacji celu p.n.: ***uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i zespołów zabytkowych:***

- a) ocena stopnia zaawansowania regulacji stanów własnościowych,
- b) ocena stopnia aktualności ewidencji geodezyjnej dla zespołów i obiektów zabytkowych

8. Dla oceny realizacji celu p.n. ***określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków:***

- a) potwierdzenie utworzenia gminnego systemu informacji na temat ochrony dziedzictwa kulturowego i jego promocji,
- b) ocena stopnia zaangażowania samorządu w prowadzenie prac studialnych dla potrzeb rewitalizacji.

9. Dla oceny realizacji celu p.n. ***podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami:***

- a) potwierdzenie opracowania i wdrożenia programu tworzenia miejsc pracy związanych z ochroną zabytków i turystycznym wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego,
- b) ocena działań związanych z zatrudnieniem w ochronie dziedzictwa kulturowego prowadzących do zmniejszenia bezrobocia,
- c) ocena systemu działań mających na celu włączenie się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne związane z zabytkami.

10. Dla oceny realizacji celu p.n.: ***powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:***

- a) potwierdzenie możliwości ogólnego udostępnienia bazy danych o zabytkach i zespołach zabytkowych na terenie gminy,
- b) potwierdzenie faktu opracowania programu edukacji przyrodniczo-kulturowej.

11. Dla oceny realizacji celu p.n.: ***przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej:***

Potwierdzenie faktu opracowania koncepcji wieloletniego finansowania programu rewitalizacji zespołów dworsko-folwarcznych,

11. Zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i użytkowników obowiązek dbania o zabytek. Wsparciem dla nich mogą być środki

Gminny Program Opieki nad Zabytkami
z budżetu Państwa lub ze specjalnie powołanych do tego funduszy, w tym funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł wewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków
- dotacje powiatowe
- dotacje gminne
- dotacje samorządu wojewódzkiego
- dotacje Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji – Fundusz Kościelny

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych
- źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG

11.1 ŹRÓDŁA KRAJOWE

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. KULTURY

Zgodnie z artykułem 73 ustawy o ochronie zabytków jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku. Artykuł 74 mówi, iż dotacji udziela minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków.

Dotacja może być udzielona w wysokości do 50 % nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku. W wyjątkowych sytuacjach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. Także w sytuacji, gdy stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Zgodnie z ustawą (art. 76) dotacja może być udzielona przed i po podjęciu prac z zakresu ochrony zabytków, a szczegółowe rozwiązania przewidują zwrot:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.

Art. 77 precyzuje zakres prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych na jakie może być przyznana dotacja i jednocześnie stanowi syntetyczną listę działań podejmowanych w ramach ochrony zabytków i opieki nad nimi. Nakładami, o których mowa w ustawie są:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- przeprowadzenie badań archeologicznych, konserwatorskich lub architektonicznych,
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,

- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności,
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytkach wpisanych do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15,
- zakup i montaż instalacji przeciw włamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku określa w drodze rozporządzenia właściwy minister.

PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania, typy projektów, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoringu. Przy ocenie wniosków branych jest pod uwagę wiele kryteriów, m.in.: wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Względnie najłatwiej dostępnym, ogólnopolskim źródłem finansowania zabytków jest Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe”: Priorytet I „Ochrona zabytków”, którego celem

jest ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja i rewaloryzacja zabytków oraz udostępnianie zabytków na cele publiczne, Priorytet 5 „Ochrona zabytków archeologicznych”, którego celem jest ochrona dziedzictwa archeologicznego, m.in. wspieranie badań, ewidencjonowanie, inwentaryzowanie zabytków. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich (np. Regionalnych Programów Operacyjnych). O dofinansowanie mogą starać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne (np. samorządowe jednostki kultury, kościoły lub związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, itp.) Wnioskodawcami nie mogą być państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Skupia się on następujących celach:

- ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- konserwacja i rewaloryzacja zabytków;
- udostępnianie zabytków na cele publiczne.

Wnioskodawcy mogą otrzymać dotację na:

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

Można jeszcze wspomnieć o priorytecie 3 „Kultura ludowa”, którego celem jest wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej, zachowanie i przekaz wartościowych elementów kultury ludowej oraz promowanie działań artystycznych będących twórczym upowszechnianiem elementów sztuki regionalnej.

Dotacje przeznaczone są np. na działania o charakterze edukacyjnym służące przekazywaniu umiejętności i tradycji, szczególnie w formie tzw. „warsztatów tradycyjnych rzemiosł”, „szkół tradycji” i „szkół ginących zawodów” a także działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej oraz dziedzictwa niematerialnego. O dotacje mogą ubiegać się samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe i prowadzący działalność gospodarczą w sferze kultury.

Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a mianowicie:

- „Rozwój infrastruktury kultury” - Celem programu jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół, uczelni artystycznych, oraz domów kultury.
- Program Wieloletni KULTURA+ - Celem realizowanego w latach 2011-2015 Programu jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym na terenach wiejskich i wiejsko-miejskich, poprzez modernizację i budowę infrastruktury bibliotecznej oraz digitalizację zasobów polskich muzeów, bibliotek i archiwów.

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH,
RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE
PRZEZ WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

- a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) konserwację i rewaloryzację zabytków;
- c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego;
- b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.);
- b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych;
- c) dofinansowanie w wysokości do 100 % może być udzielone jedynie w przypadkach gdy:
 - zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,
 - stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie winno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek o których mowa w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np. kserem karty białej, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

DOTACJE SAMORZĄDU WOJEWÓDZKIEGO

Proces dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, odbywa się zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie odpowiedniej uchwały Sejmiku Województwa w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa.

DOTACJE POWIATOWE

W myśl art. 81. ust. 1. i 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

DOTACJE GMINNE

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego, a mianowicie gminy. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym.

Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Gminy (Miasta).

DOTACJE MINISTERSTWA ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI – FUNDUSZ KOŚCIELNY

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 61, poz. 354), można przeznaczyć na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej.

Dotowane będzie tylko wykonanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt - w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.

11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE W RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

Obecnie finalizowane są projekty europejskich funduszy strukturalnych na lata 2014-2020, m.in.:

- Konsultacje projektu Wytycznych w sprawie przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacji: W ramach prac nad okresem programowania 2014 – 2020 Wydziały Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Rozwoju Regionalnego przedstawiają projekt Wytycznych w sprawie przygotowania Lokalnych Programów Rewitalizacji
- Trzecia wersja Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020: 22 października 2013r. Zarząd Województwa Śląskiego Uchwałą nr 2387/289/IV/2013 przyjął trzecią wersję Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.
- Zarząd Województwa Śląskiego przyjął 13 sierpnia 2013 roku projekt dokumentu Mandat negocjacyjny województwa śląskiego w kierunku negocjacyjnego systemu programowania działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie na lata 2014-2020. Dokument obejmuje zasady identyfikacji projektów strategicznych w perspektywie 2014-2020, potencjały i wyzwania rozwojowe regionu, rekomendowane działania prorozwojowe dla województwa śląskiego. W dokumencie zawarte zostały **obszary tematyczne oraz projekty do objęcia Kontraktem Terytorialnym**, jak również wstępne propozycje projektów do Kontraktu Terytorialnego w ramach realizacji Strategii dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020. Kontrakt Terytorialny będzie narzędziem koordynacji działań rozwojowych pomiędzy rządem a samorządem regionalnym w okresie 2014-2020.
- W trakcie opracowania jest Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Zakończyły się konsultacje społeczne Programu, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zorganizowało w październiku 2013r. konferencję podsumowującą konsultacje społeczne Programu.

11.3 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE POZAUNIJNE

FUNDUSZE NORWESKIE I FUNDUSZE EOG - EDYCJA 2009-2014

W dziedzinie kultury obowiązuje program: „Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego”. Program obsługiwany jest przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Dofinansowanie może sięgać nawet 90% kosztów kwalifikowanych w zależności od rodzaju beneficjenta. Wzorem poprzedniej perspektywy będzie można ubiegać się o środki w ramach priorytetu poświęconego ochronie kulturowego dziedzictwa europejskiego, a w szczególności na projekty dotyczące:

- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, szczególnie realizowane w ramach przyjętych strategii rozwoju produktów turystyki kulturowej,
- rewitalizacji historycznych obszarów miejskich,
- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych,
- rewitalizacji obiektów przemysłowych o wysokiej wartości historycznej na cele kulturalne, w szczególności na muzea nowoczesności,
- renowacji, ochrony i zachowania miejsc pamięci i martyrologii,
- budowy i rozbudowy publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury o europejskim znaczeniu,

- budowy, rozbudowy, odbudowy i adaptacji infrastruktury kulturowej w miejscach o symbolicznym znaczeniu dla polskiej kultury,
- kompleksowych programów konserwacji i digitalizacji zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych i archiwaliów istotnych dla europejskiego dziedzictwa kulturowego,
- tworzenia systemów zabezpieczeń przed nielegalnym wywozem dzieł sztuki oraz zabezpieczenie zabytków ruchomych i nieruchomych przed kradzieżą i zniszczeniem.

Uwaga! Wskazane powyżej możliwości wsparcia finansowego mają charakter informacyjny. W celu znalezienia dokładnych szczegółów oraz odpowiedniej formy dofinansowania na określone zadania należy dotrzeć do dokumentów programowych oraz kryteriów przyznawania dotacji, ponieważ co roku mogą one ulegać zmianom.

12. Tabela zawierająca działania operacyjne oraz zadania szczegółowe

Priorytety gminnego programu	Cele strategiczne	Cel operacyjny	Zadanie do wykonania	Spodziewane efekty
1. Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy	1. Stworzenie gminnego systemu ochrony dziedzictwa narodowego	1.1.1. Zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie.	1. Przyjęcie przez Radę Gminy Gminnego Programu Opieki nad zabytkami oraz okresowe monitorowanie jego realizacji. 2. Aktualizacja planu ochrony zabytków na wypadek zagrożenia kryzysowego – co 2 lata. 3. Opracowanie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. 4. Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków. 5. Bieżąca współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	1. Powstrzymanie degradacji obszarów o wartościach kulturowych, historycznych, środowiskowych i przestrzennych na terenie gminy. 2. Utrzymanie zróżnicowanego krajobrazu kulturowego gminy. 3. Posiadanie i aktualizacja danych o stanie zachowania i użytkowania zabytków. 4. Ścisła współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz państwowym nadzorem budowlanym w ramach opieki nad zabytkami gminy (w celu zapewnienia dobrego stanu utrzymania).
		1.1.2. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków	1. Zawieranie w umowach sprzedaży, dzierżawy zabytków nieruchomości warunków nakładających obowiązek przeprowadzenia niezbędnych prac konserwatorskich.	
		1.1.3. Udaminianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków	1. Opracowanie zasad postępowania wobec niszczonych (i degradowanych) obiektów zabytkowych	
		1.1.4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia	1. Kontrola stanu technicznego zabytków i sporządzenie oceny stanu ich zachowania oraz kontrola sposobu	

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

2. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	1. Uporządkowanie zasobów mieszkaniowych i form usługowych w obiektach zabytkowych, adaptacja opuszczonych obiektów	zabytków	zagospodarowania zabytku – co 2 lata. 2. Okresowa kontrola (nie rzadziej niż 1 x na 5 lat) stanu technicznej przydatności budynku i instalacji budynku. 3. Kontrola właściwego oznakowania zabytków.	1. Poprawa stanu zabytkowej substancji i zagospodarowanie opuszczonych obiektów. 2. Ożywienie i podniesienie atrakcyjności tych zespołów, a tym samym i całej gminy. 3. Przydanie im walorów poznawczych i edukacyjnych. 4. Zaangażowanie mieszkańców gminy w działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego. 5. Uzyskanie
			1.1.5 Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska	
			2.1.1 Opracowanie i realizacja programu i planu rewitalizacji zespołów dworsko-folwarcznych i remiz strażackich 2.1.2 Opracowanie i realizacja programu i planu rewitalizacji wybranych zespołów i kompleksów zabytkowej zabudowy 2.1.3 Współpraca z użytkownikami i właścicielami budynków zabytkowych mająca	
			1. Prace mające na celu nowe zagospodarowanie obiektów opuszczonych. Wykorzystanie sztuki publicznej w rewitalizacji cennych zabytków, np. poprzez wystawy plenerowe, plenery artystyczne itp. - Zbieranie dokumentacji przygotowującej do opracowania programu rewitalizacji zespołów i kompleksów zabytkowej zabudowy	1. Organizowanie spotkań służb ochrony zabytków z właścicielami, użytkownikami obiektów zabytkowych oraz z przedstawicielami samorządu 2. Doradztwo i pomoc Gminy w
			1. Organizowanie spotkań służb ochrony zabytków z właścicielami, użytkownikami obiektów zabytkowych oraz z przedstawicielami samorządu 2. Doradztwo i pomoc Gminy w	

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

		na celu poprawę stanu zachowania i utrzymania substancji mieszkaniowej i gospodarczej	postępowaniach związanych z pozyskaniem funduszy zewnętrznych	powszechnej akceptacji dla działań służących ochronie zabytków.
2. Poprawa stanu zabytków poszczególnych sołectw		2.2.1. Prowadzenie działań sanacyjnych w obrębie poszczególnych wsi w odniesieniu do cennych zespołów zabytkowych	1. Badanie możliwości i sposobów zagospodarowania bądź rewaloryzacji cennych kulturowo obszarów w obrębie poszczególnych wsi	1. Poprawa warunków zamieszkania 2. Poprawa atrakcyjności pojedynczych obiektów i zespołów
		2.2.2. Zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych	1. Przeprowadzenie analizy możliwości prawnych, fiskalnych i innych, które pozwolą Gminie skutecznie zachęcać sektor prywatny do zagospodarowania obiektów zabytkowych	
		2.2.3. Tworzenie nowych ofert nieruchomości na obszarze gminy		
3. Monitorowanie (stanu zachowania i sposobu użytkowania) dóbr kultury		2.3.1. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków	1. Uzgodnienie wspólnych działań związanych z uświadamianiem prawnym właścicieli obiektów zabytkowych jak i uczestnictwo w dokonywanych przeglądach obiektów zabytkowych, 2. Przeprowadzenie przeglądów obiektów zabytkowych oraz	1. Poprawa stanu technicznego zabytkowych nieruchomości.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

3. Wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazowych	4. Zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego	2.3.2. Sukcesywna weryfikacja obiektów zabytkowych pozostających w ewidencji.	opracowanie stosownych wniosków i planu działań.	
			1. Aktualizowanie gminnej ewidencji zabytków. 2. Uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków w przypadku wyłonięcia w wyniku różnych opracowań nowych obiektów	
			1. Wspieranie pomysłów utworzenia atrakcji na bazie dziedzictwa kulturowego gminy	1. Pozyskanie dodatkowych partnerów w ochronie dziedzictwa kulturowego.
	1. Rewaloryzacja i rewitalizacja pojedynczych obiektów i zespołów zabytkowych	3.1.1. Zwiększenie zakresu działań konserwatorskich dot. obiektów wpisanych do rejestru zabytków, ukierunkowanych też na otoczenie zabytku	1. Opracowanie studiów i wykonywanie analiz dotyczących możliwości rewaloryzacji zieleni, nawierzchni czy elementów małej architektury (kapliczki) wpływającej na specyficzny klimat kulturowy gminy, adaptacja zespołów dworsko-folwarcznych, remiz strażackich i innych opuszczonych obiektów,	1. Rewitalizacja obiektów i przestrzeni zabytkowych. Zwiększenie atrakcyjności miejsca zamieszkania i wypoczynku.
		3.1.2. Promocja dobrych wzorów działań w obrębie gminy	1. Rewitalizacja poprzez sztukę publiczną np. wystawy plenerowe, plenery artystyczne itp.	2. Uświadamianie użytkownikom (właścicielom) zabytków konieczności pozytywnych działań wobec tych obiektów i efektów tych działań.
		3.1.3. Określenie zakresu dopuszczalnych funkcji użytkowych dla obiektów zabytkowych jako ofert inwestycyjnych	1. Pomoc przy opracowaniu wariantowych programów użytkowych dla obiektów zabytkowych, uwzględniających zamierzenie ich właścicieli i użytkowników	3. Pozyskanie (zainteresowanie) inwestorów poszukujących bazy lokalowej dla prowadzonej

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

		3.1.4. Wymiana lub przebudowa (sukcesyjna) obiektów dysharmonizujących, znajdujących się w sąsiedztwie cennych zabytków	1. Przeprowadzenie prac studialnych ukierunkowanych na zharmonizowanie i uporządkowanie historycznych centrów wsi	działalności. 4. Poprawa estetyki historycznych centrów wsi Nawiązanie do historycznie ukształtowanych powiazań przestrzennych.
	2. Rewaloryzacja i rewitalizacja zabytkowego budownictwa regionaln.	3.2.1 Zwiększenie zakresu działań konserwatorskich (w zakresie rewaloryzacji tradycyjnego budownictwa regionaln.	1. Przeprowadzanie analiz możliwości i sposobu rewaloryzacji zabytków tradycyjn. budownictwa regionalnego	1. Rewitalizacja i rewaloryzacja przestrzeni związanej z tradyc. budown. region. 2. Zwiększenie atrakcyjności poszczególnych miejsc
		3.2.2 Promocja działań rewaloryzacyjnych równoznaczna z promocją gminy	1. Uczestnictwo w konferencjach i seminariach dotyczących rewaloryzacji, 2. Informowanie o działaniach rewaloryzacyjnych poprzez strony internetowe, media itp., udział w unijnych projektach miękkich powiązanych tematycznie 3. Współpraca z uczelniami wyższymi polegająca na wprowadzeniu problematyki środowiska kulturowego gminy do tematów prac dyplomowych	
	3. Uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzeni poszczególnych wsi	3.3.1 Przywracanie historycznych wartości układu historycznego	1. Ujęcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwarunkowań wynikających z układu historycznego.	1. Respektowanie zachowanych historycznych rozwiązań przestrzennych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

	elementów krajobrazu kulturowego, powiązań widokowych i przywrócenie rangi dominantom	3.3.2. Zapobieganie wprowadzaniu chaotycznej zabudowy, nie licującej z tradycją zabudowy wiejskiej	1. Ujęcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwarunkowań dotyczących obiektów zabytkowych w zakresie ich rewitalizacji i modernizacji	2. Uzupełnienie zabudowy zagrodowej i siedliskowej w miejscach dokonanych rozbiórek (tworzących niekorzystne luki budowlane)
4. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni	1. Realizacja ochrony zabytków wespół z ochroną przyrody i krajobrazu,	4.1.1. Integracja środowiska przyrodniczego i kulturowego w zagospodarowaniu przestrzeni	1. Rewitalizacja i rewitalizacja Zespołów przyrodniczo-zabytkowych, tworzenie parków kulturowych	1. Oddziaływanie walorów przyrodniczych i kulturowych w przestrzeni gminy. 2. Adaptacja zasad ochrony przyrody i dóbr kultury.
		4.1.2. Rozszerzenie pola ochrony na dobra kultury i natury odpowiednio do tendencji europejskich i światowych.	1. Wprowadzenie zadań wynikających z Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami do polityk sektorowych 2. Dążenie do oznakowanie wszystkich zabytków (również parków) i umieszczania w ich bezpośrednim otoczeniu tablic informujących o walorach kulturowych zabytku i jego prawnej ochronie.	1. Dostosowanie zasad działania do metod wypracowanych w Unii Europejskiej.
5. Wykreowanie wizerunku gminy i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa	1. Promocja gminy wykorzystująca jego bogactwo zasobów środowiska kulturowego	5.1.1. Rozbudzenie i pogłębianie w mieszkańcach dumy z tradycji historycznych gminy i poszczególnych wsi.	1. Zaangażowanie w imprezy dotyczące rocznic historycznych. 2. Wsparcie dla pomysłów stworzenia atrakcji bazujących na dziedzictwie kulturowym gminy. 3. Podkreślanie rolniczych tradycji gminy ze wskazaniem na zabytkowe obiekty z tym związane	1. Świadomość wartości wyjątkowego środowiska kulturowego będącego śladem złożonej historii tego terenu. 2. Przedstawianie dziedzictwa jako elementu stanowiącego o niepowtarzalności gminy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

kulturowego	2. Wprowadzanie zasad partnerstwa i współodpowiedzialności mieszkańców za zachowanie dziedzictwa kulturowego	5.1.2.Nawiązanie w nowych realizacjach do lokalnych tradycji (w odniesieniu do zabudowy i stosowanych materiałów)	1. Zbieranie danych o środowisku kulturowym gminy, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych wartości i tradycji mających wpływ na kształtowanie przestrzeni	1. Nawiązanie we współczesnych realizacjach do lokalnych tradycji budowlanych.
		5.1.3.Długofalowa akcja edukacyjna i promocyjna z udziałem lokalnych fundacji i organizacji.	1. Wykorzystywanie walorów kulturowych w działaniach promocyjnych gminy.	1. Uświadamianie mieszkańcom gminy potrzeby poszanowania i sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym.
		5.2.1.Opracowanie programu informacyjnego we współdziałaniu ze środowiskiem lokalnym	1. Analiza dostępnych aktualnie informacji dotyczących dziedzictwa kulturowego, określenie elementów systemu informacji wymagających uzupełnienia bądź modernizacji, a także elementów które należałoby wprowadzić. 2. Zwiększanie ilości i wyeksponowanie informacji dla mieszkańców i turystów na temat znajdujących się na terenie gminy obiektów zabytkowych i kulturowych (poprzez system informacji gminnej).	1. Uzyskanie partnerów dla ochrony środowiska kulturowego.
		5.2.2.Kształcenie i edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych na rzecz ochrony zabytków	1. Organizacja konkursów w szkołach. 2. Edukacyjne programy realizowane w szkołach. 3. Umieszczanie na stronie gminy informacji o lokalnych zabytkach i walorach kulturowych	1. Wzrost świadomości i poparcia dla działań związanych z ochroną zabytków. 2. Wzrost zainteresowania ochroną

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

6. Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.	1. Wykorzystanie zabytków do kreowania produktów turystycznych	6.1.1. Stworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych dla zabytków gminy	1. Zbieranie materiałów dotyczących zabytków gminy. 2. Utworzenie bazy.	zabytków. 1. Ułatwienie dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy i jego zasobach zabytkowych. 2. Stworzenie możliwości wykorzystania informacji do celów naukowych i promocyjnych.
		6.1.2. Wykorzystanie obiektów zabytkowych (stanowiących własność samorządu) na cele obsługi ruchu turystycznego lub kulturalne	1. Modernizacja obiektów i zabudowań linii kolejowej, adaptacja remiz strażackich	1. Wzrost atrakcyjności i wielofunkcyjności obiektów zabytkowych. 2. Zwiększenie bazy lokalowej do obsługi ruchu turystycznego.
		6.1.3. Wykorzystanie walorów kulturowych i przyrodniczych gminy w tworzeniu oferty turystycznej	1. Rewitalizacja zespołów zabytkowo-przyrodniczych	1. Stworzenie różnych form wypoczynku uwzględniającego walory kulturowo-przyrodnicze.
		6.1.4. Wyznaczenie tras turystycznych i dydaktycznych (pieszych i rowerowych) wykorzystujących walory poszczególnych	1. Zwiększenie ilości tras rowerowych. 2. Zbadanie możliwości wyznaczenia ścieżek dydaktycznych np. szlakiem zab. kapliczek, archit. drewn, szlak dendrologiczny	1. Opracowanie szlaków pozwalających zapoznać się z walorami przyrodniczymi i kulturowymi gminy.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

		sołectw			
		6.1.5. Promowanie wydawnictw prezentujących środowisko kulturowe i przyrodnicze gminy	1. Uczestnictwo w unijnych projektach dotyczących tras kulturowych typu np. zrealizowanego szlaku architektury drewnianej	1. Powstanie materiałów informacyjnych dla promocji gminy w kraju i Unii Europejskiej. 2. Pogłębianie wiadomości o zabytkach i walorach kulturowych gminy oraz z zakresu ochrony zabytków.	
	2. Organizowanie działań propagujących dziedzictwo kulturowe	6.2.1. Wykorzystanie mediów do popularyzacji zasobów kulturowych	1. Wykorzystane Internetu do popularyzacji zasobów kulturowych	1. Propagowanie właściwych zachowań wobec zabytków. 2. Pozyskiwanie nowych inwestorów zainteresowanych działaniami wobec zabytków. 3. Tworzenie akceptacji dla idei ochrony dziedzictwa kulturowego	
7. Uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów	1. Rozstrzygnięcie spraw własnościowych – niezbędnych przy wszelkich inwestycjach	7.1.1. Inwentaryzacja działań i zabudowań w poszczególnych sołectwach	Uporządkowanie wpisów do rejestru zabytków ze skreśleniem z rejestru zabytków nieistniejących	1. Aktualne dane dotyczące stanu własnościowego.	

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

zabytkowych			dot.zabytków (również kapliczek, krzyży itp.)			1. Uregulowanie stanu prawnego działek w zakresie stosunków własnościowych.
			7.1.2. Wykonanie opracowań geodezyjnych			1. Dodatkowe źródła nakładów na rewitalizację obszarów i obiektów zabytkowych.
8. Wsparcie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami	1. Opracowanie programu wspomagania finansowego długofalowych działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków		8.1.1. Finansowe wsparcie działalności skierowanej na ochronę zabytków przez osoby prywatne i fundacje	1. Udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków.		
			8.1.2. Podejmowanie inicjatyw zmierzających do pozyskania środków zewnętrznych	1. Pozyskanie pełni informacji o możliwościach wykorzystania dla działań rewitalizacyjnych różnych źródeł finansowania (strukturalnych, wspólnotowych unijnych, publicznych, prywatnych) Patrz punkt 8.1.1.	1. Uzyskanie jak największych środków na zadania związane z zabytkami.	
9. Określenie warunków	1. Opracowanie metod i zasad zarządzania	2. Określenie zasad partnerstwa publiczno- prywatnego i sektora przedsiębiorstw działających w obszarze dziedzictwa kulturowego	8.2.1. Finansowanie wybranych opracowań badawczych i dokumentacji w zagrożonych obiektach (ważnych dla gminy)		1. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych związanych z działaniami rewaloryzacyjnymi. 2. Powiązanie przedsięwzięć z obszarami (zespołami) rewitalizowanym.	
			9.1.1. Opracowanie planu rewitalizacji	1. Podjęcie prac studialnych i analitycznych poprzedzających		1. Wspieranie lokalnych działań dla ochrony i

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków	dziedzictwem kulturowym na terenie gminy	zespółów folwarcznych	sporządzenie planu rewaloryzacji zespołów folwarcznych	utrzymanie obiektów zabytkowych. 2. Włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego w obszar działań samorządu.
10. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	1. Podniesienie rangi zabytków w rozwoju gospodarczym	Wspieranie prac modernizacyjnych i związanych z właściwym utrzymaniem obiektów zabytkowych	1. Opracowanie, w porozumieniu z WKZ oraz właścicielami obiektów zabytkowych, zasad postępowania oraz zakresu dopuszczalnych prac wynikających z bieżącej eksploatacji zabytków.	1. Zwiększenie akceptacji społecznej dla prac rewitalizacyjnych. 2. Zwiększenie miejsc pracy w obsłudze ruchu turystycznego (wykorzystującego gminne dobra kultury).
	2. Wspieranie zaplanowanych prac modernizacyjnych w zespołach dworsko-folwarcznych		1. Opracowanie i realizacja „Lokalnego Planu Rewitalizacji” zabytkowych obiektów opuszczonych i zaniedbanych. 2. Wspieranie interwencyjnych prac zabezpieczających i prac ratowniczych.	1. Zwiększenie ilości zrewitalizowanych obszarów.
	3. Nawiązanie współpracy z organizacjami propagującymi stosowanie tradycyjnych technik w odnowie zabytków.	10.4.1. Szkolenie osób bezrobotnych w zakresie tradycyjnej sztuki budowlanej.		1. Reaktywacja na rynku zanikających rzemiosł i zawodów.
	4. Kształcenie osób zatrudnionych w			1. Podniesienie poziomu wyszkolenia

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

	ochronie dziedzictwa kulturowego			pracowników samorządowych związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.
11. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	1. Wprowadzenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie przedszkoli i szkół	11.1.1. Opracowanie programu nauczania wykorzystującego środowisko kulturowe do wzmocnienia poczucia tożsamości i więzi z miejscem zamieszkania	1. Wyeksponowanie i promowanie historii i tradycji rolniczych gminy 2. Wyeksponowanie i promowanie historii gminy w Polsce (województwie). 3. Edukacyjne programy realizowane w szkołach.	1. Zwiększenie świadomości o tożsamości lokalnej mieszkańców gminy i świadomości ze znaczenia dziedzictwa kulturowego. 2. Możliwość większego zainteresowania gminy turystów (turystyka kulturowa) oraz inwestorów zewnętrznych.
	2. Zwiększenie wiedzy o gminie w kraju i zagranicą	11.2.1. Utworzenie strony o materialnych i niematerialnych zabytkach gminy	1. Prace związane z przygotowaniem strony poświęconej zabytkom oraz tradycjom i zwyczajom gminy	

Załącznik nr 1

Wykaz zabytków ruchomych ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Tabernakulum
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Obraz Św. Michała Archanioła
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Figura Madonny z Dzieciątkiem
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Obraz Madonny z Dzieciątkiem
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Obraz Matki Boskiej Różańcowej
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Chorągiew
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Lichtarz (2)
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Krzyż ołtarzowy
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Obraz Św. Bartłomieja
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary)	Obraz Św. Barbary
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - na plebanii	Obraz Adoracji Matki Boskiej z Dzieciątkiem
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - na plebanii	Krata
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - na plebanii	Krucyfiks
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz Świętej
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz Wniebowzięcia
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz Jezusa cierpiącego w koronie cierniowej
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Zdjęcie kościelnego
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz klepsydry śp. Ks. Radcy Józefa Łomozika
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz pamiątka przyjęcia sakramentu małżeństwa Kiziełków w 1898 r.
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz Św. Antoniego Padewskiego
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz Wniebowzięcie Marii
Grodziec	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodziec 10	Obraz Cahun Jezusa - fotodruk z pieczęcią papieską

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Figura Matki Boskiej Różańcowej
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Ława kościelna z oparciem
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Dzwonek sygnaturka
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Figurki porcelanowe świętych (5)
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Dzban na wino mszalne
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Dzban na wino mszalne (2)
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Figura Św. Franciszka
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Figura Św. Józefa z Dzieciątkiem
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Krzyż drewniany
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Obraz olejny Św. Józef z Dzieciątkiem
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Obraz Jezus Cierpiący
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Obraz Św. Alojzy
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Obraz Matki Bożej z serce
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja (stary) - Alojzy Heczko Grodzicz 10	Obraz Jezusa z dziećmi
Grodzicz	kościół pw. Św. Bartłomieja	Chór muzyczny

Bielowicko	Bielowicko 21	Belka stropowa (3)
Bielowicko	Bielowicko 28	Figura Chrystusa Zmartwychwstałego z kapliczki
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	Obraz Św. Wawrzynca
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	Obraz Św. Jana Kantego w ramie
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	Obraz Św. Jana Nepomucena w ramie
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	Obraz męczeństwa Św. Wawrzynca w ramie
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	Stacje Męki Pańskiej w ramie (14)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzynca	Stacje Męki Pańskiej w ramie

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Ambona
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Tabernakulum
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Fragment ołtarza (4)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Chór muzyczny
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Figura anioła
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Figura anioła
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Obraz Matki Boskiej Różańcowej - figura
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Ornat czerwony
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Ornat
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Ornat
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Krzyż ołtarzowy
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Krzyż ołtarzowy
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Kielich
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Lichtarz na paschał
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Lichtarz (6)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Lichtarz (5)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Lichtarz (6)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Lichtarz (4)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Kolumna (2)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Płycina sklepienia
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Tęcza
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Komoda
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Pająk (2)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Żyrandol
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Pulpit
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Ławka (26)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Ławka kolatorska
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Portal - drzwi
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Portal (drzwi)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Portal - drzwi (2 karty)
Bielowicko	kościół pw. Św. Wawrzyńca	Chór muzyczny
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Św. Józef
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Św. Ignacego
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Św. Wendelina
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Św. Wendelina
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Trójca Święta
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Św. Jana Chrzciciela
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Lampa wieczna
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Przemienienia
Rudzica	Kapliczka pw. Św. Wendelina	Obraz Św. Hieronima
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ołtarz główny Św. Jana Chrzciciela obraz chrztu Św. Jana Chrzciciela (2 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ołtarz boczny Matki Boskiej Różańcowej (obraz adoracji Matki Boskiej z Dzieciątkiem) (2 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ołtarz obraz Matki boskiej z Dzieciątkiem w ramie (2 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ołtarz boczny Św. Antoniego z Dzieciątkiem obraz Św. Franciszka, obraz Św. Marcina (4 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ołtarz boczny Najświętszego Serca Jezusa
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	tabernakulum ścienne ze stopnicą
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ambona (drzwi)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ambona drzwi
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	stacje (2 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	obraz Matki Boskiej Niepokalanie poczętej w ramie
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	obraz św. Rocha i Sebastiana w ramie
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	grupa ukrzyżowania
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	figura Chrystusa Salwatora (2 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	figura Św. Anny Samotrzec
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	figura Jana Nepomucena
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krucyfiks
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krucyfiks
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krucyfiks
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krucyfiks procesyjny
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krzyż ołtarzowy
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krzyż ołtarzowy
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krzyż ołtarzowy
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krzyż ołtarzowy
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	kielich patena
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	łódka na kadzidło
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	dzwonek
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	dzwonki
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	kadzielnica
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	skarbonka
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	lichtarz
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	lichtarz
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	lichtarz
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ornat z welum

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ornat ze stułą i welum
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ornat ze stułą, welum i manipularz
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ornat z manipularzem
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	tron eucharystyczny
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ławka kolatorska
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	ławka
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	konfesjonał
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	konfesjonał
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	kropielnica
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krosno na dzwonek
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	klamka z plakietką i puszką
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	klamka z plakietką
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	klamka z plakietką i puszką
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	szafa zakrystyjna
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	drzwi
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	drzwi
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	portal drzwi (2 karty)
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	stolarka okienna
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	odrzwia i drzwi do zakrystii
Rudzica, gm. Jasienica, powiat bielski	kościół pw. Św. Jana Chrzciciela	krata
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Ambona (2 karty)
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Tabernakulum
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Krzyż ołtarzowy
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Krzyż ołtarzowy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Krucyfiks procesyjny
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Relikwiarzyk
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Relikwiarz Krzyża Świętego (2 karty)
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Naczynie na oleje święte
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Łódka na kadzidło
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Łódka na kadzidło
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Ornat z palką, welum, stułą, manipularzem (2 karty)
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Szafa zakrystyjna
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Krosno na dzwonek
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Balustrada
Jasienica	kościół pw. Św. Jerzego	Chór muzyczny
Jasienica	Kaplica cmentarna ewangelicka	Chór muzyczny
Mazańcowice	kościół pw. Św. Marii Magdaleny	Chór muzyczny
Mazańcowice		Rzeźba Upadek pod Krzyżem
Międzyrzecze Górne	kościół ewangelicki	Chór muzyczny
Ilownica	Ilownica 125	Krzyż przydrożny - Grupa figuralna Pasja (2 karty)

Załącznik nr 2

WYKAZ UCHWAŁ DLA OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY JASIENICA

Lp.	Sołectwo	Nr Uchwały	Ogłoszenie w Dzienniku U.W.Śl
1	Biery	XXVI/245/2005 z dnia 27 stycznia 2005r	Nr 31, poz 848 z dnia 22 marca 2005r
2	Hownica	XXVI/246/2005 z dnia 27 stycznia 2005r	Nr 31, poz.849 z dnia 22 marca 2005r
3	Landek	XXVI/247/2005 z dnia 27 stycznia 2005r	Nr 31, poz.850 z dnia 22 marca 2005r
4	Łazy	XXVI/248/2005 z dnia 27 stycznia 2005r	Nr 64, poz.1660 z dnia 23 maja 2005r
5	Międzyrzecze Dolne	XXVI/249/2005 z dnia 27 stycznia 2005r	Nr 31, poz. 851 z dnia 22 marca 2005r
6	Bielowicko	XXVI/244/2005 z dnia 27 stycznia 2005r	Nr 31, poz 847 z dnia 22 marca 2005r
7	Międzyrzecze Górne	XXVII/257/2005 z dnia 24 lutego 2005r	Nr 45, poz. 1233 z dnia 19 kwietnia 2005r
8	Roztropice	XXVII/258/2005 z dnia 24 lutego 2005r	Nr 45, poz.1234 z dnia 19 kwietnia 2005r
9	Świątoszówka	XXVII/259/2005 z dnia 24 lutego 2005r	Nr 45, poz.1235 z dnia 19 kwietnia 2005r
10	Wieszczęta	XXVII/260/2005 z dnia 24 lutego 2005r	Nr 45, poz. 1236 z dnia 19 kwietnia 2005r
11	Mazańcowice	XXVII/261/2005 z dnia 24 lutego 2005r	Nr 45, poz.1237 z dnia 19 kwietnia 2005r
12	Rudzica	XXVII/262/2005 z dnia 24 lutego 2005r	Nr 45, poz. 1238 z dnia 19 kwietnia 2005r
13	Jasienica	XXVII/263/2005r z dnia 24 lutego 2005r	Nr 64, poz.1661 z dnia 23 maja 2005r
14	Grodziec	XLIV/461/2006 z dnia 26 października 2006r	Nr 145, poz.4192 z dnia 08 grudnia 2006r

PRZEWODNICZĄCY RADY

Jerzy Czudek